פרשת **תולדות** תשפ"ג לפ"ק | גליון תתתע"ד שנה כ"ה

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
תורה ותפילה ..... ב
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ג
קדוש יאמר לו ..... ד
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ה
פרפראות להלכה - דורש טוב ..... ו
פינת יקרת ..... ז
לשכת הסופרים ..... ח
לוח ההילולא ..... ט
דבר בעתו ..... י
נועם שיחתן ..... יא
פשוטלהן פלכים ..... יב
דברות קודש ..... יג

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

וכאשר עשינו עמך רק טוב ונשלחך בשלום

שש ומדושן עונג, ישב לו הארי במאורתו, על אשר עלה בידו לטרוף שלל כבד, וללא הבחנה התחיל לדרום ולאכול ולהשקיט רעבונו, אמנם תאני' ואני' נהייתה במחיצתו כאשר עצם גדול נתקע בגרונו, ואין לאל ידו ולגוריו להוציא העצם מגרונו, והוא התפתל ביסוריו, וכאשר הרגיש שעוד זמן קט הוא נחנק למות, אמר להכריז לכל בעלי החיים: שמי שיבוא לעזרתו ויוציא העצם מגרונו, הוא ישלם לו שכרו ולא יחסוך ממנו מאומה.

והיה כאשר קול ההכרזה הדהד למרחקים נתקבצו כל החיות והעופות לבוא להושיעו, כדי לזכות בשכר המובטח מאת מלכם, והנה הגיע עוף עם פה ארוך ודק מאוד, הכנים את ראשו ללוע הארי, והוציא את העצם ברב הצלחה, והארי נשם לרווחה.

והעוף הנ"ל תיאר לעצמו ששכרו יקרה מפנינים, אמנם לתדהמתו סירב לו הארי' ליתן מאומה, ואמר לו זה לבד שתוכל לפרסם שהכנסת ראשך בלוע הארי, ויצאת בשלום בלי פגע זה לבד שכר גדול מאוד ודי לך בזה.

הנמשל עפ"י משל זה מבאר במדרש דברי אבימלך מלך פלשתים ועבדיו ליצחק אבינו: "אם תעשה עמנו רעה כאשר לא נגענוך וכאשר עשינו עמך רק טוב ונשלחך בשלום", דלכאורה תקשי מה הטוב שעשו עמו הרי סוכ"ס לא עשו עמו שום טובה רק שלא הרגו אותו, אולם לפי המשל מובן דהטובה גדולה שעשינו לך היא שהיית אצלינו ויצאת בשלום, יכולנו להזיק לך מאוד ולא עשינו זאת, זו הוא טובתם של אותם פלשתים.

מכאן ניתן ללמוד על יחסם של הגויים במשך כל הדורות לעם ישראל, עצם העובדא שהם לא נוגעים בישראל לרעה נחשבת בעיניהם כעשיית טובה, עם ישראל הוא ככבשה בין שבעים זאבים והללו רוצים תמיד לטרוף אותה ורק ה' הוא המציל את עם ישראל מידם.

ובפרט בזמנינו מה מאוד נתוודע האמת לאמיתו, כאשר תוחלת הכופרים כאן נכזבה, ובעוה"ר האמת טפחה על פנינו והמציאות מרה כלענה, שכל הסברות כרסיות ותקוות שווא שתלו בבני ישמעאל הרוצחים כחלום יעוף ורק הקב"ה יצילנו מידם.

בין צנון וחזרת דרבי לאלו של אנטונינוס. ההבדל בין עבודת האכילה כראוי, לשפלות האכילה בתאוה

ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך. פירש"י: "גויים כתיב, אלו אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת" וכו'. יש לרמז בדבריו הקדושים על פי מאמר חז"ל (ברכות נה.) דעכשיו בזמן הזה שולחנו של אדם מכפר, והפירוש, **דהנה דרך הצדיקים** ההולכים בתורת ה', ואינם רודפים אחר התאוות, ואינם אוכלים רק מה שצריך להם מההכרח לקיום גופם לעבודת השי"ת, **ממילא באכלם על שולחנם המה מושכים את ידם אף באמצע אכילתם, ואף שהיצר בוער להסיתם ולעשות להם חשק לאיזה דבר טוב מהמאכל או מהמשקה הערב יותר, הם מצננים את יצרם שלא לאכול ולשתות עוד, ואדרבה, דואגים וחוזרים בתשובה על אשר כבר אכלו,** פן ואולי אכלו או שתו יותר מכדי קיום גופם. וזה: **צנון וחזרת, לשון צינון וחזרה שמצננין את יצרם וחוזרים בתשובה על אשר עשו.** לא כן הרשעים, **שאף אם יזדמן להם שעשו איזה מצוה בהתלהבות וחשק גדול, אבל אח"כ ע"י תאוות האכילה ושתיה מצננים עצמם וחוזרים מהתלהבותם זה מחמת תאוותם ההבל.** והן אצל הצדיקים והן אצל הרשעים יוצדק הצינון והחזרה. וק"ל".

מאור ושמש

'ראו ראינו', שע"י ראיית צדיק נפקחין עיני השכל

ויאמר ראו ראינו כי היה ה' עמך וגו'. הנה, **כשאדם מסתכל בצדיק, ניתוסף בחירות על האדם,** שעל זה אמרו חכמינו ז"ל (ר"ה טז:) 'חייב אדם להקביל פני רבו ברגל' וזהו שכתב כאן: **'ראו ראינו'** כפל לשון, כלומר **על ידי ראיה שלך, שראינו אותך, ניתוסף לנו ראיה אחרת, שבהסתכלותינו בזיו קדושתך, האיר עין שכלותינו ובהירות גדול ניתוסף לנו.** ולזה גמר אומר הכתוב: **'כי היה ה' עמך',** שהשראת שכינה עליך, וזה האיר עין שכלינו, שהסתכלנו באדם קדוש שקדושת ה' עליו, **ומחמת זה באנו לדבק בך, בהרגשתינו צדקותיך.**

קדושת לוי

כל צדיק משפיע כפי צורך הדור ובחינתו

ויאמר אבימלך אל יצחק לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד. וישב יצחק ויחפור את בארת המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם ויקרא להם שמות כשמות אשר קרא להם אביו. "הנה ידוע שאברהם אבינו ע"ה היה עבודתו בבחינת חסד ואהבה, ויצחק אבינו ע"ה בבחינת גבורה ויראה וכאשר נסתלק אברהם אבינו ע"ה ובנו יצחק אבינו ע"ה התחיל להנהיג את בני דורו, אמרו לו: **לך מעמנו 'כי עצמת ממנו מאד',** היינו שדרך עבודתך הוא בחינת גבורה ועצומות, שאין זה דרך אביך הקדוש. אך האמת הוא כי אין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד (סנהדרין פט.), **אבל הכל עולה בקנה אחד, כל אחד מהם כוונתו ומגמתו רק לעבוד ה' אלקי צבאות, ולחורות לאנשי דורו דרכי התורה והעבודה.** וזהו: **וישב יצחק ויחפור את בארות המים,** היינו דרכי וצנורי הקדושה העליונה, **אשר חפרו בימי אברהם אביו,** שגם אביו הקדוש הלך בדרכים הקדושים הללו. **ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם,** היינו שהם אמרו שיצחק נטה לדרך אחרת וסתם מעיינות הקדושה שפתח אביו הקדוש, על כן כתיב: **ויקרא להם שמות כשמות אשר קרא להם אביו,** היינו שכעת נגלה לכל העולם כי שקר בפי האומרים כן, כי הכל עולה בקנה אחד, ודרכיו הקדושים המה מתאחים ומתאימים יחד לדרכי אביו הקדוש".

דברי יחזקאל

[ועד"ז מתאמרא משמיה דהרה"ק מקאצק זצ"ל, בענין 'הנפש אשר עשו בחרן', אשר לא נמצא מהם מוזכר אח"כ בתורה, והענין הוא כי היו תלמידיו של אברהם אע"ה, וכשבא יצחק אמרו שהם היו דבקים בהנהגת אאע"ה ואינם יכולים לקבל הנהגתו שהוא פתוח לערך אביו, ודין גרמא אשר משך הזמן לא נשאר זכר מהם בתורה וד"ל]

הנלווים אל הצדיק זוכים למידת יראת שמים והסובר שהוא כח עצמו, יראה בהפרדו ממנו שאינו כן

ויאמר אליהם יצחק מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אותי ותשלחוני מאתכם. ויאמרו ראו ראינו כי היה ה' עמך. ממעלות הצדיקים היא אשר כל הנלווים אליהם זוכים לבא למדת היראה. **'דבר זה ניכר ויודע לכל מבין'** ההבדל כאשר נפטרים ממנו והלכו להם, חסר מהם בחינת היראה שהיה להם בהיותם עמו יחד. והנה כי כן כאן בהיותם עם יצחק אבינו, **היו סבורים שהם בעצמם הם יראים ושלמים, ואינם צריכין לו, כמו שנראה כן בעיני המון עם, לכך היו מתקוטטים עמו.** אבל כשנסע יצחק מהם, אז ראו כי ערומים הם מכל, אז חזרו ובאו אליו אחרי כן.

ולזה כשאמר להם: **מדוע באתם עתה אלי, הלא אתם שנאתם אותי ותשלחוני מאתכם,** השיבו: **עתה ידענו** כי מה ש**'ראו ראינו'** שהיה לנו יראה, כי זה היה ממך **'כי היה ה' עמך'** ועל ידך באה לנו היראה הזו, **'וכאשר עשינו עמך רק טוב'** (פסוק כט) רצ"ל, עמך ובזכותך וכוחך עשינו רק טוב, אבל עתה כאשר שלחנו אותך חסרנו כל אלה, לכן: **'אתה עתה היה ברוך ה'** [שתהיה לנו] לצדיק ומורה דרך, ונהיה נלווים עמך כמאז ומקדם, **'ויעש להם משתה ויאכלו וישתו'** (פסוק ל) **כמו דרך הצדיקים, שאוכלים עמו ושואבים רוח הקדושה ממנו".**

תפארת שלמה

תורה

תם בטבעו, אם יתמיד בתורה יצליח יותר מכמה חריפים

ויעקב איש תם יושב אהלים. כתבו המפרשים **דאף דה' גזר על אדם שיהיה תם עם כל זה אם יעסוק בתורה ישיג מאוד ותתקיים גזירתו יתב' במילי דעלמא ותם זה יבין בתורה יותר מכמה חריפים.** וזשאה"כ **'ויעקב איש תם'** כלומר דכן גזר ה' שיהיה תם, אמנם עם כל זה **'יושב אהלים'** הרבה גבולו בתורה דלענין תורה ויר"ש הוא תלוי ביד האדם ובחירתו. וגזירת הבורא שיהיה תם תתקיים אצלו במילי דעלמא בלבד.

פני דוד להחיד"א

קוב"ה חדי בעסק התורה, אף שאינו לשמה בתחילה

ויאמר יעקב וגו' אולי ימושני אבי וחייתי בעיניו כמתעתע והבאתי עלי קללה ולא ברכה. "יש לרמוז בכאן שילמוד אדם תורה אפילו שלא לשמה" כמאמרם ז"ל (פסחים נ:), **כי התורה והמצות הם מטעמים כביכול להקב"ה אבינו שבשמים.** וזהו שאמר: **מטעמים לאביך כאשר אהב וגו', בעבור אשר יברכך וגר, אף שיהיה הדבר בשקר, כמו שהיה כאן הענין בשקר,** כיון שכוונת יצחק היה לברך את עשו, ויעקב לקחם בערמה, כן ילמוד אפילו שלבו עדיין מלא ערמימות ולא בא עדיין אל האמת הברור. ואמר: **'אולי ימשני'** על דרך שפירש הרב מלובלין מה שאמרו ז"ל (עירובין יג:) **'ימשמש במעשיו כו' ואמרי לה יפשפש במעשיו',** פירוש שימשמש אפילו במעשיו הטובים אם נעשו בלא פניות, ואם נעשו על צד היותר טוב, על דרך שהאדם ממשמש בגד משי אם הוא טוב מאוד אם לא. וזה שאמר: **אולי ימשני אבי שבשמים** ויראה שהלימוד והמצות בשקר, **והבאתי ח"ו עלי קללה.** וחשיבה: **עלי קללתך בני ולך קח לי. כי ילמוד אפילו שלא לשמה, "וקוב"ה חדי בפלפולא דאורייתא", ולוקח 'בגדי עשו החמודות' שלומד בחדוה ותאוה שיקרא רב.**

זרע קודש

העוסק בתורה אי"צ לל"ט מלאכות, דט"ל תורה מחייהו

ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ וגו'. יש לפרש בזה על דרך (כתובות קי"א:) 'כל העוסק בתורה טל תורה מחייהו' **ושמעתי מאא"ז זללה"ה כי יש ל"ט מלאכות שהם לצורך חיות וקיום האדם אך כשעוסק בתורה אינו צריך ל"ט מלאכות נשמיות כי הטל תורה מחייהו,** ויש לומר שלכך נקרא התלמיד חכם שעוסק בתורה בחינת שבת כיון שהוא שובת מן הל"ט מלאכות ואינו צריך להם כי טל תורה מחייהו, וזה יש לומר שמרמז הפסוק בברכתו של יעקב **'ויתן לך האלקים מטל השמים'** וגו' היינו **שלא תצטרך לט"ל מלאכות הנשמיים רק יתן לך את כל מטל השמים דלעילא** וקל להבין.

דגל מחנה אפרים

תפילה

כח התפילה בהכנעה ולב נשבר

ויעתר יצחק לה' וגו', ופירש"י שאינה דומה תפילת צדיק בן צדיק כו'. שמעתי בשם גאון אחד שהפי' כך, דהנה יש לדקדק בפירש"י שהול"ל איפכא שאינו דומה תפלת צדיק בן רשע לתפילת צדיק בן צדיק, אך הנה אי' בגמ' במעשה שירד רבי עקיבא לפני התיבה ואמר אבינו מלכנו ונענה כו' (אחר שאחרים התפללו לפניו ולא נענו), **לא מפני שזה גדול מזה כו', והטעם כי רבי עקיבא הי' בן גרים ולבו הי' נכנע יותר ולזה נענה,** וז"ש בפרשתן **'ויעתר' 'לו' ה', לו ולא לה',** ומתרץ **'שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת'** כו' ר"ל **'שתפלת צדיק בן רשע טוב מתפלת צדיק בן צדיק'** כנ"ל, לפיכך **'לו ולא לה', ר"ל שזה אין צריך לכתוב בהפסוק 'ויעתר לה' שזה בודאי שהיא נענית רק הרבותא שנענה גם הוא.**

צמח ה' לצבי

יצחק התפלל עבור כבוד שמו ית' ועבור כנסת ישראל

ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו ויעתר לו ה' וגו'. כי לכאורה נראה שהצדיק הוא בוש להתפלל בדבר שנוגע לעצמו וגו' רק שהדרך של הצדיק **להתפלל על ה' כביכול ע"ד מאה"כ 'בכל צרתם לו צר', ועוד שכל מגמותיו של צדיק שיתרבה כבוד שמים** כו'. אבל כל כוונתו שיושלם רצון הבורא ב"ה וזהו **'ויעתר יצחק לה'** ר"ל שתפלתו היה בשבילו כביכול לעשות נחת רוח ליוצרו, **'לנוכח אשתו'** כי כוונתו של צדיק להמשיך חסדים לכנסת ישראל היא השכינה הקדושה וזהו נקראת נשמ"ת כ"ל ח"י אשר דרך שם יושפע כל החסדים וזהו **לנכ"ח** ראשי תיבות **נ'שמת כ'ל ח'י** כי נקראת אשתו כידוע, **'כי עקרה היא' 'ויעתר לו ה'** וגו' עיי"ש.

זרע קודש

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי. יש לפרש כי היא חשבה מחמת הרציצה כי חיו שניהם רשעים, לכן אמרה בשלמא יצחק מצווה על פו"ר, אבל למה זה אנכי, ועל דרך שמפרשין בן חכם ישמח אב ובן כסול תוגת אמיו, אמו דייקא, כי האב מאי דמפקדה בעי למיעבד, אבל אם בן כסול למה לה, כי אינה מפקדה על פו"ר, והשיבו לה שני גוים בבטנך זה לרשעו וזה לתומו ואחד צדיק.

(ישמח משה)

☆

ראינו כי הי' הי' עמך וגו' ונשלחך בשלום אתה עתה ברוך הי'. ונראה לפרש עפ"י מה שאמר חז"ל לא יאמר אדם לחבירו לך בשלום שהרי דוד אמר לאבשלום לך בשלום והלך ונתלה אלא לך לשלום, והטעם כי בשלום משמע שכבר הוא בשלימות גמור ובעודו חי אינו בטוח אם הוא בשלימותו, אמנם על יצחק אבינו היו בטוחים שכבר הוא בשלימות גמור ע"כ אמרו ונשלחך בשלו"ם ומזה הבינו כי הי עמו שהרי אמרו לו לך בשלום ועכ"ז עודני חי ולא נחסר לו מאומה, וז"ש ראה ראינו כי היה הי עמך ונשלחך בשלום ועכ"ז אתה גם עתה ברוך הי'.

(זכרון אלעזר)

☆

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק. ויש לפרש על פי מה דאיתא במדרש בפסוק עה"פ יעקב אשר פדה את אברהם, כי בזכות יעקב ניצול אברהם מכבשן האש, וזולתו כבר היה חי"ו אברהם נשרף באור כשדים, והוא אומרו "ואלה תולדות יצחק בן אברהם", בזכות תולדות יצחק שהוא יעקב "אברהם הוליד את יצחק", כי זולת יעקב שהוא תולדות יצחק, כבר היה אברהם נשרף קודם שיוליד יצחק.

(ויטב לב)

☆

בא אחיך במרמה ויקח ברכותיך. וי"ל דלכאורה קשה האיך לקח יעקב הברכות שהם טוב עוהי"ז והלא שכר מצוה בהא"ע ליכא, אכן ידוע דהוא רק שכר תורה שבכתב, אבל שכר תושבע"פ מה שמוסיפים החכמים מדעתם אף מה שלא נצטוו בפירוש, ע"ז איכא שכר טוב גם בהאי עלמא, ולכך כתיב ויבא לו יין וישת שלא ביקש ממנו שע"י הוספה הזאת יגיע לו שכר בעוהי"ז, ולכן בדין הוא שיטול שכרו ויברכהו בטוב עוהי"ז, וזהו כוונת המדרש בא אחיך במרמה ויקח את ברכתיך שאף הברכות שאתה מבקש נתתי לו והיינו טוב עוהי"ז ועל אף ששכר מצוה בהא"ע ליכא, אכן הוא בא בחכמת תורתי"ו במה שהוסיף מדעתו, ועי"ז ויקח את ברכותך אותן הברכות שאתה מבקש לו נתתים.

(קדושת יו"ט)

☆

ויתן לך אלהים וגו'. ונראה עפי"ד האלשיך לפרש הכתוב אלקים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה, כי לפעמים מדת הרחמים היא תטיב ולפעמים גם מדת הדין שמתהפכת לרחמים, אך אם הטובה באה על ידי מדת הרחמים בלבד לא יתמיד כי אפשר תקטרג מדת הדין, אכן

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות ה"ק עצי התמרים

היה יכול להתפלל 'לנוכח' אשתו, שהיתה מלובשת בבגדי צניעות

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו. כששבת פעם רביה"ק זי"ע בעיר סענפעטער בפרשת תולדות, הוכיח בדרשתו בענין צניעות בנדי הנשים, ואמר בתוך דבריו בדרך צחות, שעל כן אמר הכתוב **ויעתר יצחק לה' "לנוכח" אשתו, שהיתה אשתו מלובשת בבגדי צניעות, והי' מותר לומר נגדה דברים שבקדושה של תורה ותפלה.** ודייק רבינו מיד ואמר שאומר דרש זה רק "בדרך צחות", ובוודאי שאין זה שבח וחידוש להאמהות הקדושות, אבל יש בזה לרמז לעורר לבב העם, שאין לומר שום דבר שבקדושה נגד בגדי פריצות.

ואמר רבינו פעם בדרך מליצה לאחד מתלמידיו שזה פי' הפסוק **ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה, דאם הולכין בבגדי פריצות אז אסור לומר דברים שבקדושה ולעשות ברכה נגדה,** וע"כ בכדי שנוכל לומר קידוש והבדלה וברכות בבתינו צריכין הבני בית ללבוש בגדי צניעות, ואז נמשך ברכה לתוך הבית, וז"פ הפסוק **"ראה" שצריך קודם להיות "ראה" שנוכל לראות,** דאם ח"ו הולכים בבגדי פריצות, אז אסור להסתכל וא"א לראות, **וצריכין לעצום עין,** ורק אם יהיה בחינת 'ראה' **שיכולין לראות ולהסתכל על בני ביתו, אז יומשך לכם ברכה "אנכי נותן לפניכם היום ברכה".**

תפארת יואל (ח"ג עמ' ע"א)

כאשר גם מדת הדין מסכמת תהיה הטובה לתמיד, ולכן כאשר "אלקים" שהוא מדת הדין יחננו וגם יברכנו, אז יאר פניו אתנו "סלה" ע"כ, ויצחק רצה לברך את בנו לא את עצמו בלבד, אלא ברכה נצחיות לו ולזרעו אחריו, ע"כ ברכו אשר מדהי"ד שהוא אלקים יסכים לברכה אשר ברכו אביו כדי שיהי' ברכה נצחיות, וז"ש רש"י ויתן ויחזור ויתן, כיון שהוא ממדת הדין הברכה אין לה סוף.

(עצי חיים)

☆

ויתן לך אלקים וגו'. ברש"י ויתן ויחזור ויתן, ויובן לפי מה שנודע ההפרש שבין שלות הצדיקים לשלות הרשעים, דברשעים כל שלותם ושמחתם הוא שמחה שאחרי' תוגה ר"ל, ותחלתן שלוה וסופן יסורים, וכל תעניגי העוהי"ז אחר עבור התענוג אין בו כי"א צער וחרטה, אבל בצדיקים המתענגים על הי' אחר שמחתם ניתוסף להם שמחה על שמחה, ואיתא בספה"ק שזהו המבחן בכל דבר שמחה וטובה אם הוא מצד הקדושה לרצון לפני השי"ת, אם אח"כ נצמח מזה שמחה וטובה אזי הוא מצד הקדושה, וההיפך בהיפך חיין, וזהו הכוונה ויתן לך האלקי"ם שברכתו יהי' מאלקים יתי"ש מצד הקדושה, אשר הוא מצמיח עוד שמחה וטובה אחר שמחתה, ולכן אמר ויתן ויחזור ויתן, שיש שהוא מצד הקדושה, לכן הוא גורם נתינה אחר נתינה ומוסיף בכל פעם, משא"כ לעשו אמר משמני הארץ יהי' מושבך ולא אמר ויתן וגו' כי ברכתו הוא רק לזמן ולבסוף יהי' אחריתו עדי אובד.

(דברי יואל)

☆

וירובו רועי גרר עם רועי יצחק לאמר לנו המים וגו' כי עתה הרחיב ה' לנו. וי"ל לפמ"ש החתם סופר שיש חילוק בין השפעה הבאה בכח השבעת שמות הקדושים, להשפעה שמצינו אצל אלישע שהיתה בכח התפלה, כי בשמן דאלישע כתיב אין עוד כלי ויעמוד השמן, ואמרו חז"ל עמד שער השמן שנתייקר השער, כי כל צינורי השמן שהיה ראוי להשפיע אל הזיתים המשיך לתוך כלי האשה, וממילא נתקלקלו כל הזיתים ונתייקר השמן, אמנם ההשפעה הבאה בכח השבעת שמות הקודש משנה כח עליון גבוה מעל גבוה טרם בוא השפע ונשפע מצינור חדש מלמעלה, ואינו

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"ל רבות ית"ק עצי התמרים

הלומד רק שידע לענות בהמבחן, הוא 'איש שדה' סובב הולך ומבטל ימיו. אבל האוהב תורה יושב אהלים כל הימים ביגיעה וגדל בתורה

ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אוהלים. שמעתי בשם כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר זי"ע לפרש בדרך צחות, כי יש תלמידים אשר מחמת כי מוח טוב יש להם, המה סומכים עצמם כי יוכלו לרמות את רבם בעת הבחינה בסוף השבוע, ועל כן בכל השבוע המה מבלים זמנם בדברים בטלים להבל וריק רח"ל, ולפני הזמן המה לומדים בהעברה בעלמא שיעורי הישיבה בחפזון ובמרוצה לצאת ידי חובתם, אמנם לימוד כזה אינו אלא באמירה ובהעברה בעלמא ואינו שוה כלום, ולא באלה חלק יעקב. אבל מי שלימודו הוא באמת ואמונה ולא לרמות, הוא מייגע עצמו בכל השבוע בעסק הלימוד מתוך צער ויגיעה, ואינו מבלה ומבטל זמנו להבל וריק, ואינו מש מאהלה של תורה אף רגע אחד. וזה שאמר הכתוב **'ויהי עשו איש יודע ציד'**, פירש"י, **יודע לצוד ולרמות את אביו בפיו, וכלומר שכל לימודו לא היה אלא מן השפה ולחוץ לרמות את אביו בעת הבחינה,** ועל כן היה לו עת זמן ופנאי להיות **'איש שדה' ולסובב בחוצות ובשווקים,** משא"כ **'יעקב היה איש תם'**, פירש"י, מי שאינו חריף לרמות קרוי תם, כלומר **שלימודו היה באמת ואמונה לשם שמים ולא לרמות ועל כן היה יושב אוהלים, שהיה מייגע את עצמו תמיד על עסק התורה ולא היה מש מאהלה של תורה אף לרגע,** עכדה"ק.

עטרת יהושע (פר' תרומה)

המתכסים בחלוקא דרבנן ועי"ז בכחם להסית ולהדיח, בעסער זאלן זיי זיך אויסטוהן די קאפלעך

ויען יצחק ויאמר לעשו הן גביר שמתיו לך כו' ולכה אפוא מה אעשה בני. איתא במדרש שלעולם הבא כשהקב"ה בא ליפרע מעשו, מה עשו עושה, מתעטף בטליתו, ובא ויושב לו אצל יעקב וכו' (מדרש תנחומא פרשת צו). הוי עובדא באתרא קדישא מירון אחר תפילת רביה"ק (בנסיעתו בשנת תרצ"ב לפ"ק) שח רבינו עם אנשי טבריא, והיה שם אחד מהאנשים חשובים, ששאל אם יכול לשאול שאלה מאת רבינו, אבל בתנאי שרבינו לא יקפיד עליו אם יאמר איזה דבר שלא כרצונו, והרכין רבינו את ראשו, כאילו הסכים לכך, והמתין על שאלתו. ואמר בשאלה: הלמאי, שרבינו יוצא בחריפות כל כך נגד כת המזרחי, דהא סוף כל סוף הם שומרי תורה ומצוות ושומרי שבת ותפילין, מילא האנשים החילונים פורקי עול, עליהם יכולים לדבר נגדם כמה שרוצה, אבל על המזרחי אף על פי שהם נתפסים ברשת הציונית, אבל הלשונות שרבינו צעק נגדם, בוודאי אין כדאי כיון שלמעשה הם שומרי תורה ומצוות.

רבינו עמד לרגע שקוע במחשבותיו הטהורות, והתחיל לצעוק בקולי קולות: **שטייט אין מדרש לעתיד לבא עשו מתעטף בטליתו ובא, דער גרעסטער בראך איז ווען עשו קומט מיט א פרומען לבוש איינגעהילט מיט א טלית שכולה תכלת, און טאקע מיט דעם פארנארט ער דעם דור, בעסער זאלן זיי זיך אויסטוהן די קאפלעך, און אזוי ארום וועלן זיי נישט פארפירן אזויפיל אידן מיט זייערע פארדרייטע דיעות כוזבות.**

דרך המלך (ח"א עמ' קי"ג)

לוקח ההשפעה מצינורות המשפיעות לאחרים ע"ש, ובזה י"ל שכאשר ראו רועי גרר שמצאו עבדי יצחק באר מים חיים והיה נובע בתוכו שפע מים רבים יותר מאשר בבארות שלהם, באו בטענה ואמרו לנו המיים כי המים שנשפעו בתוך בארותיו נמשכו מצינורות השפע שלהם בכח התפילה, ולז"א כי עתה הרחיב הוי"ה לנו היינו שהשפע והברכה באה מאת השמות הקדושים ולא בכח התפילה, וא"כ לא נטל משלהם כלום.

(ברך משה)

☆

ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'. יבואר לפמ"ש בשב שמעתתא לפרש אמרם ז"ל בת תחלה סימן יפה לבנים, כי איתא בזוהר שהיראה נקראת בת והתורה נקראת בן, ואמרו חז"ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, וכל שאין יראתו קודמת לחכמתו אין חכמתו מתקיימת, וזה שאמרו בת תחלה היינו מי שמקדים היראה, סימן יפה לבנים היינו התורה, שע"י היראה התורה מתקיימת ע"כ, והנה יצחק אבינו בירך את יעקב בנו בברכת התורה, כמבואר במדרש ויתן לך האלקים מטל השמים זו מקרא, ומשמני הארץ זו משנה דגן זו תלמוד תירוש זו אגדה, ולכן הקדים לברכו ביראת שמים ופתח ואמר ראה ריח בני כריח שד"ה, דשדה ירמוז על יראת שמים ע"ד דאי בתיקוני זוהה"ק ולית שדה אלא אשה, ואשה רומז ליראה ע"ד הכי אשה יראת ה' היא תתהלל, ולכן יעקב אבינו אשר ריחו מלא יראת ה' הוא יהולל ויבורך מלפני ה', ויפתח לו שערי תורה.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

נעתיק כאן מתוך שיחת כ"ק מרן רבינו שליט"א עם כ"ק אדמו"ר מתולדות צבי ספינקא שליט"א, יום ה' פרשת תולדות תש"ע לפ"ק

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: די וואך איז פרשת תולדות, איז דא א מעשה בקבלה פון רבי ר' מענדעלע (הרה"ק מרימאנוב ז"ל), דער זיידע דער חקל יצחק פלעגט דאס דערציילן, דער טאטע ז"ל (הגה"ק ר' שמואל צבי האראוויטץ ז"ל) פלעגט דאס אויך דערציילן, יעקב מיט עשו האבן זיך צוטיילט מיט די צוויי עולמות, יעקב אבינו האט געמאכט א ישיבה און געזינן און געלערנט מיט בחורים, ס'איז דארט געווען פיין וואהרם, און עשו גייט ארום אינמיטן די נאכט אין פעלדער און וועלדער און טראכט זיך איז דען דאס מיין עולם הזה?!, קומט ער אריין אין די ישיבה צו יעקב, גיט ער א קוק און וואונדערט זיך וואס גייט דא פאר?!, האט ער געזאגט, איך וויל זיך טוישן!, נו, האט יעקב געגומען די פערד און וועגעלע, און עשו האט זיך געזעצט אין די ישיבה, און דער עולם וויסט נישט וואס טוט זיך דא מיט אים, דער רבי ר' מענדעלע האט געזאגט אז מ'האט געהאלטן אין מס' בבא קמא...

רבינו: יא, מ'זאגט אז יעקב האט דעמאלטס געהאלטן אין פרק מרובה דף ע"ז...

האדמו"ר מתו"צ ספינקא: איז דעם ערשטן טאג, יומא קמא לא אמר ולא מידי (מלשון הש"ס, שבת פו:), ער האט נישט געזאגט משום חולשא דאורחא, ס'האט שוין געגומען אפאר טעג ביז מ'האט געזעהן מיט וועמען מ'האט דא צו טוהן, איז מען זיך צוגענגען, און ס'איז שוין געווארן אין ישיבה אויס לעכטיג און אויס וואהרם. עשו האט געזעהן אז ס'איז נישט פאר איהם א געשעפט, איז ער צוריק געקומען צו יעקב און צוריק געגעבן די ישיבה, אבער דאס פערד און וועגעלע האט יעקב שוין נישט צוריק געגעבן, האט ער אויסגעפירט, פון דארט נעמט זיך אז די לומדי תורה דארפן זיין מיט די מחזיקי תורה גלייך.

רבינו: כ'האב אלס קינד געהערט די מעשה אזוי, עשו איז ארום געגאנגען אין וואלד, ס'איז געווען קאלט און פארפרוירן, און ער זעהט פון דערווייטנס אז דארט ערגעץ לייכט, האט ער געטראכט אז ער וועט גיין אהין זיך אנווארעמען. ער קומט דארט אריין, זעהט ער יעקב אבינו זיצט דארט און לערנט מיט בחורים, יעקב רופט איהם אריין 'ברוך הבא מיין ברודער', און ער גיט איהם א וואהרימע טיי ער זאל זיך דערקאפן דאס הארץ, פרעגט איהם עשו 'וואס טוהסטו דא?', זאגט ער 'איך לערן', זאגט עשו 'אנטשולדיגט, מ'האט דאך זיך צוטיילט מיט די עולמות, דו האסט דאך געגומען עולם הבא, און איך האב געגומען עולם הזה, און גיב א קוק דו זיצסט דא און דו לערנסט אין א בית מדרש, ס'איז פיין וואהרם, און איך פלאג מיך ארום', זאגט איהם יעקב, נו, גוט, בלייב דא אויך לערנען. פרעגט עשו, וואס לערנט מען?, האט יעקב געזאגט בבא קמא דף ע"ז, דארט איז דער עמוד גמרא נאר איין שורה. עשו זעצט זיך אראפ און לערנט דורך די שורה, און שוין האט ער אפגעלערנט א עמוד גמרא, זאגט ער, אזוי, מ'קען אפלערנען א עמוד גמרא איינס צווי... און ער וויל שוין איבער מישן און וויטער גיין, זאגט איהם יעקב, ניין ס'גייט נישט אזוי, מ'דארף צו לערנען אויך תוס', הייבט עשו אן צו לערנען תוס' און הייבט זיך אן צו מוטשען, און מ'פרעגט איהם א קשיא, הייבט זיך עשו אויף, און זאגט, ווי איידער דאס, איך גיי מיר צוריק אין וואלד אריין, כך שמעתי אלס קינד, נאר כ' האב נישט געווואוסט אז מען דערציילט עס נאך פון רבי ר' מענדעלע.

משולחן מלכים (חלק ג')

[ועי' בס' דברי תורה (מהדורא ב' אות קו"ב) מהגה"ק ממונקאטש ז"ל שהביא סיפור זה, ובתחילתו כתב בזה"ל: "משל הקדמוני בשם גאון אחד וצדיק ז"ל וכו'", עיי"ש].

כי שם ציוה ה'
את הברכה חיי"ם

ברגשי ידידות ובאותות הערכה, נשגר בזה כוס של ברכה, קדם מעלת כבוד ידידינו היקר המהולל בתשבחות, כליל המעלות והמידות, האדם היקר באנשים, ראש וראשון לכל דבר שבקדשים, מוזיל זהב מכיסו למען החזקת מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, לתמוך בעין יפה וברוח נדיבה למען כל קדשינו

הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר ירוחם פישל חיים ריספלער הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

לרגל שמחתן הגדולה, בעזר נורא עלילה

בנישואי בתן הכלה החשובה תחי'

עב"ג החתן החשוב המופלג בתורה, עדיע לתהילה ולתפארה

כמר שלמה קליין הי"ו

בן מחו' ידידינו החשוב והנעלה, מוה"ר הלל קליין הי"ו

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכת אסירי התודה והברכה
ידידיו מוקיריו השמחים אתו בשמחה

הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

פנינים מתורתן של מרן רבי"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

ואלה תולדות יצחק בן אברהם. במדרש רבה (בר"ר פרשה סג, ג) 'עטרת זקנים בני בנים' (משלי יז, ו) וכו', מבראשית לא נזכר מכבדן השם אלא בזכותו של יעקב וכו', הדא הוא דכתיב (ישעיה כט, כב) 'לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם', יעקב פדה את אברהם.

נראה לפרש כוונת המדרש, כי המצוות שהבנים מקיימים נחשבים גם לאבותיהם, ולזה אמרו מבראשית לא נזכר אלא בזכותו של יעקב, היינו דהזכותים שהיה עמיד יעקב אבינו לסגל לעצמו, כבר נחשב לזכיותיו של אברהם, ובזכותים אלו נזכר אברהם אבינו מכבדן השם.

(בישורון מלך ח"א דף קנא, ששמע מפי רבינו ז"ל)

ויתרוצצו הבנים בקרבה וגו' ותלך לדרוש את ה'. פירש"י כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודת גלולים עשו מפרכס לצאת.

נראה לפרש על פי מאמרם ז"ל (פסחים נא ע"ב) שמעון העמסוני היה דורש כל ימיו שנאמרה, כיון שהגיע ל'את ה' אלהיך תירא' (דברים ו, יג) פירש וכו', עד שבא רבי עקיבא ודרש את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים. והכוונה, כי מי שעוסק בתורה נמשל כאלו קבל התורה הקדושה, וזכה להתדבק בו יתברך, ובשביל כן חפשר להשוותו להש"י. ומעתה מובן הדבר כי זה שמור רק למאן דאמר שאין לו שום נטיה לרע, אבל מאן דאמר שיש לו שום נטיה לרע, אין בחפשרותו להיות דבוק בהש"י, כי בהש"י כתיב (תהלים ה, ה) 'לא יגורך רע', ועל כן אי אפשר להשוותו לו יתברך.

וזהו שכתוב 'ויתרוצצו הבנים בקרבה', כשעברה רבקה על פתחי תורה של שם ועבר, והרגישה איך שהעובר מפרכס לצאת, אז התעמקה בדעתה, דאין אפשר שעובר זה שמפרכס לצאת למקום שיושבים ועוסקים בתורה על דרך הקדושה, מפרכס גם כן לצאת בפתחי עבודת גלולים, אלא בהכרח לומר כי אף העוסק בתורה על דרך הקדושה, יכול להיות לו נטיה לרע מלילה, ויכולים לפקוח על שמי הסעיפים.

אמנם הלא אדם כזה אי אפשר לו להיות דבוק בהקב"ה, וממילא אי אפשר להשוותו לו יתברך, ואם כן סוף סוף אין יכולין לדרוש עוד מהכתוב את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים, על כן 'ותלך לדרוש את ה'', פירוש שהלכה לשמוע אין ים לדרוש את הכתוב את ה' אלהיך תירא בפופין אחר. ועל זה השיבו לה משמים 'שני גוים בבטנך' (פסוק כג), ובשמת עובר זו שים לו נטיה לטוב, אין זה העובר שים לו נטיה לרע.

(דרשה מוצש"ק ויגש תשכ"ג בעיר קראונהייטס יצ"ו)

ותלך לדרוש את ה'. פירש"י לבית מדרשו של שם. והקושיא ידועה, כי מאחר שהיו בביתה שני נדיקים גדולים אברהם ויצחק, למה לא שאלה את פיהם על סיבת צער העיבור, רק הלכה לבית מדרשו של שם.

ויש לומר כי מדרך הנדיקים הוא שמנדיקים עליהם את הדין, וכשבאה עליהם איזה צרה תולים הדבר בחטאיהם מגודל ענוותנתם. ולפי זה יתכן, כי בשמת סיפרה רבקה אמנו את גודל צערה לאברהם ויצחק, אבל הם תלו את צערה בסיבת חטאיהם ולא בחטאיה ובשמתה. אבל רבקה אמנו ידעה כי הם נדיקים גמורים, ולא בשבילם בא לה צער זה, ולפיכך תלתה הכל בחטאיה שהם גרמו לה היסורים הללו, ועל כן הוכרחה ללך לבית מדרשו של שם, שהוא יגיד לה מה שמוטל עליה לתקן מעשיה, כדי להקל מעליה צער העיבור.

(פרשת תולדות בעיר קראלי יצ"ו)

ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך וגו'. במדרש רבה (בר"ר פרשה סג, ז) שני שונאי גויס בבטנך, כל העובדי כוכבים שונאים את עשו, וכל העובדי כוכבים שונאים את ישראל. והוא תמוה, להמיתם מה שכל

העובדי כוכבים שונאים את ישראל מובן, לפי שהם מלד הסטרא אחרא שדרכו לשנוא את כח הקדושה, אבל מדוע שונאים גם את עשו, הלא הוא משתווה עמהם בדרכם, ובפרט דשרו של עשו הוא הס"מ בעצמו (תנחומא ויצא, ח), וממילא הוא הרשם של הסטרא אחרא, ואם כן מדוע שונאים אותו.

אך יש לומר, דלפי שעשו נולד יחד עם יעקב אבינו, הגם שנפרדו אחר כך לגמרי זה מזה, מכל מקום מושפים התומות שמע כבר נדבק בעשו קצת קדושה מיעקב אבינו' (אפשר הטעם על פשטם שענתשט פון יעקב אבינו'), ולכן הם שונאים אותו ומתרחקים ממנו.

(דרשה מוצש"ק תולדות תשכ"א)

ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שער ויקראו שמו עשו. יש לעיין אין מירע דבר כזה שנולד ליעקב הצדיק בן מבית כעשו, הלא בודאי היה לו בחינוך היותר טוב בביתו של יצחק, וגם היה לו התבוננות היותר טובה, שהרי נתגדל ביחד עם יעקב אבינו, אם כן אין אפשר שהיה לו ליצחק בן מבית כזה. וכן יש לעיין בהיפך, אין נולד בן לצדיק כאברהם אבינו בביתו של תרח, הלא בבית אבינו היה כל מיני עבודת אלילים (עיין בר"ר פרשה נח, יג, תנחומא לך, ג), ואם כן אין נתגדל שמה לצדיק כאברהם אבינו ע"ה.

אלא על כרחך צריך לומר, כי לגלגל הוא שהשלחת הבן וכשלונו תלוי בהוריו ובחבירו, כי לפעמים יש בזה סיבות שונות שאין אנו יודעים אותם, רק מה' יגלו הדברי, וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל (דברים כט, יז) כי בדרך כלל אין נולדים להורים יראי ה' בנים מרעים, אבל יש גם אופן יוצא מן הכלל, והכל הוא מן השמים ואין אנחנו יודעים עד מה. ובודאי מוטל עלינו לעשות כל מה שבידינו להציל נפשה מישראל, שצריכים לומר לו דברי מוסר ולראות שלא שיכולים לפעול אצלו, אבל לפעמים יכולים לראות שלא אחרי כל הפעולות תרם עלה בידינו, ועל זה צריכים לדעת שההשגחה העליונה מציאה לפעמים שגם אצל הורים כשרים יהיו נולדים נשמות פגומות אשר אין שייך להגילם, ה"י (ועיין פרשת נח, מידושים אות ג).

(מבצר תורה ויראה ח"ב עמוד פז)

ויאמר עשו הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכורה. פירש"י אמר עשו מה טיבה של עבודה זו, אמר לו כמה מזהרות ושומרין ומימות מלוין בה, כלומר שמניו (סנהדרין פג ע"ב) אלו הן שבמיתה שמוי יין ופרועי ראש, אמר אני הולך למות על ידה אם כן מה תפץ לי בה, ע"כ. ולכאורה יש להבין מה שאמר עשו הנה אנכי הולך למות בלשון ודאית, וכי היה מוכרח לעשות העבודה כשהוא שמוי יין ופרוע ראש עד שימייב מיתה, והלא היה ביכלתו לעשותה כמצוות עליו בקדושה ובטהרה, ואז לא די שלא היה מת אלא הי' מאריך ימים יותר כמאמר"כ (משלי י, כז) ירלאת ה' תוסיף ימים חייס הס למוצאיהס (שם ד, כב).

ואפשר לפרש, להנה עיקר מציאות הבכורה הוא מה שיזכה על ידה לעבוד את העבודה בבית המקדש, אמנם כדי לזכות לכך צריכים להתנהג בדרך התורה, לאס לא כן אין ראוים לשרת בקודש, וכמו שכתב רס"י ז"ל (פסוק לא) אמר יעקב אין רשע זה כדאי שיקריב להקב"ה. והנה אמרו חז"ל (ברכות סג ע"ב) אין בברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, ואלא מזה, דכדי לקיים את מצוות התורה כמצווה עלינו, עלינו להיות מוכנים לכך במסירת נפש.

ומעתה יש לומר, דלזה כיוון עשו בתשובתו אל יעקב 'הנה אנכי הולך למות', כלומר שאס אתנהג כדרך התורה, אצטרך להיות מוכן לכך במסירות נפש ולהמית את עצמי עליה, אך בחמת מיני מוכן לזה כלל, אס כן 'למה זה לי בכורה', כי ממילא לא אהיה ראוי והגון לעבוד את העבודה בבית המקדש (ועיין ליקוטי תורה לשבועות מאמר מעמד הנאמר אות ט).

(ס"ג תולדות תשט"ז, אגדת מהרי"ט מס' שבת עמוד קנה)

ויקרא את עשו בנו הגדול. ולייקו בעלי התוספות על תומרו הגדול, כי למה קרתו בשם גדול, ופירשו לפי שהעולם הוא בידו, על כן קרתו גדול. ויש לעיין, להא לאו כלתא הוא שעשו הוא המושל בכל הזמנים, כי היו עתים וזמנים שמלכיות אחרות משלו בעולם. ועוד, שבהרבה מלכיות היו פטרונין מישראל קגנים ורעים.

אך ידוע (רס"י סוכה כט ע"ב ד"ה מלהיה) כי שרו של עשו הוא הס"מ, ובעוה"ר בדור הזמנים שולט הס"מ בדוב מנשי העולם, וזה יש לפרש בכוונת דברי התוספות לפי שהעולם בידו, להיינו שהעולם הוא בידי השר שלו שהוא הס"מ.

(ס"ג תולדות תשכ"ב)

בס"ד

ר"ח כסלו תשפ"ג לפ"ק

שלמי תודה וברכה

ברגשי הודאה והערכה, נשגר כוס של ברכה, בשיר הלל ושבחה, קדם ידידינו החשוב והנכבד האי גברא יקירא, נודע לעוז לתהילה ולתפארה, מריחוק מקום מצודתו פרוסה לעמוד בעזרתינו, לבו ער וחם למען כל קדשינו אהוב וחביב על כל אנשי שלומינו, ידיו רב לו בהרמת קרנינו, ועתה הוזיל זהב מכיסו למען כוללינו

ה"ה ידידינו הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר **אהרן מתתי' דייטש** הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' במאנסי יע"א

הנם לב יקח מצות כאשר אזר כגיבור חלציו להיות נמנה לדבר מצוה
לכלכל הוצאות הכולל ערב להיות

פרנס השבוע

לעילוי נשמת הוריו

הרה"ח ר' **יצחק** ב"ר ישראל **דייטש** ז"ל — נלב"ע ז' כסלו

האה"ח מרת **פייגא** ב"ר **משה יהודה** ע"ה — נלב"ע כ"ח חשון

זכות לימוד התורה דרבים יגן בעדו, להתברך לטובה בכל משאלות לבבו,
ואך טוב וחסד תמיד ירדפוהו, ותעמוד לעד צדקתו, אכי"ר.

המברכים בהוקרה ובהערכה, אסירי התודה והברכה

הנהלת האיחוד — הנהלת הכולל ערב

שע"י קהל יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

האפיס: ישמח משה 3, קרית יואל, בני ברק • satmar7812@gmail.com

סיפורי צדיקים, גבי אור הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה מפיקים

ויתרוצצו הבנים בקרבה

הגאון ר' שמעון סופר זצ"ל אבד"ק קראקא הוכיח פעם אחת את הבעלי בתים שבעיר שידקדקו על בניהם שילמדו רק עם חברים ישרים ויראי ה' בחדר אחד, ואף אם המלמד הוא ירא ה' בכל זאת אם החברים המה קלים ופרוצים יקלקלו את הבן הישר לעזוב ארחות חיים, ואמר כי זאת אנו יכולין ללמוד מן התוה"ק בפרשתן, כי חז"ל הגידו לנו (ב"ר ס"ג ו' הובא ברש"י) כי בעת אשר רבקה אמנו היתה עוברת על פתח ביהמ"ד יעקב היה מפרכס לצאת, וכשעברה על פתח ע"ז עשו היה מפרכס לצאת, ולכאורה תמוה בשלמא עשו ניחא שהיה מפרכס לצאת, אבל יעקב למה לו לרוץ לביהמ"ד, הרי אמרו חז"ל (נדה ל:) דכשהולד במעי אמו נר דלוק על ראשו ומלמדים אותו כל התורה כולה, ויש לו רב מלאך ה' צבאות ממש, ומה זאת הי' ליעקב אשר חפץ לילך לביהמ"ד, האם לא טוב ללמוד מפי מלאך מללמוד בביהמ"ד, אכן הענין היה שאף שהיה לו רב מלאך ה', לא אבה לילך עם עשו בחדר אחד.

(ליקוטי ישרים)

כשמות אשר קרא להן אביו

בליל שישי פרשת ויגש שנת תרמ"א התקיימה בבעלזא שמחת נישואיו של הרה"ק ר' יצחק ישעי' מטשחויב זי"ע בנו הצעיר של הרה"ק מצאנז זי"ע, שנשא את נכדתו של הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע (בת חתנו הרה"ק רבי יחיאל מקילאוויץ זי"ע), היה זה כמה שנים לאחר הסתלקות אביו הגה"ק מצאנז זי"ע וכל אחיו הקדושים באו להשתתף בשמחת החתונה, ובראשם הגה"ק משינאווא זי"ע שהוא היה המחותן מצד החתן, בכל יום משבעת ימי המשתה ערכו סעודת שבע ברכות כנהוג, למחרת החתונה בערב שבת קודש הגישו רק תבשיל אחד עם רוטב "ראסיל", כמנהג בעלזא שביום שישי ערש"ק נטלו לידים לסעודת "ראסיל", הקפיד הרה"ק משינאווא מדוע לא נתנו דגים ומרק כנהוג בכל סעודת מצוה, התנצל הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע ואמר: גם אבי הרה"ק מהר"ש זי"ע נהג בסעודת שבע ברכות בערב שבת לאכול רק "ראסיל"... והוסיף: רבינו בחיי כותב בפירושו לפרשת תולדות על הפסוק "וישב יצחק ויחפור את בארות המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויקרא להם שמות כשמות אשר קרא להן אביו" וזה לשונו הק': ועשה כן לכבוד אביו, וממה שהתורה הודיעה זה נראה, שנחשב לו לזכות, ויש בזה התעוררות וקל וחומר, שלא ישנה אדם מדרך אבותיו, שהרי יצחק אפילו שמות הבארות שקרא אותן אביו לא רצה לשנותן, וזה ק"ו לדרכי האבות ומנהגותיהם ומוסר שלהם, ואולי מפני זה לא נשתנה שמו של יצחק כמו שמות שאר האבות, וזו מדה כנגד מדה" עכל"ק.

(באהלי צדיקים)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

ויתרוצצו הבנים בקרבה וגו'. פירש"י כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת. **ואמר אא"ז הרה"ק רבי יהוקאל מקאזמיר זצוק"ל, בדרך צחות,** והקשה בשלמא יעקב פרכס לצאת לתורה ולא יצא, משום כי עשו הראשון ללידה מעכבו ולא יכול לצאת, אבל עשו כיון שפרכס לצאת אמאי לא יצא מי מעכבו. ותירץ כי עשו ישב על הפתח ולא רצה לצאת, כדי שיעקב לא יוכל לצאת לתורה, עכ"ל ודפח"ח.

ועל דרך זה י"ל במ"ש וידו אוחזת בעקב עשו, ופירש"י שהיה אוחז בו לעכבו. הכוונה כיון שראה יעקב שעשו מפרכס לצאת לע"ז, היה אוחז בו לעכבו שלא יצא מן הדת, ואף שעל ידי זה היה ליעקב ביטול תורה כי כיון שעכבו מלצאת גם הוא לא יכול לצאת לתורה, אמנם עת לעשות לה' הפרו תורתיך, וביטל א"ע ואת תורתו כדי לעכבו לעשו שלא יצא מן הדת אולי יוכל להחזירו למוטב.

דברי ישראל

וישב יצחק בגרר. י"ל בדרך צחות, יצחק אבינו ע"ה שרצה לשמור שבת, אבל על צד שהיה לאבותינו דין בני נח לא הותר להם זאת עדיין, ולכן שבת שביתת השבת בגרירה שאמרו רז"ל סוף פ"ב דביצה, גורר אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ, דמזה נפשך אם דינו כישראל לא עשה מלאכה, כי מלאכת מחשבת אסרה תורה וזו אינה, ואם דינו כבן נח הלא עשה מלאכה, כי דין דמלאכת מחשבת אינו רק אצל ישראל כי ממשכן גמרינן שלא הי' לבני נח.

בני שלשים

להנחיל אוהבי י"ש

באותות הוקרה והודאה, נברך בזה מעומקא דליבאה, ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, משמי מרומא עילאה, קדם מע"כ האי גברא יקידא, ארי שבחבורה, רב פעלים לתעודה ולתורה, עומד לימין קהילתינו המעטירה, מוזיל זהב מכיסו למען כל קדשינו תדירא, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו ברוח מסורה, ויזדע יצח"ק מאה שערים, בפעליו ומעשיו היקרים

הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר שלו' יצחק ווינבערגער הי"ו

לרגל שמחת נישואי בתו המהוללה שתחי' למז"ט

עב"ג החתן החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, תורה יד"ש וחסידות אצלו בלולה

כמר **שלמה זלמן טרעגער** ני"ו

בן ידידינו הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

הר"ר **יקותיאל יחיאל מעכיל טרעגער** שליט"א

יה"ר שיזכה לראות ולדוות ממנו ומכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה,
במידה מרובה וגדושה, מתוך בריות גופא ונהודא נפישא,
אושר ועושר והרחבת הדעת, רב ברכות ושובע שמחות,
תמיד בכל עת, וכל טוב סלה.

החותמים למען שמו ברגשי תודה והערכה

הנהלת הקהילה

פה **בני ברק** יצ"ו

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנוכי וכו', ונל"פ עפי"מ דאיתא בגמ' (סנהדרין צ"א:) פלוגתא אנטונינוס ורבי מאימתי יצה"ר ניתן באדם משעת יצירה או משעת יציאה, וז"ש ויתרוצצו הבנים בקרבה דכשעברה על פתחי ע"ז הוא מפרכס לצאת, ומוכח דהיצה"ר בא משעת יצירה, ורבקה סברה משעת יציאה, לכן ותלך לדרוש, לדעת אם היצה"ר בא במעי אמו או בשעת לידה, ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך, ודרשו חז"ל (ע"ז י"א.) זה אנטונינוס ורבי היינו שהם חולקים בזה.

(דרוש שמואל)

☆

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנוכי וכו', וי"ל עפי"מ דאיתא בגמ' (קידושין ל"א.) כשאמר הקב"ה אנוכי ה' אלוקיך אמרו לכבוד עצמו הוא דורש, עד כשאמר כבד את אביך ואת אמך חזרו והודו לדברו הראשונות, אבל אם ח"ו אינם מקיימין כיבוד אב יאמרו האומות לכבוד עצמו הוא דורש, והשתא א"ש ויתרוצצו הבנים בקרבה, ותאמר אם כן שאינם מקיימין מצות כיבוד אב, למה זה אנוכ"י היינו מה שאמר הקב"ה אנוכי ה' אלוקיך הלא יאמרו האומות לכבוד עצמו הוא דורש.

(מדרש יהונתן)

☆

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנוכי וכו', וי"ל עוד עפי"מ דאי' (ילקוט שמעוני רמז ק"ש) עה"פ ותפול מעל הגמל שחשדה יצחק מאליעזר ודנה כסוטה, ואי' בגמ' (ברכות ל"א:) דסוטה שהשקוה מים המאררים ונמצאת כשרה, אם היתה יולדת בצער יולדת בריות, ואמרו עוד בגמ' שם דאם היתה יולדת ולד אחד, מעכשיו יולדת שנים, ובזה יובן מאמה"כ ויתרוצצו הבנים בקרבה פי' שהיתה יולדת בקושי, ותאמר אם כן למה זה אנוכי, למה נתאויתי והתפללתי על ההריון, אם אני יולדת בקושי על כרחך שאיני כשרה ח"ו, ותלך לדרוש את ה', ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך, היינו דהשכר שלך הוא שיוולדו לך שנים.

(מדרש יהונתן)

☆

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנוכי וכו', ויש לפרש עפי"מ דאי' בגמ' בכמה דוכתי (פסחים כ"ב. ב"ק מ"א. קידושין נ"ז. בכורות ו') שמעון העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע לאת ה' אלוקיך תירא פירש מפני שחשש משתי רשויות עד שבא ר' עקיבא ודרש את ה' אלוקיך תירא לרבות תלמידי חכמים, והנה רבקה ראתה שכשעוברת על פתחי ע"ז היה עשו מפרכס לצאת, וכשעוברת על פתחי שם ועבר היה יעקב מפרכס לצאת, והנה רבקה לא היתה יודעת שהם שני עוברים והיתה סוברת שהוא עובר אחד ויש לו מחשבת שתי רשויות, ותאמר אם כן למה זה אנוכ"י, היינו אנוכי ה' אלוקיך שבעשרת הדברות שהוא נגד מה שאירע לה ברציצה זו, לכן ותלך לדרוש א"ת ה', ר"ל לדרוש הפסוק את ה' אלוקיך תירא שבא לרבות תלמידי חכמים ולא שתי רשויות, ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך אחד צדיק ואחד רשע, ואל יעלה על דעתך כלל שיש ח"ו שתי רשויות.

(קול אליהו)

דורש טוב

עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמר משמרתי כו'. אמרו ז"ל (יומא כח ע"ב) קיים אברהם אבינו ע"ה אפילו עירובי תבשילין. **והקשו כולם מדוע תפסו בלשונם דייקא עירובי תבשילין,** וכי לא מצינו עוד מצוות דרבנן (עיין באגרא דכלה דף שצד ע"א).

ונראה, כי ידוע אשר ג' אבות הם נגד שלש סעודות של שבת, ואברהם הוא נגד סעודת לילה, ויצחק נגד סעודת הבוקר, ויעקב הוא סעודה שלישית (עיין בזוהר ח"ב דף פח.). נמצא יוכל להיות אשר אברהם לא קיים רק סעודה ראשונה של שבת, **וכמו שמצינו בענין התפלה, אשר אברהם התפלל שחרית לבד** שהוא השייך לשורשו, ויצחק מנחה (עיין יומא כח ע"ב ובתוס' ישנים שם ד"ה צלותיה). **כמו כן בענין סעודת שבת לא קיים רק סעודה ראשונה.**

נמצא כשחל שבת אחר יו"ט והיה צריך להכין מיו"ט לשבת, עכ"ז היה יכול ליתן עצות בנפשו שלא יצטרך כלל לעירוב תבשילין, כי הוא לא היה צריך רק הכנה על סעודת לילה. וידוע (ברכות כז.) אשר רב צלי של שבת בערב שבת, **אם כן היה יכול לאכול הסעודה מבעוד יום, אם כן הוא עדיין יו"ט, ואין כאן הכנה מיו"ט לשבת כלל, רק על יו"ט בעצמו.** (ועל סעודות היום לא היה מכין כנ"ל, שאברהם אע"ה אכל רק סעודה הראשונה).

אמנם לא רצה אברהם אבינו ע"ה בזה, כי כל כך היה חביב עליו המצוות, אפילו מצוות דרבנן, שהיה מביא עצמו לידי חיוב, ולא היה עושה הסעודה רק עד הלילה, בכדי שיתחייב לעשות עירוב תבשילין. והוא מדוקדק בקרא, 'וישמר משמרתי', לשון ואביו 'שמר' את הדבר (בראשית לז יא), **כמו כן היה אברהם מצפה על קיום מצוות דרבנן שנקראים בשם משמרת, והיינו 'וישמור' שישב וציפה לקיים 'משמרתי' מצוות חכמים.** על כן תפסו בלשונם עירובי תבשילין דייקא, אשר בזה ניכר שהיה מצפה על קיום המצוות דרבנן, כי מן עירובי תבשילין היה יכול לפטור עצמו, ועכ"ז קיים אפילו עירובי תבשילין.

אמרי נועם

אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת

תודה וקול זמרה

מעומק הלב, נישא ונשגר ברכת מזל טוב, קדם מעלת כבוד ידידינו היקר והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה,
נודע לשם לתפארת ולתהילה, ברוך הכשרון, בהכשר ויתרון, מסור בלב ובנפש חפיצה לכל קדשי קהילתינו,
לבו ער וחם למען גליונינו, מאש"ר שמינה לחמו והוא יתן מעדני מלכי"ם, ויהללוהו בכל השבחים

האברך היקר הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר אשר זעליג שטיינבערג הי"ו

לרגל הולדת בתו שתחי' למזל טוב

והברכה אחת היא למע"כ אביו ידידינו הרבני הנגיד הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר, עושה צדקה וחסד בעל עת

מוה"ר דוד שטיינבערג הי"ו

מעומק לבבינו, נביע ברכותינו, ותערב לה' עתירתינו, שיושפע לו שובע שמחות וכל טבוון וקשוט
זרעא חייא וקיימא דלא יפסוק מפתגמי אורייתא, מתוך רב אושר ועושר בחדא מחתא, כאוות נפשו
לא ימושו מפיך ומפי זרעך, אך טוב וחסד תמיד ירדפוך, כל ימי חייך, וישלם ה' פעלך, בכל טוב

ההותמים למען שמו ברגשי שמחה והערכה

מערכת "קול התאחדותינו" בארה"ב | מערכת "קול התאחדותינו" בארה"ק

לעי"נ הרה"ח ר' **יצחק** ב"ר ישראל **דייטש** ז"ל
נלב"ע ז' כסלו

האה"ח מרת **פיגא** ב"ר משה יהודה **דייטש** ע"ה
נלב"ע כ"ח מרחשון

הונצח ע"י בניהם ידידינו הרבני הנכבד רודצו"ח

מוה"ר אהרן מתתי' דייטש הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' במאנסי יע"א

פּנינת יקרת
מאמר מקיף ויסודי להרחיב הידיעות בענינא דיומא ופרשת השבוע

שמחת חתן וכלה, ריקודין של מצוה, והמסתעף (ג)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

הנה ידוע מפי חכז"ל אשר הפליגו מאוד בגודל המצוה לשמח חתן וכלה בעת מצוא, לשבחם ולשמחם בדברים ובפרט ע"י ריקודין לפניהם, ובפרשיות הללו שאנו קורין בה נישואי האבות והאמהות מן הראוי לבאר קצת מקור ענין זה ולמה דוקא ברקידה, ובהמשך המאמרים גם לבאר גודל הענין של 'ריקודין של מצוה' הנהוג אצל חסידים ואנשי מעשה, הנקרא בפי כל 'מצוה טאנץ' כמובא מפי ספרים וסופרים מתורת רבותינו הק' תלמידי הבעש"ט, ועומק עבודתם בזה.

הריקודין לפני הכלה אצל מרנן תלמידי הבעש"ט הק' ז"ל מעולם הי' מהזמנים הגבוהים והנעלים ביותר, בעריכת עבודתם בקודש בריקודין לפני הכלה בדביקות נפלאה עד כדי התפשטות הגשמיות. בראש וראשון ידוע מה דמתאמרא בשם המגיד הגדול ממעזריטש ז"ל, שאמר: דהזמן של סעודה שלישית בשבת קודש וזמן המצוה טאנץ הם עידן רעווא דרעווין, ומבואר מפי סופרים וסופרים דסוד ענין זה הוא גדול מאד, וכלשון הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב ז"ל בספרו 'דרך פיקודיך' מצוה ל"ה בא"ד, וזל"ק: "אסור לרקד במחולות נשים, רק לרקד לפני הכלה מותר לחבבה על בעלה, **וגם טעם כמוס יש בדבר בגנזי הנסתרות לד' אלקינו**" וכו', עי"ש.

ובספה"ק 'מאיר עיני חכמים' [להרה"ק רבי מאיר זצללה"ה אב"ד דק"ק קארסטשוב תלמוד בעל אור המאיר] כתב (דף רפ"ד) בא"ד דברים נוראים, וז"ל: "אפשר לרמז שזה שהולך לרקוד עם הכלה הוא כדוגמת צדיק יסוד עולם, ובאותו פעם שהכלה מרקדת היא כדוגמת השכינה, שמעלת הרגלים שהיו יורדות מות ח"ו, מעלה אותם כדי להתחבב את עצמה עם דודה" וכו', עי"ש.

ומסופר בספר 'זכיות יוסף' [ח"א]: "פעם היתה חתונה גדולה והשתתפו בה צדיקים מפורסמים, בעת הכשר טאנץ רקד הסובריינער רב הרה"ק ר' משה מסאוואראן ז"ל בדביקות גדולה ואמר כיצד מרקדין לפני הכלה (כתובות סז) כיצד ממתיקין הדינים לפני כנסת ישראל, בית שמאי אומרים כמו שהיא כמו שהם שוים, ובית הלל אומרים כלה נאה וחסידה" וכו', עי"ש.

וגודל התיקונים שיש בענין זה, די שנעתיק מדבריו הקדושים של הרה"ק מקאמרנא ז"ל בספרו הק' 'היכל הברכה' פרשת נח, על הפסוק ותשחת הארץ לפני אלקים, וזל"ק: "ועוד תיקון לחטא מר הזה [של דור המבול] לשמוח שמחת מצוה, לשמח חתן וכלה ולהשיא אותם בכל טורחו ובכל כוחו ולהזיע זיע" וכו', עי"ש.

לכן צדיקים הקדושים נ"ע עסקו בהכנה דרבה לטהר עצמם לעבודת הקודש לרקוד לפני הכלה וכמבואר בספר הק' 'דגל מחנה אפרים', [ליקוטים] וזל"ק: "חייב אדם לטהר עצמו ברגל (ראש השנה טז) היינו כשמרקד לפני חתן וכלה" והבן, עי"ש, וכמאמר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ל: "כיצד מרקדין לפני הכלה ר"ת המלך, היינו מי שהמליך את הקב"ה על רמ"ח איבריו יכול הוא לרקוד כדבעי לפני הכלה", עכתדה"ק. בנוסח אחר מובא ענין זה בספר "תפארת משולם" [סטאניסלוב] דף תתכ"א [חלק מפי השמועה] וז"ל: "סיפר לי זקני הגה"צ אב"ד טארטיקוב ז"ל שהגה"צ רבי יהושע רוקח בן הרה"ק מהרי"ד אמר בשם אביו כי הר"ת של המאמר כיצד מרקדין לפני הכלה הוא המל"ך, להגיד דאימתי יכול האדם לרקוד לפני הכלה כשהוא שרוי באותה בחינה שעומד בימים נוראים כשזועקין המלך", עי"ש.

תשועתם הי' לנצח בעת עבודתם בקודש בריקודין לפני הכלה, וכידוע שמרן הגה"ק ה'דברי חיים' ז"ל ואיכא דאמרי משמיה של מהגה"ק משיניאווא ז"ל אשר הפליט פעם מפיו הקדוש ואמר בזה"ל: "**א שווערע קוויטל איז דער זמן צו ברענגען בשעת א מצוה טאנץ**", וב'משנה למלך' להרה"ק רבי אלעזר מרישא ז"ל [בחלק התולדות]: "הרה"ק ר' אלעזר

מרישא זי"ע אמר, יונגעלייט מיינען אז שמחת חתן וכלה איז א קליינע זאך, דער טאטע האט מיט דעם מחיה מתים געווען", ועל זה תעיד העובדא הבא: דרכו של הרה"ק רבי אלימלך מרודניק ז"ל היה לסבב בעיירות כדי לקרב לבבות ישראל לאביהם שבשמים, וכמעט שלא שהה בביתו פעם אחת, בא' ממסעיו המרובים הגיע לו ידיעה לא טובה שאמו חלה אנושית רח"ל, ומונחת על ערש דוי במצב של גסיסה ל"ע ושיבא מיד לביתה, רבי אלימלך מרודניק שם בדרך פעמיו לבית אמו, ובדרכו עבר על פני בית שהיה שם שמחת חתן וכלה, ומכיון שכל ימיו לא הניח מלקיים מצות שמחת חתן וכלה כראוי, לכן החליט בעצמו גם עתה שראשית דרכו יהיה לשמח חתן וכלה ואח"כ ימשיך הלאה לבית אמו, וכך הוה ששהה שם כמה שעות ושמח ורקד עם הכלה רקידה של מצוה כנהוג, ואח"כ המשיך את דרכו לבית אמו, עם הגיעתו אל ביתה התרעמה עליו אחותו ואמרה לו 'אמך מונחת על ערש דוי ואתה עוסק בדברים אחרים', הרימה אמו את ראשה ואמרה 'מיילעך דו האסט מיך מחיה געווען'.., ועוד האריכה ימיה שנתיים ימים אח"ז, עי"ש.

ואף בדורות האחרונים ראה ראינו עבודת הצדיקים ועניינים גדולים בזה, ובספר 'רואה אבן ישראל' מובא שהרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק ז"ל החזיק גדולת ענין הריקודין של מצוה שלו אצל מצוה טאנץ לרפואה שלימה גמורה על כל מיחוש, וכמה פעמים צוה להביא לביתו חולה מבית החולים שיהיה נוכח שם בעת הריקודין שלו בליל שבת קודש, למרות רצון הרופאים שלא היה דעתם נוחה מזה להוציא החולה מבית החולים בעוד עדיין לא סרה המחלה ועדיין נצרך לשהות תחת עין פיקוחם, עי"ש, וכן הוא בספר 'צדיק יסוד עולם', מעשה באחד שלא הי' לו ילדים ובעת רקוד של הרה"ק רבי שלומ'קע זוועהיל'ער ז"ל לפני הכלה, התחנן בתחינה לפניו וטענתו בפיו אשר עכשיו הוא הזמן להיפקד בזש"ק, והשיב לו הרה"ק הנ"ל, צודק אתה בני, והבטיח לו, ותגזר אומר ויקם הבטחת הצדיקים, ונפקד בבת, עי"ש.

וגודל עבודת הצדיקים אצר הריקודין הגיע עד כלות הנפש, כמוזכר בכתבי ר"י שו"ב: אשר בחתונה הגדולה שבין נכדי הרה"ק הרבי ר' זושא מהאניפולי ז"ל והרה"ק בעל אור המאיר מזיטאמיר ז"ל נתכבד בסידור קידושין הרה"ק ר' לייב הכהן מהאניפולי ז"ל בעל אור הגנוז בסידור קידושין, בסיום הסעודה ביקש הרה"ק ר' לייב לרקוד מצוה טאנץ כנהוג, והתחיל לרקוד עד שהתלהב זמן רב בעבודת הריקודין והכלה נתייגעה והלכה לה, אך הרה"ק ר' לייב לא הרגיש בזה והמשיך בעבודתו הנלהבה בלי שיכלו להפסיקו גם אחרי שכבר התחיל הקהל להתפזר, ומתוך ריקוד זה נתדבקה נפשו ביוצרו ויצאה נשמתו בטהרה, עי"ש.

ובספר 'עת רקוד' מובא, אשר בחתונת כ"ק האדמו"ר רבי יעקב יוסף מסקווירא ז"ל עם הכלה הרבנית ע"ה, בתו של הרה"ק ר' פנחס מאוסטילא ז"ל חתן הרה"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ל, אמר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ל על דברי הגמרא 'כיצד מרקדין לפני הכלה', כל"ה ראשי תיבות 'כלות הנפש', שצריך לרקוד הריקודין של מצוה עד כלות הנפש, עי"ש.

ומשמי' צדיקים מתאמרי אימרא נאה, דמה שמוזכר בזוהר הק' שצדיקים באים מגן עדן להשתתף בשמחת בניהם, הזמן גרמא הוא בשעת המצוה טאנץ, ועי' בספר 'שיח זקנים' (ח"ג) עובדא נאה: פעם אחת בעת איזה נישואין כאשר רקד הרה"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ל את הריקודין של מצוה, בא איש צבא אחד וגם הוא נכנס בעיגול הריקוד ורצו היושבים לדחפו מהעיגול, אבל הרה"ק לא הסכים ואמר איתא על פסוק (בראשית כט א) וישא יעקב רגליו שקאי על ענין ריקודין, והמשיך הרה"ק לפרש סיפא דקרא וילך ארצה בני קדם שהאבות הק' יורדים למטה בעת הריקודין, וסיים הרה"ק בזה"ל "שיראו האבות הק' מה שעושים אומות העולם לבניהם"..., "לאזן זיי זעהן וואס מ'טוהט מיט זייערע קינדער"... עי"ש.

ובספר 'בית שלמה' [תולדות הרה"ק שם שלמה ממונקאטש ז"ל] מסופר, דכשספרו להרה"ק רבי ר' מאיר מפרמישלאן ז"ל מעמד החתונה של השם שלמה עם בת הרה"ק רבי שמעלקא מסאסוב בנו של הרה"ק ר' משה לייב ז"ל, שאל אם ראו איזה התחדשות ודבר פלא בעת הריקודין של מצוה עם החתן והכלה, וענה ואמר האברך שהיה אתו הנזכר, דבסוף הריקודים התחפש עצמו איש אחד מעוטף כולו בתמונת דוב גדול הקומה, בכדי להגדיל שמחת,ם ועשה ריקודין שונים בתנועות משונות עד להפליא ולא יכלו להיודע מי הוא, והגיד להם הרב הקדוש תדעו כי זה האיש הי' איש אלקים קדוש ונורא רבינו הרבי משה ליב מסאסוב ז"ל, אשר בא מגן עדן העליון לשוש בשמחת צאצאיו הקדושים ותהי לאות ולפלא, עי"ש.

וגם בספרי רוזין מסופר, אשר בעת נישואי בת הרה"ק רבי ישראל מרוזין ז"ל עם מוה"ר מנחם מענדל בן רבי יצחק מאיר מזינקוב ז"ל, נתכבד דוד הכלה הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל ז"ל לרקוד מצוה טאנץ, וכדרכו בקודש רקד בדביקות עצומה, אחריו רקד הרה"ק מרוזין ז"ל באופן גבוה ונשגב עד שלאחר הריקוד נשקו הרה"ק מטשערנאביל ז"ל על מצחו, וכשהגיע תור המחותן הצדיק לרקוד לפני הכלה, פנה להרה"ק מרוזין ואמר לו אבקש ממכם שתתנו לי את המפתח של המצוה טאנץ, השיבו הרה"ק מרוזין ז"ל "אז סאיז נישטא קיין שליסל עפנט מען מיט א טשוואק".

המשך המאמר בשבוע הבא בס"ד

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

ימלא פ"י תהילתיך

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהודא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים לתודה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים, ה"ה

הרבני הנגיד הנעלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה יוחם פישל חיים דיספלער הי"ו

מגדולי העושים והמעשים למען הקמת הבית הגדול
לחינוך הבנות פה בני ברק יצ"ו

לרגל שמחת נישואי בתו הכלה החשובה שתחי' למצ"ט ובשעטו"מ
עם ב"ב הבה"ח המו"מ בתוי"ש כמר שלמה קליין נ"י
בן יחידינו החשובה והנעלה מוה"ר הלל קליין הי"ו

והברכה אחת לאמו החשובה שתחי' לאויט"א

אשת חיל עטרת בעלה החשוב המנוח, חקוק בלבינו וכלתי נשכח, הרבני הנגיד הנכבד
בונה ומקים עולה של תודה, מגדולי תומכי מוסדותינו המעטירה

הרה"ח ר' מאיר זעליג דיספלער ז"ל

ראש הקהל דקהילתינו הק'

ושגודה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שתזכה לראות רב תענוג ונחת, תודה וגדולה במקום אחת, ויהא רעוא מן קדם רבון עלם ועלמיא, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיו ברב סייעא דשמיא, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריות גופא ונהודא נפישא, אודך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, אכי"ר.

כ"ד ידידיו מוקירין השמחים בשמחתו, ומברכים ברגשי הודאה והערכה לשעטו

וועד קרן הבנין

להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות
בני ברק יצ"ו

לרגל התחלת לימוד שו"ע או"ח סימן ל"ב במסגרת חבורת שונה הלכות:

סעיף יב – עורות הכשרים לכתיבת תפילין

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. הקלף שכותבים עליו תפילין צריך להיות מעור בהמה חיה ועוף **טהורים**. ומותר אפילו בנבילה וטריפה שלהם, משום שהעיקר שיהיה 'ממין' טהור. / אבל אין כותבים על עור בהמה וחיה ועוף טמאים / **סדר עדיפות:** עור עוף משובח מכולם , ואחריו עור חיה, ואחריו עור בהמה. ועור השליל עדיף מכולן. כיון שלא יצא עדיין לאויר העולם. / לאו דוקא ספרים לא יכתבו על עור של מין טמא, אלא אפילו שאר ספרים שאינם תנ"ך, כל שיש בהם שמות שאינם נמחקים אסור. ואם לא כתוב שמות שאינם נמחקים, רק ברמז לסימן השם, כגון אות ד' או ה', וה"ה בספרי ש"ס ופוסקים שרי. (ביה"ל ד"ה תורת ה') /לא יכתבו סת"ם על עור דג, אפילו שהוא טהור, משום דנפיש זוהמייה.

ידיעות הסת"ם: על מה עדיף לכתוב תפילין על עור בהמה או חיה שנשחט, או על עור נבילה?. בלשכת הסופר (סימן ב סק"ד) הביא בשם הרמ"ע מפאנו דשל שחיטה עדיף מנבילה, שהשחיטה מטהר. אבל נבילה בין בידי אדם בין שמתה מאליה משמע שהוא דין קשה.

ומציין להחתם סופר זצ"ל שהגיה דלא משמע כן מהגמרא מס' שבת (דף קח), דאיתא התם, 'שאל ביתוסי אחד את רבי יהושע הגרסי, מנין שאין כותבין תפילין על גבי עור בהמה טמאה, דכתיב 'למען תהיה תורת ה' בפיך', מדבר המותר בפיך. אלא מעתה ע"ג עור נבלות טריפות אל יכתבו. א"ל אמשול לך משל למה הדבר דומה, לשני בני אדם שנתחייבו הריגה למלכות, אחד הרגו מלך ואחד הרגו אספקליטור [שר הטבחים], איזה מהן משובח. הוי אומר זה שהרגו מלך. אלא מעתה יאכלו. א"ל התורה אמרה לא תאכלו כל נבילה ואת אמרת יאכלו. א"ל קאלוס [משובח]. הרי דנבילה שמתה מאליה משובח יותר משחוטה.

אמנם כתב הלשכה"ס בשם האו"ז שכתב וז"ל כתב מורי הרב רבינו שמחה, שדחאו בקש. דא"כ שהרגה אספקליטור לפי תשובתו למה כותבין עליו. אלא עיקר הטעם כדמפרש בירושלמי פ"ק דמגילה, דנבלות וטריפות אע"ג דאינו מותר בפיך 'מינו' מותר בפיך. עכ"ל. ולפי"ז כתב בלשכה"ס דברי הרמ"ע נכונים.

סעיף יג – נקב קטן בקלף

מבוא הסת"ם: ובו מבואר. הדין אם היה נקב קטן בקלף, וכשמעביר עליו הקולמוס עם הדיו נסתם הנקב בדיו, כשר. והיינו שהנקב קטן כחודה של מחט, ואין האות נראית חלוקה לשתים. ובשעת הכתיבה אינו מרגיש בנקב כשמעביר הקולמוס עליו.

נקב הנראה רק נגד השמש, הב"ח והמג"א סוברים שכשר. והט"ז מחמיר בזה, ומסקנת הפוסקים שכשר.

אמנם אם אין הנקב נסתם בדיו בשעת כתיבה, הרי הוא פסול. ולפעמים ע"י הנקב, החסרון שאין האות מוקף גויל. ולפעמים החסרון שנחלק האות לשתיים ע"י הנקב. ופרטיהם ארוכים, ואכמ"ל.

סעיף יד – עובי הקלף

מבוא הסת"ם: ובו מבואר. הסופרים הזריזים, עושים שלשה מיני קלף לפרשיות התפילין של ראש, המונחות כל אחת בבית בפני עצמה. לפרשת 'שמע' שהיא קצרה, יהיה הקלף עבה יותר. ולפרשת 'והיה כי יביאך', שהיא ארוכה יותר, יהיה הקלף דק יותר. ולפרשיות 'קדש', 'והיה אם שמוע', שהן ארוכות יותר, יהיה הקלף דק מאוד. וע"כ יתמלאו הבתים בשוה. ויש בזה משום נוי לתפילין [ובשו"ע הגידסא אחרת. אמנם כתבנו כפי מה שכתב במשנה ברורה שצריך לגרוס].

ובלבוש (הובא בבאר היטב) כתב שיש סופרים שנהגו לעשות הקלף שוה בגודלו ובעביו בכל ארבע פרשיות. אלא שבפרשיות הקצרות יותר מניחים הגליון חלק בסופו. אמנם בזמנינו אין נוהגים כן.

ידיעות הסת"ם: הטעם שבזמנינו אין נוהגים כהסופרים הזריזים. ראה במבוא הסת"ם, שהמנהג מקדמת דנא היה לעשות כל ארבעה קלפים של תפילין של ראש שיהיה שוים. וכבר כתב הקסת הסופר (סימן כ ס"ב) 'ולית מאן דחש לה'. וטעם הדבר הובא במשנת הסופר (שם ס"ק ח) משום דענין הנוי היה שייך רק כשעשו את הבתים מעור דק ורך מאד [עור בהמה רכה], וע"כ אם לא היו כותבים הפרשיות הגדולות בקלף דק, אז היה עובי וגודל הפרשיות האלו בולט מבחוץ, הואיל שעור הבית היה רך ודק מאוד, ולא הוה נוי כשנראה מבחוץ בית אחד גדול ועב מחבירו. משא"כ בבתים שלנו שעושים מעור בהמה גסה, ואין ניכר מבחוץ כלום, אין צריך ליזהר בזה.

סעיף טו – מוק"ג בתוך האות ועוד

מבוא הסת"ם: ובו מבואר. הדין שכל אות צריכה להיות מוקף גויל מארבע רוחותיה, ואם לאו פסולה, הינו דווקא **מחוץ לאות**, אבל **בתוך חלל האות**, באותיות שיש להם שלשה דפנות, כגון אותיות ה"א, או מ"ם, אין צריך שיהיה מוקף גויל. ולכן אם נעשה נקב בתוך אות ה"א או חי"ת, אפילו אם הנקב ממלא 'כל' החלל הפנימי של האות, כשר. אבל דעת הירושלמי שצריך שיהיה מוקף גויל אף בחלל הפנימי של האות. ודין נקב בתוך חלל האות כמו נקב מחוץ האות. וע"כ אם היה הנקב בתוכו קודם הכתיבה פסול.

שיעור רגל הפנימי של אות ה"א. להרא"ש כשר אפילו אם נשתייר כל שהוא. ודעת הרמ"א כהפוסקים הסוברים שיש בה שיעור כמלוא אות קטנה. הינו אות יו"ד. [ודווקא ברגל הפנימי של אות ה"א דעת הרא"ש דסגי בכל שהוא. אבל בשאר אותיות כגון אות חי"ת גם הרא"ש מודה ששיין דין רגל השמאלי כדין רגל הימיני].

שיעור רגל ימיני של אות ה"א. אם נשתייר כמלוא אות קטנה [אות יו"ד] כשר.

סעיף טז – דיני שאלת תינוק / דיני מוקף גויל

מבוא הסת"ם: הקדמה לדיני שאלת תינוק: בגמרא (מנחות כט:) איתא שני מאמרי חז"ל בענין הפסק בהאות: א. דאיפסק רגל דאות ה"א, ופסק רבי אבא דאם נשתייר בו כשיעור 'אות קטנה', כשר. ב. דאיפסק רגל דוא"ו ד'ויהרוג' בנקב, והכשיר רבי זירא ע"י 'שאלת תינוק'. וצ"ב אימתי אמרינן בספק אם יש צורת האות, דצריכים שאלת תינוק, ואימתי אמרינן דצריך שישייר שיעור אות קטנה.

וכתב המרדכי דשיעור אות קטנה נאמר לאות ה"א ודכותיהו. אבל לאותיות פשוטות שאין להם אלא ראש וירך, כגון אותיות 'ו ז ן ך', דאז אם נשתייר מלוא אות קטנה דומה לאות אחרת, ופסולה. כגון בוא"ו שהרגל כמלוא אות קטנה שנעשה יו"ד. לכן יש לשאול לתינוק. וכ"פ הרמ"א.

*

הקדמה דיני חסרון מוקף גויל מחמת נקב: בגמרא (מנחות דף כט) "רמי בר תמרא איפסקא ליה וי"ו דתיבת 'ויהרוג' בנקב. אתא לקמיה דר' זירא, אמר ליה זיל אייתי תינוק דלא חכים ולא טיפש, אי קרי ליה ויהרוג שפיר דמי".

והוקשה הבית יוסף האיך מכשירין ע"י תינוק, הרי כיון שיש שם נקב, הוה חסרון מוקף גויל, וחסרון מוקף גויל פסול. ותירץ הב"י ב' תירוצים.

א. שאין פסול חסרון מוקף גויל ע"י 'נקב'. ורק בנגיעה ב' אותיות אז פסול משום חסרון מוקף גויל. והתם היה נקב בוי"ו של ויהרג, [ולא נגיעה בין אות לאות], לכן כשר כשקורא התינוק וא"י. ב. שפסול חסרון מוקף גויל, היינו דווקא כשנעשה בשעת כתיבה. אבל אם נעשה לאחר הכתיבה, אין בזה פסול. והתם מירי שנעשה הנקב לאחר הכתיבה. ולכן כשר כשהתינוק קראו וא"י.

והנה לכל תירוץ של הב"י יש קולא וחומרא. דלפי תירוץ א' בנקב ליכא בשום אופן פסול של חסרון מוק"ג. ובנגיעה פסול אפילו אם נעשה לאחר הכתיבה. [דלפי תירוץ א' לא מחלקין בין קודם לאחר הכתיבה. רק בין נקב לנגיעה. שנקב תמיד כשר. ובנגיעה תמיד פסול]. ולפי תירוץ ב' יש קולא דאפילו בנגיעה בין שני אותיות אסור משום חסרון מוקף גויל רק אם נעשית בשעת כתיבה. אבל לאחר כתיבה כשר. והחומרא דגם בנקב יש חסרון משום מוקף גויל [דלפי תירוץ ב' לא מחלקין בין חסרון מוקף גויל של נקב, לנגיעה]. ונקטינן מכח ספק כחומרת שני התירוצים. ולכן בחסרון מוקף גויל ע"י נקב ונעשית לאחר הכתיבה כשר [דלפי תירוץ א' כשר בכל אופן, וגם לתי' ב' בנעשית לאחר הכתיבה כשר] אבל בנגיעה בין שני אותיות פסול מספק אפילו אם נעשית לאחר הכתיבה [דחיישינן לתירוץ א, דלא מחלקין בין קודם כתיבה לאחר כתיבה].

ידיעות הסת"ם: הגדרת תינוק שאינו לא חכם ולא טפש. מבואר בסעיף זה דתינוק ששואלים הוא דוקא תינוק שאינו לא חכם ולא טיפש. **הגדרת תינוק 'חכם':** היינו שמבין את הענין הכתוב, ומתוך כך הוא קורא את האות שנפסקה כראוי. אע"פ שאינה כתובה כראוי. וע"כ אי אפשר לסמוך על קריאתו (משנ"ב ס"ק מט).

הגדרת תינוק טיפש: היינו שאינו יודע לקרות את האותיות. וע"כ הוא פסול לקריאת תינוק.

הגדרת תינוק שאינו לא חכם ולא טיפש: תינוק שיודע לקרות האותיות, ואפילו שיודע לקרות תיבות, אמנם אינו מבין את הענין מה שכתוב לפניו. הרי הוא תינוק שאינו לא חכם ולא טיפש שאפשר לשאול אותו שאלת תינוק.

גיל התינוק: בזמנינו יש תינוקות שבהיותם בני ארבע שנים, הם כבר בגדר לא חכם ולא טיפש. וכשהם מעל שש שנים הם כבר בגדר חכם. ודבר פשוט שהדבר תלוי בכל מקום לפי המנהג בלימוד האותיות עם הקטנים. (משנת מרדכי סעיף פג).

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

ויברך אלקים את יצח"ק

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהודא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים לתודה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים, ה"ה

הרבני הנגיד הנעלה והנכבה, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה שלום יצחק וויינבערגער הי"ו

מגדולי העושים והמעשים למען הקמת הבית הגדול

לחינוך הבנות פה בני ברק יצ"ו

לרגל השמחה שבבניתו, רון שיר ושבח בשמחתו,

בנישואי בתו החשובה שתחי' למצ"ט ובשעטו"מ

עם ב"ח החתן החשוב המופלג בתו"ש כמר **שלמה צלמן טרעסזער** *נ"י*

בן ידידינו הנכבד והנעלה, הר"ר **יקותיאל יחיאל מאכיל טרעסזער** *שליט"א*

ושגודה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שתזכה לראות רב תענוג ונחת, תודה וגדולה במקום אחת, ויהא רעוא מן קדם רבון עלם ועלמיא, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיו ברב סייעתא דשמיא, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריות גופא ונהודא נפישא, אודך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, אכי"ר.

כ"ד ידידיו מוקירין השמחים בשמחתו

ומברכים ברגשי הוקרה והערכה לעומתו

וועד קרן הבנין

להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות

בני ברק יצ"ו

ב' כסלו

הגה"ק רבי משולם פייבוש מזבאריז' זי"ע

צור קודש מחצבתו

הגה"ק ר' משולם פייבוש מזבאריז' זי"ע נולד בשנת ת"ק לערך לאביו הגה"ק ר' אהרן משה הלוי העלער המגיד מסניאטין בן הגה"ק ר' מאיר אב"ד סטארי בראדשין (חתן הגה"ק ר' יעקב משה בעל "ידי משה" על מדרש רבה) בן יחיד להגה"ק ר' שמשון אב"ד סטארי ברדשין שהי' גם בן יחיד להגה"ק ר' אברהם ראש ישיבת סעקולא (חתן הגה"ק ר' יחיאל לוריא נכד מורינו המהרש"ל ולמעלה בקודש מזרע דוד המלך, וכמו שכתב בשו"ת מהרש"ל סי' כ"ט) בן הגה"ק בעל תוספות יו"ט זי"ע אשר הי' נין ונכד לרבי נתן בעל "הערוך" ראש ישיבה ברומי ממשפחת התפוחים משבט יהודה, וכן לרבינו זרחיה בעל "המאור" אשר צור מחצבתו משבט לוי מבני הקהתי אשר עבודת הקודש עליהם.

בנוסף לכך היה נכד למורינו המהר"ל מפראג, וכן לרבי יצחק חיות אב"ד פראג בעל "אפי רברבי", מורינו המהרש"א, הגה"ק רבי שמשון מאוסטרופולי, הגה"ק רבי הירש אשכנזי בעל "החכם צבי", ולהגה"ק בעל "יצן קדשים" ולמעלה בקודש צדיקים ומצוקי ארץ.

גם מצד אמו הי' רם היחס, אמו הרבנית הצדיקת מרת וועכנע היתה בת הגה"ק ר' ישראל משה טיסמעניץ שהיה מצאצאי רבי יהודה החסיד בעל ספר חסידים ולמעלה בקודש.

האיש מקדש

בהגיעו לפרקו נשא את בתו של אחד מחשובי עיר קניהניטש בגאליציע, ותקופה מסויימת אף התגורר אצל חמיו, בשבתו שם מצא את שאהבה נפשו, חבורתא קדישתא מבקשי ה' עמם נתקשר בקשר אמיץ וחזק לתורה ועבודת ה'.

לימים נשא בזיווג שני את הרבנית הצדיקת מרת יענטל בת הגה"ק ר' מרדכי הלפרין אב"ד ברעזאן שהיתה מיוחסת מאוד נכדת רבינו הרמ"א, המהרש"ל, ורבי מרדכי יפה בעל הלבושים, ולמעלה בקודש.

הרבנית האריכה ימים אחרי בעלה הצדיק והי' מפורסמת בצדקותה ובברכותיה הנושאים פירות, עד שרבים ושלמים נהרו אליה להתברך מפיה, ובתוכם גם הרה"ק בעל אוהב ישראל זי"ע, ומסופר בס' מהרש"ם הכהן על התורה במגילת יוחסין בהקדמת הספר, דהרה"ק מאפטא בא פעם אליה, וכפף ראשו וברכתו בברכת כהנים, וענה הרה"ק מאפטא אמן.

ובס' אפיקי ים מסופר כי חסידים רבים באו אליה לעת זקנתה, ובעת חלוקת ה"לעקך" אם אחד מהחסידים הושיט ידו לקחת פעם שניה הרגישה ואמרה: יד זה כבר לקח פעם אחד.

בעל רבותיו

בימי נעוריו למד את תורתו בנגלה אצל רבו הגאון האדיר המפורסם בעוצם חריפותו ובקיאותו רבי משה צבי העלער אב"ד בוקשוויץ ובעמח"ס "גאון צבי", לימים אוה להוסיף שלימות על שלימותו ונסע אל צדיקי הדור תלמידי הבעש"ט הק' כדי ללמוד מדרכיהם.

בראשית מכתבו המפורסם הוא מונה את שלשת רבותיו הדגולים מרועי החסידות וז"ל: ואני לא זכיתי רק לראות פני תלמידו האלהי רבי דוב בער זלה"ה, ואף כמה פעמים הייתי לפני

ימי ההילולא

ב' כסלו

- רבי שמעריל מווערכאווקע - תקל"ז
- רבי משולם פייוויש ב"ר אהרן משה (יושר דברי אמת) - תקנ"ד
- רבי ישראל יצחק ב"ר דוד בער מראדישיין - תרי"ח

ג' כסלו

- רבי מאיר הכהן זצ"ל (אבי הש"ך) - ת"ג

ד' כסלו

- רבי אלי' קובו (אדרת אלי') - תמ"ט
- רבי יעקב דוד ב"ר יצחק מאמשינאוו - תרל"ז

ה' כסלו

- רבי שמואל אליעזר אייזליש ב"ר יודא הלוי (מהרש"א) - שצ"ב
- רבי דוד ב"ר יעקב אהרן לוריא (הרד"ל מביכאוו) - תרט"ז
- רבי אשר אנשיל ב"ר שמואל יונגרייז (מנחת אשר) - תרל"ד
- רבי משה דוב ב"ר שלמה זלמן אב"ד וועריצקי - תרנ"ט

ו' כסלו

- רבי מנחם אייזנשטאט ב"ר מאיר (חומת א"ש) אב"ד אונגוואר - תר"ל

האשל הגדול האלהי רבי מנחם מענדל מפרעמישלאן זלה"ה, וביותר להבדיל בין המתים ובין החיים הרב המופלג האלהי מרנו הרב יחיאל מיכל (המגיד מזלאטשוב) נירו יאיר.

כשנסע הרה"ק ר' מנחם מענדל מפרימשלאן לארה"ק נסע ר"מ אצל הרה"ק המגיד מזלאטשוב זי"ע ואמר לו: אני נותן לך את היונגערמאן הזה שהוא דימאנט רק נישט געשליפן, ואז התחיל לנסוע אל אל המגיד הק' מזלאטשוב זי"ע בצלו חמד וישב ונתקשר אליו בעבותות אהבה, ואותו החזיק לרבו מובהק.

בהקדמה לס' "גאון צבי" שנכתב ע"י נכדו המו"ל כותב דבר פלא ורוח הקודש שנצנצה בו וז"ל: כח התמדתו בתורה של הגאון צבי הי' למעלה מדרך הטבע עד כלות הגוף והנפש, לימים ביקשו והתחננו אליו בני ביתו שיתור לו מנוחה באחד מחדשי הקיץ כדי להברות את גופו החלוש, לאחר הפצרות מרובות נענה להם, בימים ההם ור' משולם פייבוש מזבאריז' עודנו תלמיד לפני רבו הנ"ל, אותה נפשו להתעלם באהבים ולהתעלות אצל המגיד הק' מזלאטשוב זי"ע שלימים הפך לרבו מובהק, אך מפני כבוד רבו ה"גאון צבי" נמנע מליסע אליו, אך בהזדמנות זו כשרבו לא הי' בביתו ובישיבתו החליט לכתת רגליו לחזות בנועם המגיד הק' מלואטשוב זי"ע, וכדי שלא יוודע הדבר לרבו הקדים לחזור טרם שוב רבו, ביום שוב רבו הלכו תלמידיו והוא בתוכם כמה פרסאות מחוץ לעיר כדי לקבל פניו בכל הכבוד הראוי, וכשניגש ר' פייבוש אל רבו והושיט לו את ידו לשלום, הרגיש רבו על אתר שנסע אל הרה"ק מזלאטשוב, והחזיק ידו עד בוש, ואמר לו בזה"ל: "פייבוש'ל דו האסט מיך שוין איבערגעלאזט", ויהי הדבר לפלא בעיני תלמידיו.

אכן כפי הידוע ביקר גם אצל עוד מתלמידי הבעש"ט כמו הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע, וכן אצל הרה"ק ר' מנחם מענדל מרימינוב זי"ע שהי' צעיר ממנו בשנים, וכן הגה והמליץ לשומעי לקחו ללמוד בספרי הרה"ק בעל ה"תולדות יעקב יוסף" זי"ע.

בשבתו עם חברים

כן היה מקושר בעבותות אהבה ודביקות נפלאה עם רעו הרה"ק ר' זאב וואלף מטשארני–אוסטראה זי"ע, אשר לאחר הסתלקותו של רבו המגיד הק' נסע אל רעו לזבאריז', ומצא אצלו את שאהבה נפשו, פ"א הי' אצלו בזבאריש, ואח"כ כנשפטר ממנו הלך ר' פייבוש ללוותו ועלה עמו על העגלה, ושוחחו בדביקות ובידידות נפלאה עד שהגיעו לטשארני–אוסטראה, אח"כ רצה ר' וועלויל ללוות את ר' פייבוש, ועלה על עגלתו, ושוחחו בדברי תורה עוד פעם בדביקות ובאהבה נפלאה עד שהגיעו בחזרה ליזבאריש, כך הי' כמה פעמים מגודל דביקותם אחד אל השני לא יכלו להפרד, ועד כדי כך גדלה דביקותו ברעו ר' פייבוש, אם כי מעולם ביקש לעלות לארץ הקודש ולחונן עפרה, בכל זאת נמנע מלהוציא מחשבתו אל הפועל כי ימי חיותו של ר' פייבוש, כי לא רצה להיפרד ממנו.

ימי ההילולא

ז' כסלו

- **רבי ארי' לייב מאמסטערדאם** (פני ארי') - **ת"ע**
- **רבי אהרן הלוי עפשטיין, ב"ר קלונימוס קלמן** (מאור ושמש) - **תרמ"ב**

ח' כסלו

- **רבי משה ב"ר יצחק** (מהדורא בתרא) - **תכ"ט**
- **רבי אהרן מטשערנאביל ב"ר מרדכי - תרל"ב**

ט' כסלו

- **רבי דובער ב"ר שניאור זלמן מליובאוויטש** (מיטעלער רבי) **תקפ"ח**
- **רבי משה מסלאוויטא שפירא ב"ר פנחס מקאריץ - תקצ"ח**
- **רבי משה סופר** (זקנו של החתם סופר)

והעמיד תלמידים הרבה

לימים נתעלה לכהן כמגיד מישרים בעירו זבאריז', ורבים היו נוהרים אליו לשמוע דרשותיו ואמרי שפתיו בדברים היוצאים מלב קדוש ונכנסים ללבות השומעים.

אחד מגדולי תלמידיו הי' הרה"ק ר' שלמה דוד אייבשיץ זי"ע אב"ד סראקא בעל "ערבי נחל" ו"לבושי שרד" זי"ע, והי' נוסע תמיד אליו ללמוד תורה מפיו, ומספר שבני קהלתו של ר' רבי שלמה דוד זי"ע בקשו להניאו מלנסוע לרבו הק' באמרם אליו שלא נאה לגאון כמוהו לנסוע למי שאינו גדול כל כך בתורה, והא ניסה תמיד להוכיחם שרבו גדול ממנו בתורה, אך הם לא קבלו את דבריו, פ"א הגיע ר' פייבוש זי"ע לסראקא, רצו התלמידי חכמים בני סראקא להווכח אחת ולתמיד את גדלותו בתורה, ונכנסו לתהות על קנקנו והציעו לפניו שש קושיות חמורות בש"ס, והוא בגודל ענוותנותו ענה להם שיכול לתרץ כל השש קושיות בתירוץ אחת והיא - שאינו יודע ללמוד, אח"כ נכנס הרה"ק בעל לבושי שרד לרבו ומענה בפיו, שגם בלאו הכי הוא סובל רבות מבני עירו על נסיעותיו אליו ועתה שמנע עצמו מלהראות את כוחו בתורה עאכ"ו שלא יניחו לו, ענה לו רבו הנח לי כמה יגיעות יגעתי עד שפעלתי שלא אראה את למדנותי מן השפה ולחוץ וכעת ברצונך שאאבד עולמי בשעה אחת, פ"א הי' עוד פעם בסראקא ונתעוררה שאלה חמורה בעניני מקוואות אז הוכרח לפסוק בדבר שנוגע לעיקרי תורה, ואז נוכחו כולם בגאונתו.

תלמידו בעל הלבושי שרד מביא את רבו בספרו לבושי שרד בשו"ע או"ח סי' קס"ח, וגם בסוף יו"ד.

כמו"כ נמנו כתלמידיו הרה"ק ר' יוסף דוד הכהן אב"ד יאסי בעל "דרכי האמונה", הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאסוב בעל "אהבת שלום", הרה"ק ר' זאב וואלף שור אב"ד סקאליט בעל "ספר הדרושים", וכן בן גיסו הגה"צ ר' יצק אב"ד בוקשוויץ.

תורת אמת היתה בפיהו

הי' ידוע לאיש אמת מאד, וחיפש את האמת בכל מעשיו בלי פניות, מסופר שפ"א נאלץ לברוח מפני שהלשינו עליו בשלטונות וסכנה גדולה היתה צפויה לו, ונכנסו אליו מקורביו והוכיחו לו על פי ההלכה כי מחויב להסכים שיכינו לו פאספארט מזויף על שם אחד, כדי שיוכל לעזוב את הארץ, ואכן בגין פיקוח נפש הסכים, כשהגיע להגבול ושאלו את שמו ענה שם בדוי לא שמו האמיתי ולא המזויף שהי' רשום בתעודה, ונתנו לו לעבור, כששאלוהו מקורביו מדוע נהג כן השיב, אני יודע כי הרוסים ימינם ימין שקר, וצריך לומר להם שקר מוחלט מתחלתו עד סופו, אלו אמרתי את השם שהי' רשום בהפאספארט הייתי אומר קצת אמת שהרי כך רשום בהפאספארט, והם אינם סובלים אפי' קצת אמת.

עקב ענוה יראת ה'

פ"א עבר דרך עיר רימינוב והכין הרה"ק רבי ר' מענדעלע מרימנוב סעודה יפה בעבורו, ומרוב ענותנותו סירב לשבת ליד ר' מענדל'ע באמרו מה לי ולכבודו הרי אני כבר בן שבעים וארבע שנים ועדיין לא עשיתי תשובה, החזיר לו ר' מענדל'ע כמוני כמוך, עמך אנכי בצרה זו, יבוא ונסעד יחד.

אם פגע בך...

פ"א סיפר כי ב"ק בשעת אכילתו בא אליו היצה"ר ואמר לו האיך אתה אוכל, כלום התפללת היום כראוי, ואיך מלאך לבך לעבור על דברי חכמים לא תאכלו על הדם וכו', והשיב לו תדע שבדין אני אוכל עתה דתפלה היא מדרבנן, וסעודת שבת הוא מדאוריתא, ולא יתכן שבשביל תפלה שהיא מדרבנן לידחי מצות סעודת שבת שהיא מדאורייתא, שוב פ"א בא אליו ביום שב"ק בעת תפלת שחרית בשעה שתפס הציצית בידו והראה לו שהותר קשר אחד של ציציותיו והיא סי' עפ"י ספרים קדושים שאין לזה האיש יראת שמים והאיש הראה לו כ"ז כדי להחליש לבו, והתחזק והשיב לו דע דאדרבה בזה אני רואה שאני כן ירא מהש"י שאל"כ הי' בכחי לתקן הקשר, ורק מפני שאסור לעשות בש"ק קשר אינני מתקן ואין זה רק מיראת השם.

חלישות גופו

כשהתאכסן הרה"ק ר"פ בזלישטישק אצל האב"ד ר' שמואל מרגליות בן אחיו של המאיר נתיבים, הזהיר הבעל אכסני' את בתו להגיש לו כל פעם מיני מאכל להשיב את נפשו כי גופו חלוש מאד, ואינו יכול לסבול את עומס נשמתו הק'.

פועל ישועות

לאחיו של הרה"ק ר"פ נכנס רח"ל רוח רעה, ונסע להרבה צדיקי הדור להתברך מהם, וכולם אמרו לו שיסע לאחיו הרה"ק מזבאריז שרק הוא יכול להושיע לו, וכן עשה ותיכף נסע לאחיו, ויהי כאשר אך פסע את מפתן ביתו של אחיו צעק הרה"ק מזבאריז עליו "יצא טמא", ובאותו רגע יצא ממנו הרוח הרעה ונעשה כאחד האדם.

והוי דן את כל אדם לכף זכות

דרכו של ר"פ הי' שקרא לכל אדם בשם צדיק, ולימד זכות על כל עוברי עבירה, פ"א הביא לו עשיר אחד מחסידיו כובע משי חדש, לא עברו ימים רבים עד שנגנב הכובע, וכשנכנס אליו נותן הכובע, סיפר לו איך שבא צדיק אחד שמסתמא לא הי' לו כובע ללבוש, ולקח את הכובע החדש שקנית עבורי, נתמלא הנותן המתנה תמה ואמר וכי אתם עוד קוראים לאותו גנב צדיק, השיב לו ודאי שהוא צדיק נעביך לא הי' לו מה ללבוש, אמר לו האיש אדרבה יאמר לי הרבי גם כן היתר לגנוב ואני עוד יקרא צדיק, הרי בתורה כתיב לא תגנוב, ואתם קוראים אותו צדיק, שתק הרה"ק מזבאריז וחשב קצת ברעיונו הק', אח"כ פתח ואמר לו מה אעשה "ער איז פארט א צדיק" כי בפירוש נאמר ועמך כולם צדיקים, "איז פארפאלן ער איז טאקע א צדיק".

ובא השמש

ביום ב' כסלו תקנ"ה נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש ומנוחתו כבוד בזבאריז'.

השאיר אחריו תולדותיו הקדושים: מזיו"ר הרה"ק ר' אהרן משה, מזיו"ש הרה"ק ר' ברוך יצחק מזוואניץ, והרה"ק ר' שמשון מאוזיראן מח"ס "נזירות שמשון". על גדלותו של רבי שמשון נוכל ללמוד באפס ממה שמסופר אודותיו: פעם שבת במעזיבוז אצל הרה"ק בעל "אוהב ישראל" שהי' אז המרא דאתרא, בהגיע עת סעודתא דמהימנותא פקד עליו לתדהמת כל הנוכחים לעשות שולחנו בבית מלונו בשב"ק ולהתנהג כמנהגו בביתו, ויהי לפלא כי לאט נודע טעם הדבר, בסעודת שחרית של יום השב"ק כאשר הסב הרה"ק מאפטא על שולחנו פתח ואמר אל המסובין: תדעו איזה טובה גדולה עשיתי להרה"ק ר' שמשון מזבאריז' במה שצויתיו לישב על שולחנו לעצמו, כי בעולם העליון קרי כרוזא בחיל, כי היות ואחד מהדיינים בבית דין של מעלה המיד אחד מנכדיו את דתו רח"ל, ולכן הי' עליו לעזוב את מקומו, על כן יעלה אחד מהצדיקים מהעולם הזה אל עולם העליון למלאות את מקומו, וישאלו לאמר מי יעלה לנו השמימה, אז אמר הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע הן יש בעולם בן ר' פייבוש ושמו ר' שמשון והוא ראוי לאותה איצטלא, ועניתי ואמרתי על זה לאמר, אמנם כן הוא, כי זה הרב ר' שמשון ראוי לישב על מקום הנפקד בסנהדרין של מעלה, אולם עודנו דרוש הוא לחפץ טובת ישראל להיות בעולם הזה אתנו בחיים חיותו, ולכן צויתיו לשבת על שולחנו לנהל את עדתו.

ה' כסלו

הגה"ק רבי שמואל אליעזר איידליש זי"ע
אב"ד אוסטראה [המהרש"א]

אלה תולדות

נולד בשנת שט"ו (ו"א שכ"ה) בקראקא לאביו הג"ר יהודה הלוי (אחיו של ר' שמואל הלוי אבי ה"שורי זהב" זי"ע), שנמנה על גדולי העיר גאון

בתורה, בנו מזכירו בסוכה (דף לח) ב"ב (לב), הי' נצר בין מצד אביו ובין מצד אמו למשפחות מיוחסות מאוד בישראל, במעלליו יתנכר נער בחכמתו הנפלאה אשר הפליא את כל באי במגע אתו, ותודה לכשרונותיו וגודל שנינותו והבנתו, חדר לעמק הדברים בתורתו אשר למד בהתמדה גדולה, והשגותיו ובקיאותו בתורה גדלה מיום ליום אשר הפליא את גדולי הדור אשר השכימו לפתחו כדי להשתעשע עם הנער הרך, ויצאו מהתפעלות על גודל חריפתו וכח זכרונו העצום שלו, וכולם העידו שעתיד הוא להיות לגאון גדול בישראל, מסופר שכאשר הי' בן שש שנים שאלו דודו ר' שמואל (הנ"ל) כתיב בברית בין הבתרים שאמר הקב"ה לאברהם ואתה תבא אל אבותיך בשלום, וכתב על זה רש"י: "ללמדך שעשה תרח תשובה", לכאו' מנין לו לרש"י שתרח עשה תשובה בחיים, אפשר זכה להכנס לגן עדן רק בזכות אברהם כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין ק"ד) "ברא מזכה אבא", הנער הרך רגע וענה בחריפות: בפסוק נאמר ואתה תבא אל אבותיך, לשון רבים, משמע שלא תרח לבד זכה להכנס לגן עדן אלא אף נחור אבי תרח, אם כן אין לומר שזכותו גרמה לתרח ליכנס לגן עדן, כי אם אמנם ברא מזכה אבא, הרי אין הוא מזכה את אבי אביו, ומכאן שגם תרח עשה תשובה..., גם הי' מחונן בהדרת פנים מאד ושרים ורוזנים היו באים להסתכל ביופיו, ואביו ואמו שחששו מעינא בישא, גדלו את שערות ראשו.

האיש מקדש

כשהגיע לפרקו רצו הרבה רבנים גדולים ועשירי המדינה לזכות באבן יקרה זו, אבל הוא לא רצה בשום שידוך שהציעו לו, שנפשו חשקה בתורה ורצה להוסיף ולהגות בתורה שנים רבות, וכל הצעותיו היו כרוכות במשרות רבנות הגוררות אחריהן עסקי הציבור, ויגרם לו הרבה ביטול תורה בשביל זה, באחת הימים הגיע לקראקא הרבנית מרת איידל אשכנזי היילפרין מפויזנא אלמנתו של הגאון ר' משה אשכנזי היילפרין זצ"ל אב"ד דק"ק בריסק, מתלמידי המהרש"ל והרמ"א, שהיתה עשירה מאד, והגיעה לקראקא עקב מסחרי', ושמעה את שמע של העילוי הנפלא, הלכה לבית הורי המהרש"א והציעה לפניהם את בתה החכמה והצניעה, ואמרה שהיא יחזיק את החתן כל ימיה בהיותו סמוך על שלחנה, המהרש"א הסכים להשידוך, ואחרי נשיאתו עבר לפויזנא, ופתח ישיבה אשר נתלקטו אליה תלמידים רבים גדולי תורה ויראה, ונודעה הישיבה בשם "החבורה הקדושה" באשר תלמידיה עסקו בתורה בקדושה ובטהרה מתוך פרישות מתענוגי עוה"ז, חמותו העשירה העריץ מאד את חותנתה המהרש"א, ולא פעם אחת עזבה את עסקי' ובאה לביהמ"ד להביא את ארוחותיו במו ידיה', והחזיקה מכספה את כל תלמידי ישיבתו הגדולה בכל הצטרכותם, וכאות תודה והוקרה אליה כינה המהרש"א את עצמו על שמה "אייידליש".

על כס הרבנות

עשרים שנה ישב המהרש"א בישיבתו תחת חסותה של חמותו הגבירה, ושקד על התורה והעבודה עם תלמידיו, בשנת שס"ה (שס"ח) נפטרה חמותו כשהיא זקנה מופלגת בת מאה שנים, כאשר בדקו בעזבונה תמהו הכל בראותם שלא השאירה אף פרוטה אחת ליורשיה, ואת כל יתרת רכושה הוציאה בימיה האחרונים להחזקת הישיבה, שהספיק עד שלושים ימי אבלה, ונשארו המהרש"א ותלמידיו בלי תומך, ביום השלושים באה משלחת של קהילת כעלעם לפויזנא והציעו לפניו את כתר הרבנות בעירם, המהרש"א שברח כל ימיו מן הכבוד, והי' שנא את הרבנות, ראה בזה יד ה' ונעלץ לקבל עליו את עול הרבנות, בשנת שע"ד נתקבל לרב ואב"ד בעיר לובלין, ובשנת שפ"ה עבר לכהן ברבנות העיר הגדולה בישראל אוסטראה, אשר הרחיב ביותר את ישיבתו הגדולה, אלפי תלמידים זרמו לישיבתו, ושמו יצא למרחקים כגאון הדור, וכל גדולי הדור באו עמו במשא ומתן של הלכה, סיפר הרה"ק בעל דברי יחזקאל זי"ע משינאווא ששמע מבעל ישמח משה זי"ע שהמהרש"א הי' דרכו להתבודד בחדרו קודם לימודו עם תלמידיו, ולא ידעו מה מעשהו אז, שכרו התלמידים בחור עני שיטמין עצמו תחת המטה בחדרו של רבם המהרש"א לראות מה עושה שם, כשנכנס המהרש"א לחדרו והתחיל בעבודתו, התחילו עיניו של התלמיד לכהות עד שלא הי' יכול לראות עד שהי' קרוב ח"ו להתעוור, יצא הבחור ממקומו והתודה לפני רבו על מעשהו, ובירכו שיתרפא (מ"מגילת יוחסין" לבעל ישמח משה), גם הי' ראש המדברים ב"ועד ארבע ארצות" והשתתף בישיבותיו, ותיקן הרבה תקנות לחיזוק היהדות, ודבריו נתקבלו בכבוד בעיני חכמי דורו, הגאון רבי יואל סירקיש זצ"ל הב"ח פונה אל ראשי "ועד ארבע ארצות" בלובלין וכותב: הנה עמכם גדול הדור... להמתיק סוד ועצה עמו..., מלבד גאונותו הי' המהרש"א מפורסם בצדקתו ובטוב לבו, על משקוף ביתו הי' חרות הפסוק (איוב לא) "בחוץ ילין גר דלתי לארח אפתח", ואמרו עליו שבמשך כל השנים שהי' רב באוסטרואה לא הי' בכל העיר יהודי רעב לחם.

צדיק מצרה נחלץ

בשקדנותו הרבה למד המהרש"א יומם ולילה, וכדי שלא ירדם בלילה תוך כדי לימוד, גדל המהרש"א את שערות ראשו, וקשרם בתקרת ביתו, כך הי' מנהגו כל לילה ולא הוציא לילה אחד בלי לימוד התורה, חוץ מלילה אחד שלא למד זה הי' בליל "ניטול", שאז הי' נוהג לחשב את הכנסותיו למען דעת כמה עליו להפריש מעשר לעניים, והנה הי' איש אחד קל דעת מתושבי אוסטרואה, שנשא בלבו טינא בלבו על המהרש"א, הלך והלשין עליו בפני המלכות, שהוא מחתך ומגדף את הנוצרי, כהוכחה לדבריו הביא את מנהגו של המהרש"א שלא לומד תורה בליל "ניטל" באשר אוירתו של לילה זה טמאה היא, המהרש"א שלא ידע מכלום ישב כמנהגו באותו לילה וערך חשבונותיו, והנה לפתע נופל ספר מתוך הארון הספרים על הארץ, המהרש"א מיהר לקום והרים את הספר והחזירו למקומו, אולם כעבור כמה דקות נפל ספר אחר ממקומו, המהרש"א הרים שנית את הספר, כך הי' כמה פעמים, עד שחשב המהרש"א הלא דבר היא וכשנפל עוד פעם הספר נטל את הספר ופתח כדי לעיין בו, באותו רגע נפרצה הדלת ושוטרי העיר פרצו את הדלת בלוית המסור, כשראו את המהרש"א עם ספר בידו, חזרו לעקבותיהם ועצת הרשע נאפר.

ובא השמש

נפטר במוצאי שבת קודש ה' כסלו שנת שצ"ב, והוטמן למחרתו ביום א' בבית החיים באוסטראה, וזה אשר חרות על מצבת קבורתו: פה נטמן ונאסף איש תנא דמלכי, הוא נגר ובר נגר, מופת הדור, הצניף הטהור, הרב המופלג בחכמה בענוה וביראה, ושמעו יצא ממזרח שמש עד מבואו, האיר כל חכמי ישראל, בחיבורו הגדול שחידש בפלפולו ובחריפתו, על גמרא פירש"י ותוספות, הגאון נ"י פ"ה מוהר"ר שמואל אליעזר במוהר"ר יהודה הלוי זצלה"ה, ונתבקש בישיבה של מעלה, ומת במיתת נשיקה, ועלה לשמים והיתה מנוחתו כבוד במוצאי מנוחה, ונאסף ביום א' ה' ימים לחודש כסלו, בשנת שצ"ב לפ"ק, תנצב"ה. השאיר אחריו דורות ישרים ומבורכים בנין וחתנין רבנן, מרן רבינו בעל ישמח משה הי' נו"ו אליו, כמו שמעיד על זה בספרו כמה וכמה פעמים, ויחסו אליו היא עד להפליא כשמזכירו, ראה מה שכותב בפרשת ואתחנן ובאמת ראויין הדברים למי שאמרם דאף דאצלינו הוא נדמה לדבר פשוט, היינו כיון שכבר הורינו זקיננו דבר זה, אבל הממציא הראשון דברי זה ודאי כחכם יתקרי, ולפעמים מיישב דבריו עפ"י יסודות של כתבי האריז"ל וז"ל: (שם) נשאלתי לפרש דברי זקיני הגאון החסיד מהרש"א זצוק"ל... והשבתי שיש בזה דבר עמוק שלא רצה לומר במ"ק כמו שהזהיר האריז"ל... לכן המציא זקיני דבר חכמה עמוקה... והבן כי הוא פלא גדול בס"ד, ובריש דברים כותב: ונראה שלכל זה כיוון זקיני מהרש"א... ואל תתמה כי זה דרכו במקום שלכאורה דבריו מובנים כפשוטם, כיוון לדברים רחוקים ועמוקים (מגילת יוחסין), בספר "צדיק כתמר" מביא בשם מרן הקדושת יום טוב זי"ע שדרכו של מרן בעל ישמח משה לרקד כל כך בשמחת תורה בעת הקפות, מקובל הוא מזקניו הרמ"א והמהרש"א, שהי' דרכם לרקוד בש"ת עם הס"ת עד אפיסת הכוחות.

מורשתו הרוחנית

מורשתו הרוחנית היא בלתי שום ספק ספר "חידושי הלכות" ו"חידושי אגדות" המפורסמים בישראל, שנספח כמעט לכל מהדורות התלמוד, ב"חידושי הלכות" הוא מפרש ומסביר את דברי התלמוד בעמקות ובחריפות יתירה, ואמנם לשונו קצרה מאד – כמו שכתוב בעצמו בהקדמתו "שמאהבת הקיצור לא יאריך בדברים" – ופעמים גם יותר מדי, עד שקשה להבין את כוונתו, ברוב המקומות הוא מסיים "ודוק" או "ק"ל" או"פ שבאמת אינו קל כל כך, והאחרונים מתייגעים להבין את דבריו, וב"חידושי האגדות" מפרש את האגדות התמוהות בתלמוד.

בס' שארית ישראל (שער הזמנים דף ר ע"ב) מובא שהבעל שם טוב הק' אמר שכל החיבורים שהיו עד המהרש"א ועד בכלל היו ברוה"ק, וכיון שהוא ברוה"ק הוא תורה עצמה, והיינו שרק הגילוי הוא ע"י רוה"ק אבל כיון שנתגלה נעשה תורה באמת, תורה בעצם גבוה מרוה"ק. עוד מובא שם (שער ההתקשרות דף ה' ע"ב) מובא שהבעל שם טוב הק' זי"ע שיבח את המהרש"א ז"ל למאד בגודל צדקתו עד שאמר שאם היו העולם יודעים מזה היו לוחכים העפר שעל קברו.

בס' נפלאים מעשיך (עמוד רפ"ד) מובא כי לאחר שהגאון המהרש"א זצ"ל הוציא את חיבורו לאור עולם, קיבל על עצמו לילך בגלות, פעם אחת הגיע לעיר אחת בליל שישי בשעה מאוחרת ונכנס לביהמ"ד, וישבו שם שני אברכים ועסקו בתורה, ואף שהבחינו באורח שנטה ללון אמנם לא היה להם שום השגה מי הוא האיש הלזה, והאברכים נתקשו אז באיזה תוס' במס' ביצה ולא עלתה בידם. נענה א' מהם ואמר, הלא כעת יצא לאור חיבור חדש על הש"ס הלא הוא חידושי המהרש"א, הבה נראה אם הוא מבאר את דברי התוס' הללו, והתחילו לעיין בדברי המהרש"א, ולאחר פרק זמן שעיינו בו ולא הבינו את דבריו, סגרו את ספר המהרש"א, וכשראה המהרש"א כי הם מתקשים מאוד באיזה ענין הלך ושאל להם במה הם עוסקים, ענו לו כי המה מתייגעים להבין איזה ענין בהחיבור החדש שיצא כעת לאור הלא הוא ספר המהרש"א, אך לא הצליחו לירד לסוף דעתו, התחיל המהרש"א ז"ל להסביר להם בטוב טעם ודעת דברי המהרש"א על בוריו עד שנתברר להם הכל בקילורין לעינים. שוב שאל להם המהרש"א למה סגרו תיכף את החיבור ולא עיינו בו כל צרכו, ענה לו א' מהאברכים כי ראשו בל עמו כי עדיין אין לו בשר קמח לשבת ואין לו היכולת להתייגע ולעיין כל צרכו כעת בדברי החיבור החדש, נענה המהרש"א ואמר, וכי נדמה לכם כי להמחבר של החיבור הזה בשעה את ספרו היה לו די סיפוקו, 'צי ער האט יא געהאט דעמלטס מעהל און פלייש אויף שבת'.

גדולי הדורות העריצו מאד חיבורו ואמרו עליו גדולות ונצורות, ונצטט כמה מהם.

וז"ל "ראש יוסף" (פסחים כז): זה ימים לא כביר נדפס ס' מ"ע ותמה על מהרש"א ז"ל כדרכו, וכנראה שלא טרח לעיין בדברי מהרש"א ז"ל להבינם על בורים, ותמה אני שרב גדול כמוהו איך שלא שת לבו לעיין במהרש"א ז"ל "אשר כל דבריו ברוה"ק נאמרו", ומי יתן וכל חכמי ישראל בזמנינו יבינו דבריו הקדושים וטוב להם וכו', ואיך לא ירא לכתוב על מהרש"א שטעה, וכל דבריו מים חיים מן המקדש עכ"ל.

חי' הלכות (להג"ר יואל ב"ר משה גד זצ"ל נכד הט"ז) דברי מאוה"ג ומאור עינינו בהלכה מרא דשמעתתא הגאון מהרש"א ז"ל אשר בדק כל חורין וסדקין ויורד לעומק וצלל במים אדירים והעלה מרגניתא דלית בה טימא ולא הניח כל סדק ובדק אשר לא תיקן וכל דבריו מיוסדים על אדני השכל ויסודות חזקים "וכל רוחות שבעולם לא יזיזנו ממקומו" ואיך יערב לבו לגשת לסתור או לחלוק בשום דבר מדבריו "וכל החולק עליו כחולק על השכינה", עכ"ל.

הגאון ר' יונה לאנדסאפער זצ"ל (בעמח"ס שו"ת מעיל צדקה, כנפי יונה, מאורי אור, הי' גאון עצום ומקובל נורא איש אלקים קדוש) בצוואתו וז"ל: ...ויעמיד ג"כ בדקדוק רב על פי' מהרש"א ופירושו לבד יוכל להאר עיני האדם בתורה כל זמן שמאריך בה לעמוד על עומק ההלכה כי כל דבריו הם בקיצור מופלג ובעומק לאמיתות לשונו עט סופר מהיר ורוח אלקים דיבר בו "כי מבלעדי רוה"ק א"א שיעשה אדם ספר כדומה לזה", עכ"ל.

חזון אי"ש (קובץ אגרת מכתב א') לא אמנע להעיר כי בלבי אשר לא יפה עשׂ הדור האחרון אשר עזבו לימוד ס' מהרש"א ז"ל אשר

מתנה טובה נתנה לישראל לזכות בו הדורות הבאים אחריו, להרגיל את הלומדים בהתעמלות התורה אשר אך העמל הוא העבודה המעולה ואשר עליהם כיונו חז"ל בהפלגת התורה על לומדיה, והמהפך את הגשם לרוח והגוף לנפש, והנכנס ברמ"ח אברים של אדם לזככם ולעדנם לקיום חיי התורה, והס' הק' הזה הוא מלא התעמלות בדברים מוכרעים ועמוקים, ומרגל את האדם בעיון נכון ועמוק, גם מועיל הדבר מאד לזיכרון כל סוגיה לפרטיה ודור שלפנינו החזיקו מאד בס' הזה, והגרע"א לא הניח דבר מספרו, "ומיום שעזבוהו אבדו את ידיעת הפשט כלו"... עכ"ל.

ח' כסלו

הגה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע

ואלה תולדות

נולד בשנת תקמ"ד לאביו הרה"ק המגיד ר' מרדכי מטשערנאביל ולאמו הרבנית חי' שרה בתו של הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין זי"ע, כשנכנס לבריתו של אברהם אבינו נתכבד זקינו הגדול המאור עינים זי"ע בסנדקאות, ונקרא שמו בישראל "אהרן" ע"ש זקינו אבי אמו הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין זי"ע, וזקינו הק' זי"ע בירך אותו: "ער זאל דערלעבן משיח צדקינו".

כן זכה להתגדל על ברכי זקינו הגדול וספג ממנו הרבה תורה קדושה וחכמה, כן זכה וזקינו הק' הניח לו תפילין ביום הבר מצוה.

להגיד שבחו של אהר"ן

הנה כי כן ידוע כי המאור עינים אמר עליו דברים נשגבים ונפלאים במשך השנים שנתגדל אצלו, בעודו נער כבן י"ב או י"ג שנה, והיה חשוב אצלו מאוד על אף גילו הצעיר.

אביו המגיד הק' ג"כ העריצו מאוד ואמר פעם: "יש לי שמונה בנים, שבעה הם כנגד שבעת קני המנורה, ואחד הוא "אהרן" שעומד ומדליק את הנרות", כמו כן כותב אליו תוארים גדולים: "הרב הגדול במינ, אשר אין דורו דור יתום, ולא דור אלמן, מזה בן מזה, חכם הכולל, כבוד הישראל מוה"ר ר' אהרן".

אחיו הרה"ק מטשערקאס זי"ע אמר פעם: "אויף מיין ברודער אהרן זענען מלאכים ושרפים נישט געווען קיין מבין".

כמו"כ כותב עליו אחיו הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע: "אל כבוד אחי הרב הגדול, רבי קשישא ורב חנינא ורב חסדא, מר מרנן, ורב רבנן מבטן מקודש, אחריו כל העם עונים עליו אומרים ברוך וקדוש, זקוקין דנורא ובעורין דאשא אמריה דפומיה, איש חי רב פעלים וקבציאל מו"ה ר' אהרן שליט"א".

האיש מקדש

בצעירותו לקחו לחתן לבתו הרה"ק ר' גדליהו מליניץ זי"ע בעל ה"תשואות חן", אח"כ בזיווג שני נשא את בתו של הרה"ק ר' צבי מקאריסטשוב זי"ע (חתנו של הרה"ק ר' אהרן מטשוב בן הרה"ק ר' צבי בן הבעש"ט זי"ע) בן הרה"ק ר' אברהם מקאריסטשוב חתנו של זקינו של המאור עינים.

ושנא את הרבנות

אחרי נישואיו נשאר סמוך על שולחן אביו והמשיך בעבודתו הק' על מי מנוחות, אביו הפציר בו מאוד שיקבל את עול ההנהגה עליו, אך הרה"ק ר' אהרן בענוותנותו מיאן לקבל זאת עליו, עד שפע"א אמר לו אביו הנה אני מטופל בבני בית מרובים וקשה עלי לכלכל אותך, עד מתי תהי' מוטל עלי, ומתי תעשה גם אתה לביתך, הלא גם אתה תוכל לנסוע ולדלג על הערים ולקבל פתקאות ותוכל להתפרנס מעצמך, אך הוא בשלו אינו מוכן לעזוב את בית אביו, ויהי ביום ה' שלח לו אביו וקרא אותו לפניו, ונתן צו ופקודה לעזוב תיכף את העיר, ולא יניח אותו להיות על שב"ק בביתו, כמו"כ הוציא פקודה בכל העיר אשר שום אדם לא יכניס אותו הביתה, וגזר עליו בגזירת כיבוד אב לקבל עליו את עול הרבנות, ובלית ברירה הוכרח לנסוע מטשערנאביל, ונסע על שב"ק לעיר מעזיבוז הקרובה, אצל הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע אשר התגורר שם, ולא גילה לאיש מי הוא ומה מעשהו, בשעת עריכת השולחן בליל שב"ק ישב בקצה השולחן בין שאר האנשים, וכאשר נכנס הרה"ק ר' ברוכ'ל לעריכת שולחנו הטהור פנה אליו ואמר: "ליטוואק ליטוואק קום אהער" ואמר לו: "יונגערמאן בי אונז באהאלט מען זיך נישט, זאגט ווער איהר זענט", ולא היה יכול להתחמק וגילה שהוא בנו של הרה"ק המגיד מטשערנאביל זי"ע, כששמע זאת הרה"ק ר' ברוכ'ל הושיבו ראשון בראש השולחן, וקירבו וחיבבו מאוד במשך כל השבת, במוצש"ק קרא לו הרה"ק ר' ברוכ'ל אליו, ונכנס לחדרו והוציא משם ונתן לו במתנה מלבוש לבן שהי' האיצטלא של צדיקים בעת ההיא, ורמז לו בזה שהגיע העת שיתחיל בעצמו להנהיג עדת חסידים.

על כס ההנהגה

ואכן מני אז הרבה בנסיעותיו הק' בעיירות הרבה, ומסופר שפע"א כשנסע מעיר לעיר לומר מגידות הגיע לעיר אחד מלא מתנגדים, ובליל שב"ק נגש לפני העמוד בלי נטילת רשות והתחיל הודו במנחה ערש"ק ואח"כ קבלת שבת בקול גדול, והרב שהי' ג"כ מתנגד חרה הדבר עד מאד, אחר התפילה אמר הרב שנראה אם ת"ח הוא נמחול לו ואם לאו יקיים פסק ויקבל עונש, ושלח הרב שני אברכים לשאול אותו פשט באיזה תוס' קשה, וכשבאו האברכים לפני הרה"ק ר' אהרן אמר להם כי עכשיו עייף מן הדרך ואינו יכול לומר להם עכשיו, רק יבואו מחר בבוקר ואז יאמר להם, וכשבאו בבוקר אמר להם פשט נפלא שערב להם מאד, ומיד הלכו לבית הרב לומר לו הפשט, וכשבאו לבית הרב שכחו הפשט, התיישב הרב שילך בעצמו לשאול אותו הפשט, וכשהגיע אליו אמר לו ר"א כי אינו יכול ללמוד, רק היות והוא נוסע לומר מגידות, יכול להיות חילול השם ח"ו אם ישאלו לו תוס' ולא ידע, אז הטרחתי את בעל התוס' שיאמר לי הפשט, אבל אם אתם רוצים לידע הפשט תייגעו עצמכם בתורה אז תדע הפשט.

עם פטירת אביו הק' ביום כ' אייר שנת תקצ"ו לפ"ק החלו שמונת בניו הק' להנהיג בערים שונים, אך את כס ההנהגה המשיך הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל בדרכו המיוחדת.

מרא דארעא דישראל

הוא הי' נשיא של מעות ארץ ישראל במדינת אוקריינא, ועשה הרבה כדי לחזק ישוב ארץ ישראל, וידוע שהרה"ק מהרי"ד מבעלז אמר עליו שהוא "מרא דארעא דישראל" כי הוא שולח שקי זהב לארץ הקדש. ויסופר שכשהרה"ק ר' דוד מלובין זי"ע (תלמידו של הבת עין זי"ע) רצה לעלות לארץ הקודש נסע להימלך עם הרה"ק ר' יצחק מסקווירא ולא הסכים עמו שיסע, אבל אמר לו: הלא אחי הגדול הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל הוא "מרא דארעא דישראל" לך והמלך בדעתו.

ואהר"ן מה הוא

פע"א אמר הרה"ק ר' יוחנן מראחמסטיווקא אחיו של הרה"ק ר"א שכשנסתלק אביו הרה"ק חלק האחים הקדושים ביניהם מדרגותיו של אביהם וכשהוא רצה לקחת איזה מדה כבר לא הי' כלום, ורצה לקחת את הכלום "איך בין גאר נישט" אבל אחיו הרה"ק ר' אהרן כבר תפס זאת.

אחד מחסידי הרה"ק מריז'ין זי"ע הי' אצלו וכשברכו לשלום, אמר לו אמור לרבך שאני רבי יותר גדול ממנו, וכשראה תמיהתו של החסיד אמר לו בענוות חן: פע"א נפגשנו שניט וכל אחד בירך את השני שיהי' "א ערליכער איד" והברכה שלי נתקיימה והראיה כי רבך ערליכער איד ואילו ברכתו לא נתקיימה כי תסתכל איך אני נראה.

בר"ה הי' פ"א קהל גדול אצלו עד כ"כ שעמדו אנשים על הגג שהי' שם חלונות לביהמ"ד, וכשנכנס לביהמ"ד אמר כתיב עלה אלוקים בתרועה ה' בקול שופר, והפירוש הוא "עלה אלקים" היינו כשרוצים להעלות ולסלק מאתנו את מדת הדין אז אפשר לעשות את זה "בתרועה" ע"י שבירת הלב וציבראכנקייט, "ה"" לגרום לסלק ח"י מדת הרחמים "בקול שופר" היינו ע"י גאוה והתנשאות, דע"ז מסלקים ח"י את מדת הרחמים, והי' כ"כ התעוררות ובכיה גדולה אצל הקהל עד שאלה שעמדו למטה בתוך ביהמ"ד הי' נדמה להם שיורד גשם מרוב דמעות הבכיה של אלו שעמדו למעלה.

לשומר אוהביו בדין

פ"א בא אליו קויטל מחסיד אחד הזקוק לרחמי שמים מרובים, וצוה להשיב ברכת רפואה, והחסידים שהיו אצל החולה בשעה שנתקבל ברכת הרפואה של הצדיק, הבינו מדברי הצדיק שכבר נגמר דינו רח"ל, ונתקבצו סביב למטתו של החולה, וכשהגיע סמוך ליציאת נשמתו, נתעורר פתאום החולה בבהלה ובבכי, וסיפר להעומדים שם, אשר בא אליו מלאך אחד ובידו אחת תפוח של זהב וקבוע בו כל מיני מרגליות טובות, ובידו השני הי' עבודה זרה, ואמר לו אם ישתחוה לע"ז יתן לו התפוח ויבריא, וכ"כ הי' פיתויו שכמעט שנתפתה אליו, ופתאום בא אליו רבו הקדוש מטשערנאביל, וצעק בקול גדול על המלאך למה הוא מפתה אותו וא"ל שאין לו רשות לפתות אותו, וכשגמר לספר הדבר יצא נשמתו של החסיד, ונסעה אמו של אותו חסיד להרה"ק מטשערנאביל וסיפרה לו כל הסיפור, אמר הרה"ק בוודאי בוודאי אין אני מניח ח"י את אנשיי עד שאתקן אותם בתיקון הראוי להם, ופירש בזה מה שארז"ל באבות הולך ואינו עושה שכר הליכה בידו, כי ה"הולך" אצל הצדיק ו"אינו עושה", שאינו מרגיש שם שום תכלית כי לא כל אחד זוכה להרגיש, "שכר הליכה" אז מה השכר הליכה שלו "בידו" שמוסרין אותו בידו של הצדיק והוא מחויב לעשות לו טובה.

דרכו הי' לעשות הרבה המתקת דינים, ויש הרבה "שארפע לשונות" שאמר בשביל זה, פעם אחד אמר ליהודי אחד שיהי' לו "א שווארץ יאר" והיהודי ההוא נבהל מאד, והסביר לו שנתכוין לומר שה"שווארץ" יאיר לו (לשון נופל על לשון יאיר אמר בלשון יאר) אלא שאמר לו באופן כזה כדי להמתיק הדינים מעליו, פעם אחד אמר ש"טשערנאביל" בשפת רוסי"ש פירושו שחור לבן, טשערנ"א פירושו שחור, וביל פירושו לבן, שממתקין את הדינים משחור ללבן.

פ"א כשנסע מעיר לעיר לומר מגידות הגיע לעיר אחד מלא מתנגדים, ובליל שב"ק נגש לפני העמוד בלי נטילת רשות והתחיל הודו במנחה עש"ק ואח"כ קבלת שבת בקול גדול, והרב שהי' ג"כ מתנגד חרה הדבר עד מאד, אחר התפילה אמר הרב שנראה אם ת"ח הוא נמחול לו ואם לאו יקיים פסק ויקבל עונש, ושלח הרב שני אברכים לשאול אותו פשט באיזה תוס' קשה, וכשבאו האברכים לפני הרה"ק ר' אהרן אמר להם כי עכשיו עייף מן הדרך ואינו יכול לומר להם עכשיו, רק יבואו מחר בבוקר ואז יאמר להם, וכשבאו בבוקר אמר להם פשט נפלא שערב להם מאד, ומיד הלכו לבית הרב לומר לו הפשט, וכשבאו לבית הרב שכחו הפשט, התיישב הרב שילך בעצמו לשאול אותו הפשט, וכשהגיע אליו אמר לו ר"א כי אינו יכול ללמוד, רק היות והוא נוסע לומר מגידות, יכול להיות חילול השם ח"ו אם ישאלו לו תוס' ולא ידע, אז הטרחתי את בעל התוס' שיאמר לי הפשט, אבל אם אתם רוצים לידע הפשט תייגעו עצמכם בתורה אז תדעו הפשט.

פ"א בא אליו אשה בבכיה שהיות שהשיאה את בתה לאלמן מק"ק טשארניגאוו, ובכל לילה באה אשת האלמן הנפטרת, וחונקת לבתה, השיב לה שתסיר דמיון הזה מלבה, אמנם האשה אמרה שאינה יוצאה מכאן עד שיתן תרופה לבתה, ענה לה ומה אעשה כי מרחק רב יש מפה לטשארניגאוו, ענתה האשה יש לי אמונה שהרבי יכול לפעול ממרחק כמו מקרוב, ומיד צוה הרה"ק ר"א לקרוא לאיש הממונה על הקברות דק"ק טשערנאביל, וצוה לו שילך לבית החיים ויאמר תדעו שאהרן בן חיה שרה צוה לכם שתתראו עם המתים דק"ק טשארניגאוו ותאמרו להם שפלונית בת פלונית לא יהי' לה עסק עם האשה פלונית, ובאם לאו גוזר אהרן בן חיה שרה שישליכו אותה חוץ למחיצתה.

פועל ישועות

פ"א שררה מחלת החולי-רע בכמה גלילות, ובאו אליו שהוא יבקש רחמים שהמחלה תסור, וזה הי' בפרשת ראה, בליל שבת קודש בשעת הסעודה פתח ואמר ה"אור החיים" אומר כי משה רבינו אמר לבנ"י ראה אנכי תסתכלו עלי וינתן לכם ברכה, אני איני יכול לומר כן אבל אני אומר כתיב והקללה אם לא ישמעו אל מצות ד', דהיינו "והקללה אם לא", כשאתה רבש"ע,

לא תתן להם קללה, אני ערב לך ש"ישמעו אל מצות ד'", דהנה כבר נתתה קללה מה יצא מזה יש הרבה חולים שמוכרחים לאכול בשר ב"תשעת הימים", ובת"ב לא צמו, נמצא שהרבה מצות לא מקיימין אם יש קללה, אז בגלל זה אני אומר והקללה אם לא שאם לא יהי' קללה אז ישמעו אל מצות ד'.

אחרית ימיו

כאמור בירכו זקינו הק' בעת היכנסו בבריתו של אאע"ה באריכות ימים ושיזכה לקבל פני המשיח, ואכן ראו אצלו בחוש כי ברכת צדיק עשתה רושם וכשהגיע לגבורות התחיל לחזור לימי נעוריו והתחיל לצמוח לו שינים חדשים, אמנם בערוב ימיו שלח במיוחד מנין חסידים וביקשם שילכו אל ציונו של זקינו הק' לומר לו שברכתו אינה לרצון לו, כי אינו יכול יותר לסבול את הגלות המר ואת אויר העוה"ז, וחז"ל אמרו האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זו שומעין לו, לכן גם אני אי אפשי בברכה זו.

עוד יסופר שבשנתו האחרונה לחייו התנבא ואמר שבזאת השנה יבוא משיח, והדברים גרמו להתרגשות גדול בקהל החסידים, עד שהגיע הדברים לאזני אחיו הרה"ק ר' אברהם מטריסק זי"ע אמר להחסידים שלא יקבלו את הדברים כפשוטם, שיתכן שקרב יומו של המגיד הק' דהיינו שכבר השלים את יעודו עלי אדמות, ומאחר שכידוע יש לכל צדיק את חלקו בביאת המשיח, והמגיד הק' כבר השלים חלקו, לכן רואה הוא בעיני רוחו את משיח מתקרב ובא, ואמנם כך הוה דבאותה שנה נסתלק הרה"ק לעולם שכולו טוב.

(אגב ראוי לציין דבר פלא שכעבור טו"ב שנים לפני שהרה"ק מטריסק זי"ע בעצמו נסתלק, אמר ג"כ לחסידיו כי בזאת השנה יבא משיח ולבסוף בשנת תרמ"ט גוע ויאסף אל עמיו).

סמוך להסתלקותו התקבצו קהל רב מאוד לקבל את ברכתו הק', ומפאת האנשים הרבים לא נתנו לכתוב כל אחד ואחד את בקשתו, רק כל אחד רשם את שמו כדי לעלות על זכרונו הק' והטהור, ובתוכם היה גם איש אחד חשוך בנים, וגם הוא לא כתב בקשתו, והשיב הרה"ק ברוח קדשו: מדוע לא הזכרת הבקשה לזרע של קיימא, וציוה לכתוב, ותיכף ומיד אחר כתיבתו, נענה ואמר: "במה יזכה נער" – במה יזכה האדם להוליד נער, "את ארחו" אם יקח לו על כל שבתות השנה אורח לשבת.

בנו הגדול הרה"ק ר' מנחם נחום זי"ע נסתלק בחייו ביום שב"ק פר' משפטים שבת שקלים כ"ז שבט תרל"א לפ"ק, אודות הסתלקותו מסופר שבשנתו האחרונה ביום שמחת תורה נפל הכתר תורה, כשראה זאת הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זי"ע מיד גנוחי גנח, ואמר: "אוי, דער כתר תורה איז איהם אוועק" (ידוע שהי' קורא לבנו רמ"נ "מיין כתר תורה" מחמת גדלותו בתורה), כשנפטר בנו לא רצו המקורבים לספר לו כי חששו על בריאותו, וכשהי' חולה היו רגילים להזכיר אותו לפני אביו הק', וכשנסתלק באותה שב"ק הפסיקו להזכירו לפני אביו, אבל גם אביו לא שאל עליו, ואחרי מעריב אמר אביו אל הגבאי שיכין לו את מנעליו של תשעה באב.

בשעת הלוי' עמד הרה"ק ר' אהרן בחוץ וציוה להעביר את המיטה על פניו, וכשעברו עם המיטה אמר: "אני לא רואה אותו", והביאו אותו בחזרה ועברו לפניו, ואמר עוד הפעם כנ"ל שהוא לא רואה אותו, ורק אחרי שהעבירו אותו בפעם השלישית אמר: "כעת אני רואה אותו", והספידוהו תמרורים וסיים בפסוק: "הנה אנוכי שולח מלאך לפניו לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכינותי" (שמות כ"ג ב'), ונשאר עומד שם ולא יצא לבית החיים מפאת חולשותו, ועשו הגבאים סימן ביניהם שבשעת סתימת הגולל יזרקו לפיד אש למעלה, לסימן שהרה"ק ישב שבעה.

כשנשאר הרה"ק בבית נשארו עמו כמה עניים קבצנים לשמור עליו כי כל העיר הלכו להלויה וכאמור עשו איזה סימן אחר סתימת הגולל דהיינו שירו אש ברובה וכששמעו הקול ידעו שהרה"ק צריך לישב לארץ, כשרצה הרה"ק להתיישב על הארץ ניגש אליו אחד מן הקבצנים ואמר כי הוא לא נותן להרה"ק לישב על הארץ, כי הרי רבי הוא ענין של מלך, ומלך אינו צריך לישב, כששמע הרה"ק את דברי העני הקבצן שנאמרו באמת ובתמימות, אמר לו: "דו האסט מיך געוואלט מקים זיין מעפר, זאל דער אייבישטער דיך מקים זיין מעפר דל", וכך הוה, שמיד אחר כך עלה מעלה מעלה ונעשה גביר גדול.

ועוד בטרם השלים השנה ראו והבינו את נבואתו שהתנבא בהספד בנו באמרו: "הנה אנוכי שולח מלאך לפניו" והוא נסתלק ביום ח' כסלו שנת תרל"ב לפ"ק, ומנוחתו כבוד בטשערנאביל סמוך לציונו של זקינו הק'

יסופר, שחסיד אחד מטשערנאביל בא לסקווירא, ושאל אותו הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זי"ע אם אחיו הרה"ק ר' אהרן זי"ע מניח תפילין בכל יום, והשיב לו האיש כי זה כבר יום יומיים שאי אפשר לו להניח תפילין ועל זה הצטער מאוד, ואמר לו הרה"ק: כי ידוע שאין הקב"ה נוטל נשמתו של הצדיק מבלי הסכמתו, ולכן כל זמן שהצדיק יכול עוד להתפלל ולהניח תפילין אין ברצונו לילך מעוה"ז, רק באם אין בידו עוד להניח תפילין אז אין לו שום צורך וחשק לחיות בעוה"ז, ומסכים תיכף ללכת לעולם העליון, וכן היה שבאותו יום בא הידועה המעציבה על פטירתו של הרה"ק מטשערנאביל זי"ע.

נכדו הרה"ק ר' ישכר דוב מבעלזא זי"ע היה בטשערנאביל בשעת הלויה, אך לא רצה להשתתף בהלויה היות ופג לבו מלהאמין לכך, ורק כששמע שכבר רוצים להניח את גופו הטהור בקבר מיד בא בריצה לשם, לפני סתימת הגולל קפץ הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע לתוך הקבר וגילה פניו הק' והסתכל בצורתו הק', אח"כ אמר: "כשעמדתי על יד הקבר והתבוננתי שלא אראה אותו עוד רציתי לראותו עוד פעם, וגם רציתי לראות איך שהוא נראה עתה". כשסיפר הרה"ק מאוסטילא זי"ע את הסיפור הזה ששמע מחותנו הק', הוסיף ואמר: "זה פלא מחמי שהיה אז צעיר כבן עשרים בערך, שהיו לו כבר אז השגות גדולות כאלה".

ידוע ומפורסם הדבר כי בחודש אשר בו נסתלק הרה"ק זי"ע לא נראתה הלבנה כלל עד שלא יכלו לעשות קידוש לבנה.

זכות הגליון
בשבוע זו

נתנדב ע"י ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר פישל ריספלער הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

לרגל שמחת נישואי בתו הח' שתחי'

למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

עב"ג הבה"ח המו"מ בתוי"ש כמר שלמה קליין נ"י

בן מחותנו הנכבד והנעלה מוה"ר הלל קליין הי"ו

ישא ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרווות מהם ומכל יו"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, במידה טובה מרובה וגדושה
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

כעתירת וברכת

מערכת "קול התאחדותינו"

דקהל יטב לב דסאטמאר

בני ברק

דבר בעתו

חודש כסלו | הכנה לחנוכה

לקט מדברי קודש לפני צדיקי וקדושי עליון בעניני קדושת היום וסגולתו

בהג"ה אשר ברש"י שבתנ"ך הישנים הנדפסים בשנת ת"ס המכונים על שם רש"י ישן על הפסוק אשר בירמיה (לו ו) "ביום צום" ושם (ט') "בחודש התשיעי קראו צום לפני ה', וביום צום זה ראש חודש כסלו והוא ירח תשיעי לירחים, וכל החטאים שאדם עובר מראש חודש ניסן עד חודש תשרי מוחלים לו ביום כיפורים כשעושה תשובה וכשלא עושה תשובה ממתינים לו (מיום כיפורים) [מהושענא רבא] עד ראש חודש כסלו שהוא ארבעים יום, נגד ארבעים יום של קבלת הלוחות והיא תשעה חדשים, ועל זה נאמר "הרה עמל".

(סוד מישרים מובא בליקוטי צבי)

◆◆◆

צדיקים אמרו על חודש כסלו – "כס לב", שהלב מכסכס [ס'שאקלט זיך נאך מיט בענקעניש] אחרי הימים הנוראים כשנזכרים מהעבודה של חודש תשרי ומכל המצוות, מרחשון הוא רק רחושי מרחשין שפתייהו, וכסלו הוא שהלב מכסכס, ולכן מתחיל עכשיו הלב לכסכס בהשתוקקות להיו"ט של חודש כסלו "דער לעכטיגער יום טוב פון חנוכה", ובדרך משל לאדם המהלך בדרך בחושך ורואה אור למרחוק נעשה שמחה בלבו, כן הוא כשמגיע ראש חודש כסלו רואים כבר האור של נרות חנוכה ונעשה שמחה בלב.

(אמרות קודש)

◆◆◆

במזל תשרי מאזנים דשוקלים עוונותיו לגיהנום, ומזל כסלו קשת שזורקין אותנו מן הגיהנום.

(ילקוט ראובני)

◆◆◆

פעם בראש חודש כסלו כשהקיץ הרה"ק המגיד מטשערנאביל זצוק"ל, אמר שהיה בעולם העליון וראה שם רעש גדול, ושאל מה היום מיומים, אמר לו שהיום ראש חודש כסלו הוא בחינת יוהכ"פ, והוא יום מחילה סליחה וכפרה לישראל, יען שחנוכה הוא הגמר, מתחילה ההארה כבר מתחילת החודש.

(גנזי ישראל)

הס"ק הר"מ מלעכאוויטש זי"ע אמר פעם אחת: "היתה זו חתונה גדולה שהתחילה בחמשה עשר באב ונמשכה עד ימי החנוכה".

(תורת אבות)

◆◆◆

במדרש על הפסוק הנותן בים דרך אלו ימים מאלול עד חנוכה, וכן הוא בירושלמי שבת פ"ב ה"ו. וכמו שסיפרו חסידי מרן הקדוש מצאנז זי"ע וכן סיפר פעם נכדו הרב הקדוש מציעשנוב זצ"ל בעשרת ימי תשובה בסעודת מצוה, שבאחד השנים עוד באמצע ימי חודש אלול נענה ואמר הגאון הקדוש מצאנז זי"ע בלשון קדשו: "הבה נמהר לנרות חנוכה".

(דברי צדיקים)

◆◆◆

חז"ל אומרים במשנה מחג ועד חנוכה מביא ואינו קורא, (ביכורים א ו) ולא אמרו עד כ"ה בכסלו, כדי לרמז בזה ששמחת החג מאירה עד לחנוכה.

(חידושי הרי"ם)

◆◆◆

בפסוק קל ה' ויאר לנו אסרו חג בעבותים וכו', הנה שם קל הוא חסד, כמ"ש חסד קל כל היום, וכששם הוי"ה מתמלא בחסדים אז ויאר לנו בא אור, וז"ש אל ה' כשמיחד קל עם הוי"ה ומתמלא חסדים אז ויאר לנו אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח פי' כי מצינו בספרים שהכתיבה בר"ה והחתימה ביוהכ"פ וגמר הדין בהו"ר, עכ"ז אף שיוצאין הפתקין הנגזרים אין להם כח להתקיים עד חנוכה אולי יתקן האדם מה שעיוות נמצא שקדושת החג נמשך עד חנוכה שאז רשות לקיים הפתקין לכך יש לו לאדם להמשיך ע"ע ולקשר קדושת החג סוכות עד חנוכה, וז"ש אסרו חג פי' קשרו החג בעבותים היינו חג הסוכות שלוקחין בו ענף עץ עבו"ת וקושרים הד' מינים בעבותים ולכן נקרא חג הסוכות חג בעבותים, תקשרו הקדושה מהחג הזה עד קרנות המזבח הוא חנוכה שאז היה חנוכת המזבח.

(זרע קודש)

נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על ענייני שבת

שבת בדגים תכבד (ג)

◇ שתיית יין שרף אחר אכילת הדגים וברכת 'לחיים' ◇

שתיית יין שרף וברכת 'לחיים'

שנזכה לחיים טובים עם עשירות

המנהג לברך ולאחל איש לרעהו אחר אכילת הדגים בשבת קודש ברכת "לחיים טובים ולשלום", וי"ל עפ"י הידוע פתגם הצדיקים על דברי הפייטן 'החותך חיים לכל חי', דאם ח"ו נגזר על האדם שיעבור מן העולם, אז הקב"ה ברוב רחמיו מחליף הגזירה, ענויות במקום מיתה שהרי עני חשוב כמת, וזהו החותך חיים לכל חי, דחיים בגימטריא ס"ח, והקב"ה חותך החיים לשנים, יוצא מספר ד"ל, דהיינו ענויות, ואז 'לכל חי' הכל נשארים חיים, דנתקיימה גזירת המיתה בענויות, ולכן מברכים 'לחיים טובים ולשלום' שהוא לשון 'שלם', פי' שנזכה לחיים טובים וגם שלימים בשלימות, ולא ע"י שיומתק לדלות ח"ו.

(אז נדברו - שנת תשסט בשם הגה"ק רבי שאול בראך מקאשוי זצ"ל / וכ"ה בבית ישראל, רוזין - ח"ג עמוד עח בשם הרה"ק ר' מנ"נ משטפינעשט)

יכולין לקבל השפעה מכל הש"י עולמות

בחיותי בשבת פרשת אמור שנת תרעד אצל הגה"ק מו"ה יעקב משה מקאמארנא זי"ע אמר בשם הרב הקדוש מקאזניץ זיע"א, שבשבת קודש בחלוקת 'יין שרף' יוכל כל איש לקבל ההשפעה מכל הש"י עולמות (וסימנא טבא ד'י'ן ש'ר'ף ר"ת ש"י), אך בתנאי שאיש אחד יהי' המחלק. גם כל איש בביתו צריך להקפיד שאך אחד יהי' המחלק היין שרף.

(שלשלת קאמארנא - זכרון קדש עמוד שיח אות סה)

כששותין יי"ש הקב"ה מוחל עונות ישראל

בשם הותנו ודודו הק' (הרה"ק בעל עטרת צבי מזידיטשוב זלה"ה זי"ע), דאיתא במדרש 'כשישראל שותין ואומרים לחיים הקב"ה מוחל עוונותיהם של ישראל', ואמר שהוא לא ראה המדרש, רק אם חותנו אמר בשם מדרש בודאי יש מדרש.

(תעלומות חכמה - בהקדמה / עשר קדושות - מערכת ז אות לז / טעמי המנהגים - ליקוטים אות יג)

רמז בפסוק שהקב"ה מוחל עונותיהם

היהודי הקדוש אמר, ו'יאמר יי ס'לחתי כ'דבריך ר"ת 'כום', וב' יודין לרמז כשב' יהודים שותין כום ביחד הקב"ה מוחל עוונותיהם.

(טעמי המנהגים - ליקוטים אות יג בהגה)

תיקון לפגם היסוד, ותפילה קצרה

בשם הרה"ק מרוזין, שמה שנותנים יד זה לזה ומאחלים לחיים, הוא תיקון לפגם היסוד. (עוד י"א בשם הרה"ק מרוזין אמר, שלפעמים לא אמר התפלה בכונה, וחיסר מצות תפלה דאורייתא, ובזה שמאחלים "לחיים טובים ולשלום" שהוא תפלה קצרה, יוצא מצות תפלה דאורייתא, שהרי מדאורייתא כשמתפלל דבר אחד ביום בכונה יוצא).

(טהרת ישראל - ח"ב שערי טהרה אות קלה)

ע"י לגימה וקירוב לכבות אפשר להתקשר ולקבל דרכי טובים וישרים זה מזה, יותר מפלפולים

חכמינו ז"ל גזרו על פתם ויינם משום בנותיהם, משום שדבר זה גורם קירוב הדעת, (וכמו שאמרו 'גדולה לגימה שמקרבת את הלבבות) א"כ מדה טובה מרובה שבין יהודים כשרים דבעי למיהוי קירוב הדעת יאכלו וישתו ביחד.

וכן סיפר הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגאסטינין ז"ל מה שאירע ליהודי הקדוש מפרשיסחא בלובלין עם הרה"ג האב"ד מלובלין שהיה נקרא ראש הברזל, והאב"ד הלז היה מתנגד על החסידים, והנה פעם אחת נפגשו יחד על ברית מילה היהודי הקדוש עם הגאון האב"ד הנ"ל, והתחיל הרב אב"ד לדבר להיהודי הקדוש ואמר אשאל ממעלתכם שאלה אחת, מדוע אצליכם חסידים המנהג כשנפגשים יחד ורוצים להתחבר ביניהם זה עם זה באהבה, אומרים זה לזה נקחה נא יי"ש ונשתה יחד ועי"ז באים לידי התחברות. משא"כ בינינו מתנגדים לא כן הוא, שכשנפגשים יחד באהבה מתחברים עצמם ביניהם על ידי דברי תורה שאומרים זה לזה נדבר נא איזה פלפול מחידו"ת, ומפלפלים עצמם בד"ת ועל ידי זה באים

לידי התחברות, מוטב היה אם סיגלתם התחברות ביניכם ע"י גבורה של פלפולי תורה ולא בשתיה של יי"ש.

והשיב להם היהודי הקדוש אביא לכם ראיה מן הש"ס כי לא כן הוא כדבריכם, כי סגולת התחברות יותר חזקה ושלימה ע"י שתיה יחד מאשר ע"י פלפולים, כי ביין מצינו לחכז"ל (ע"ז ל' ע"ב) שאסרו יינם וכו' משום בנותיהם, ובדברי תורה מצינו (חגיגה ט"ו ע"ב) אצל ר"מ שהקשו ור"מ היכי למד תורה, מאחר, ומשני ר"מ תוכו אבל קליפתו זרק. הרי מפורש שהתחברות ע"י שתיה יותר מקרבת הדעת זה לזה לבוא על ידיו להתחברות מבדברי תורה, וכמו כן לאידך גיסא ללימוד דרך טובה והישרה עגדול כוחה של לגימה המקרבת את הלבבות".

מרום הרי"ם

בנ"י יאמרו למשיח שהתחזקו בגלות ע"י יי"ש

"ויבא לו יין וישת", הנה הגה"ק הרבי ר' יצחק זצ"ל מווארקא הי' אומר: כשיבא משיחנו גואל צדק במהרה בימינו, אזי ילכו בני ישראל לקראתו עם צנצנת יי"ש בידם, להראות לו במה שהתחזקו בגלות המר והחושך. ועל העת הזאת הביט יעקב אבינו ועשה להם תיקון ההוא, למלאות גרונם של ת"ח יין, ולהתאסף לפעמים עם שתיית יי"ש, כמו"ש נ'דחי י'שראל י'כנם ר"ת יין.

(עבודת יששכר - פרשת תולדות בד"ה ובאופן אחר)

כשאומרים 'לחיים טובים' נכלל בו כל הטובות, הן בגשמיות הן ברוחניות, 'ולשלום' ג"כ כולל כל הדברים וכו'.

(בית אהרן, קארלין – דף צב טור ג)

על מנהג העולם ששותין לחיים על כוס משקה, ותוקעין ידיהם זה לזה, אמר הרה"ק מרוזין זיע"א, שיש רמז לזה, יד ליד לא ינקה רע (משלי יא, כא), היינו שאם מברכין זה לזה בידים, שנותן אחד ידו לתוך ידו של חבירו, כדרך שעושין בעת שתיית לחיים, לא ינקה, אין שום יניקה להרע ח"ו.

(כנסת ישראל, רוזין - דף ס ע"ב)

וועז די יודי"ן צוגייען זיך בלייבט לחם

מרגלא בפומיה דרבי מאיר (מפרימישלאן) כאשר יתוועדו יחד חסידים ואנשי מעשה, ושותין משקה, ואומרים זה לזה לחיים, זה טוב ומועיל לפרנסה, דעז וועז די יודען צוגייען זיך, בלייבט פון לחיים איבער לחם, היינו פרנסה טובה.

(מרגניתא דרבי מאיר - עמוד יח)

איתא בשם הרה"ק מהר"א מסטרעליסק זיע"א, טעם אשר המנהג הוא בין החסידים יראי ה' לשתות מעט יי"ש ולומר לחיים זה לזה על כל צרה שלא תבוא, כי לחיים בגימטריא מנה"ג, ומנהג משבר ומבטל הדין.

(טעמי המנהגים - ענינים שונים אות יד / סגולת ישראל - מערכת י אות א)

שמעתי מאיש אחד ושמו ר' מאיר נכד הרה"ק מברדיטשוב זי"ע, ששמע בעצמו מפה קדשו של הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זצ"ל, עפ"י מעשה שבא איש אחד והגיש בקשתו על איזה ענין ובכה מאוד על איזה ענין צרה ר"ל, והרה"ק מטשארטקוב בירך אותו בישועה כדרכו בקודש שהשי"ת יהי' בעזרו, ואח"כ אמר בפה קדשו גם החסידים יברכו אותו בישועה וישתו לחיים זה לזה שהשי"ת יפקוד אותו בדבר ישועה ורחמים, ויזהרו שישתו לחיים בתקיעת כפם דוקא ולא בפה לבד, כי הענין ששותין לחיים ונותנים יד ליד היא סגולה להרחקת הנזק ולהקרבות התועלת, וככה אמר ב' פעמים בלה"ק, וגם פירוש דבריו בלשון אשכנז, ואמר שזה מרומז בקאפיטיל כ' יענך וכו'.

(כנסת ישראל, רוזין - דף סה ע"ב)

בספר בית ישראל (אות ה) מהרה"ק מרוזין זצוק"ל הביא, שפ"א נתועדו יחדיו הרה"ק מאפטא והרה"ק ר' משה צבי מסאוראן וגם הרה"ק מרוזין זי"ע וכיבדו אותם במשקה, והרה"ק מסאוראן נתן לחיים בהושטת ידו יד ליד, ואח"כ שתה הה"ק מרוזין ונתן לחיים בפה קדשו, אבל לא הושיט את ידו, וענה הרה"ק מסאוראן ואמר כתיב י'שלח ד'ברו ו'ירפאם ר"ת יד"ו, מוכח כשנותנים לחיים בידו מביאים רפואה. נענה בתרי' הה"ק מרוזין הנה הם"ת של ישל"ח דבר'ו וירפא'ם הם מו"ח.

(ברכה לחיים, ברוין – אות יג)

מה שנהגו ליתן ידיהם בעת אמירת לחיים בשתיית יין, אם כי נמצא בתיזוה"ק (תי' כד דף ספג) ואמרין לחיים, וכן בשבת (סז:) על כל כוס חיי וחמרא לפום רבנן ותלמידהון, אמנם לנתינת יד אז לא מצינו בשום מקום. ואצלינו לא נהוג זה מאאמו"ר [הדרכי תשובה] ומאאזמו"ר [השם שלמה] זי"ע, אולם כשבא אחד מרחוק שאינו בקי כלל במנהגינו ונותן ידו בעת אמירתו לחיים, בודאי אין מדרך ארץ לביישו שלא להחזיר ידינו. ושמעתי מכמה צדיקים מרבותינו הק' זי"ע שנהגו כן לתת או להשיב לחיים בנתינת ידיהם, והנה שמעתי בעת ששאל על ככה אאמו"ר הק' זי"ע מרבינו הק' אדומו"ר משינאווע זי"ע מנין המקור לאותן שנהגו לתת ידם בעת שתיית יין לחיים, והשיב לא ידעתי מקור לזה, והגיד אז בדרך בדיחותא [שיחת חולין של ת"ח צריכה תלמוד (ע"ז יט:) ובפרט דבריו ז"ל] אולי יש מקור לזה עפ"י הגמרא (ברכות הז) יהב ליה ידיה (שהוא ר"ת השם י"י בכוונת בק"ח), אך זה שייך רק כששותה הרבה כ"כ עד שהוא מונה (מבושם), אז צריכין יהיב לי ידי' לאוקמיה. אמנם מה אעשה אם נותנים לי ידיהם (כמנהג העולם) אין מהדרך שלא להשיבו להחזיר להם עכ"ד קדשו. אמנם שמעתי ועוד יש בודאי ענין ויחודים להצדיקים שנהגו לתת ידם בשתיית לחיים כנ"ל, כמו בכל דרכיהם בקודש. [וע"ע בד"ת ח"ד אות קיז].

(דברי תורה, מונקאטש - ח"ט אות טו)

הרה"ק רבי צבי מרודניק זי"ע סיפר, כי בעת שהתיישבו עצמם היהודים בפולין, נפל פתקא מן שמיא האיך לעשות יין שרף, כי עד אז לא היה ידוע כלל מיי"ש, ועל פתקא הנ"ל היה כתוב ג"כ שממשקה זו יפרנסו עצמם כלל ישראל עד ביאת הגואל.

(חמדה גנוזה - ח"א עמוד לה)

הרה"ק מוה"ר יוסף ברוך ז"ל מעיר חדש אמר להרה"ק בעל תפארת שלמה ז"ל, שמקובל בידו כי המשקה יי"ש הוא רפואה, כי המשקה הזאת לא היתה מלפנים כלל בעולם, ולא נזכרה בש"ס ומדרשים, ורק בשעת גירוש שפאניע ופארטוגאל כו', כאשר נגרשו היהודים למדינות אלו, אז שאלו בשמים מהיכן יהיה מצב מקור פרנסתם שם, ואמרו שיהיה נתחדש משקה חדשה בעולם הוא היי"ש, ויהיו הנכרים אוהבים לשתות המשקה, ויהיו בני ישראל מוכרים להם, ומזה יהי' עיקר מקור פרנסתם. וכיון שהוא דבר היורד מלמעלה, בודאי הוא דבר טובה ורפואה, אך לשתות רק מעט, וגם מזוג במים.

(שפתי קודש - עמוד טו)

סגולה להנצל מכל רע, לחקפיד שלא לשתות בלא פארבייסן

פעם אחת בא הרה"ק מריזין זי"ע אל הקלויז, ומצא אנשים יושבים ושותים יי"ש ומברכים זל"ז לחיים, ושאל אותם אם נזהרים לשתות יי"ש עם פארבייסען מיני תרגימא אחר השתיה, ואמר בשם הבעש"ט זי"ע כי אם נזהרים שלא לשתות יי"ש בלי פארבייסען ניצולים מכל המכשולות, ואני אומר: כי בזה ניצולים ממיתה קודם זמנו, וממיתה משונה, וממיתה ע"י עכו"ם ר"ל.

(ארץ החיים - מערכת י אות רעג / בית ישראל - עמוד טו)

איתא בשם היהודי הק' שאם שותים יי"ש און מען בייסט נישט איבער, איז עם חוקת הגוי, והיינו להבדיל בין אופן שתיית הגוים לשם שכרות, לשתיית ישראל לשם מצוה.

(קדושת היהודי השלם, פרשיסחא - ערך לחיים)

פע"א בליל עיוה"כ אחר הכפרות, כמו שהי' המנהג בסאבטשאב שלאחר הכפרות ישב כ"ק [האבני נזר] לבד אצל שלחן הטהור, והחסידים עמדו סביבו והגיד דברי תורה, והיו מחלקים יי"ש ולעקיך, ושתו העולם לחיים לרביה"ק זי"ע, הי' פ"א העולם גדול והלעקיך קטן בכמות, והיו הרבה שלא הגיע להם לעקיך, והרגיש בדבר, כ"ק אז עמד על רגליו הקדושים ואמר בקול, 'שלמי שאין לו לעקיך לא יתנו לו יי"ש, כי אומרים בשם היהודי הקדוש, שאם שותין יי"ש און מען איבער בייסט נישט, איז עם חוקת הגוי', ואמר דברים אלו בהתלהבות גדולה כאלו הי' נוגע ממש לאפרושי מאיסורא מדבר איסור חמור.

(אביר הרועים, סאבטשוב - אות שלט)

לברך לחיים ממרחקים מועיל מק"ז

העירני הרב הגאון המפורסם מו"ה דוד שפערבער ז"ל מפ"ה עיה"ק ת"ו, ששמע מאדמו"ר הרה"ק ריי"מ מספינקא [האמרי יוסף] שאמר בשם הרה"ק השר שלום מבעלז זצ"ל, שביאר מאמר זה דמס' סוטה כשם שהמים בודקין אותה, כך המים בודקין אותו הבועל, נמצא דהיא שותה המים כאן, והבועל דר במרחקים, וע"י המים שהיא שותה פה מפסידה אותו למרחקים. ומדה טובה מרובה, שע"י שתיית המשקה ואמירת לחיים יוכל לפעול רפואה לחולה בריחוק מקום. ודפח"ח.

(ברכה לחיים - אות מ / ועי' בעשר צחצחות מערכת ג אות טו בשם אהבת שלום מקאסוב)

כפרת עונות

איתא בשם הרה"ק מלובלין זצ"ל, כו"ם בגימטריא פ"ו, לרמז שעל ידי שתיית לחיים, הוי בזה סליחה ומחילה כמו ביום הקדוש יום הכפורים.

(זכרון לראשונים - אות סא)

שאו ידיכם קודש – גודל ענין הברכה בנתינת יד דיקא

מפני היד שנשתלחה במקדשך, ומסיים (דברים טז, יז) איש כמתנת ידו כברכת ד' אלהיך אשר נתן לך. הנראה לרמז בזה

שבת בשבתו

עניני שבת קודש בפרשת השבוע

שבת היא יומא דנשמתא ומסוגלת לכיבוש הבגדים

וירח את ריח בגדיו וגו' ובפרש"י שנכנס עמו ריח גן עדן, רי"ח ג"ן עד"ן בגימט' נשמ"ה רומז לשבת שהוא יומא דנשמתא, רי"ח אותיות יר"ח רמז לראש חודש, ידוע דשבת ור"ח המה זמנים מסוגלים להמתקת הדינים ולפתיחת שערים כמאה"כ (יחזקאל מו ב) וביום השבת יפתח וביום החודש יפתח, וכן כתיב במתן תורה וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלותם, היום רמז לש"ק (כמ"ש שבת היום לה') ומחר רמז לר"ח (כמ"ש מחר חודש) דשניהם מסוגלים לבחי' וכבסו שמלתם היינו כיבוש הבגדים פי' הבגידות אשר גרמו לעורר דינים ח"ו, וז"ש וירח את ריח בגדיו, היינו כיבוד הבגידות בשבת ור"ח כנ"ל שע"י כביסה זו הריח בריח גן עדן ונפתחו השערים להמשיך ישועה ורחמים ברוחניות וגשמיות.

(אהבת ישראל)

עפ"י מ"ש (ויקרא ח, לג) שבעת ימים ימלא את ידכם (שם ט, כב) וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם, שניתן הכח בידיו של אהרן אשר בהרמת ידיו היו מתברכים מחמת גודל הקדושה שהי' שורה עליהם, וכן במשה רבינו ע"ה (שמות יז, יב) וידי משה כבידים שהיו ידיו מכובדים, לכן כתי' (שם יז, יא) והי' כאשר ירים משה את ידו וגבר ישראל. וז"ש (אבות ד, ו) כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות. וזה ג"כ הפי' שבעת ימים ימלא את ידכם כמ"ש (תהלים קמה, טז) פותח את ידיך יודי"ך. וז"ש (בראשית רבה לט, יא) הברכות מסורות ביד, לשון כח בהידים להשפיע בהם ברכות וחסדים.

לכן המנהג בבנ"א כאשר יתראו יחד תוקעים כפיהם זה לזה ואומרים שלום עליכם וזה משיב לו עליכם שלום, כי בהרמת ידיהם באהבה זה לזה יש כח בידם להשפיע כאו"א לחבירו ברכת שלום וכ"ט, וז"ש (שמו"ע) המברך את עמו ישראל בשלום, לשון הברכה ונטיעה במדת שלום, ולזה בשעת החורבן ביהמ"ק מחמת שנאת חנם נאמר מפני היד שנשתלחה במקדשך שנחסר מהם ברכת היד כנ"ל, וכאשר יצמח לנו מהרה הגאולה בקרוב ע"י האחדות מסיים כברכת ד' אלהיך אשר נתן לך הכח במתנת היד ע"י הרמת ידיו להשפיע כ"ט.

(תפארת שלמה - רמזי פסח בד"ה מפני היד)

שבת בשבתן

עניני שבת קודש בפרשת השבוע

השבת פועלת כפעילת הקרבנות בביהמ"ק

וישבת עמו ימים אחדים. נ"ל הרמז על קדושת שבת אשר בזכות השבת ישראל נגאלים כמו שהמציא משרע"ה במצרים בעצתו אל פרעה לאמר אפשר פועל עובד במלאכה תמיד ונתן להם מנוחה יום אחד בשבוע והוא השבת כמבואר במדרש. וכוונת משרע"ה היה כי בזכות השבת אשר הם שומרים יהיו נגאלין וכן היום עיקר הגאולה היא נעשה בשבת כש"א (בזמירות שב"ק) אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל ביום השבת שישו ושמחו. דהנה ידוע כל כוונת צפית הגאולה העתידה ואשר מחכים בבנין בהמ"ק ולהקריב קרבנות הוא לעשות תיקון היחודים בשלימות בכל העולמות כמקדם כמש"כ בכל הקרבנות (ויקרא כג, לז) להקריב אשה לה'. אמנם בקרבנות שבת לא נאמר בכל המקרא אשה לה'. כי אמנם בשבת אין צורך לעשות היחוד ע"י קרבנות כי היחוד נעשה ממילא בקדושת שבת כש"א ז"ל (ביצה יז, א) שבת קביע' וקיימא גם בזמן הזה בגלות נתקנים ועולים העולמות ע"י תפלת שבת כמו בזמן שביהמ"ק קיים. וזהו שא"א אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל לעתיד לתקן היחוד הנה עתה ביום השבת שישו ושמחו כי גם עתה נעשה כמוה ביום השבת רק זה הוא העבדות של הצדיקים בשבת להריק ברכה לעוה"ז בשבת ע"י כי כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין כל פרנסות שלמטה וכל קדושות ורצונות טובות לעבוה"ב הכל ביומא שביעאה תליין. ולכך צריך הצדיק להמשיך השפעות טובות לעוה"ז בשבת כמש"כ (שמות לא, טז) ושמרו בנ"י את השבת וגו' לדורותם. ר"ל זכור ושמור בחי' זכרות והשמירה לדורות עולם מעין עוה"ב כש"א צדיק בכל הדורות. וזהו שרמז הכתוב במאמר השכינה בחי' רבקה ליעקב בצאתו לחו"ל לגלות וישבת עמו ימים אחדים כש"א ז"ל (כתובות ה, ט) ואוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת כל ימות השבוע יעמוד פרנס. וזהו וישבת אותיות שבת ו"י עמו כי אוכלת עמו לילי שבת כנ"ל. ימים אחדים ימים אינון יומין עלאין אחדים למיהוי אחד באחד.

(תפארת שלמה השמטות)

ע"י ברכה בנתינת יד ממשיך כל הטובות

הנה נתינת היד, הוא מרמז על מי שנותן ידו לחבירו להוציאו ממצוקתו או משטף מים רבים אשר יעברו עליו, וכמו שכן מצינו על ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר (תהלים סט, יט) על יד בן ישי קרבה אל נפשי גאלה, שכן על ידי נתינת יד הנביאים לישראל בנביאות העתידות והנחמות, ע"י כן הם מתקיימין באורך הגלות, וזהו 'על יד' פי' שהם אוחזים אותנו בחזקת היד ג"כ להתקיים בצער הגלות הזה, כמו שע"י שאוחז יד הכלי אוחז כל הכלי, והוא הנקרא זרח בכמ"ש (תהלים קיב, ד) זרח בחשך אור לישרים, וז"ש (בראשית לה, כח) ויתן יד ותקח המילדת ותקשור על ידו שני, הנה על יד"ו הוא יו"ד בחי' חכמה פותח את ידך יוד"ך ומשביע לכל חי רצון (תהלים קמה, טז), שמשפיע טובות לכל העולם וכו'.

(תפארת שלמה - פרשת וישב בד"ה ויאמר יהודה)

ענין תקיעת כף לקיים האהבה, ולשמור היראה והיחודות

שמעתי בשם הה"ק החי' הרי"ם זצ"ל ענין שתיית לחיים מה שנותנין כף זה לזה, הוא ענין תקיעת כף שיהי' אוהבין זה את זה, [א"ה, ולזה היו החסידים הראשונים נזהרים לשתות י"ש רק עם חבריהם האוהבים זה את זה, ולא היו שותין עם סתם אנשים, ובפרט עם אותן שדוברים שלום עם רעיהם ורעה בלבבם, והבן]. והה"ק הכהן הגדול מאלכסנדר זי"ע, אמר ע"ז נשא לבבנו אל כפים, ולא כפים בלבד אך שיהי' עם הלב. וגם שמעתי בשם צדיק אחד שאמר שזה מה שהחסידים מקבלים

שלום מרבו, ונותן כף לכף הבא אצלו, ג"כ ענין זה שהוא כעין תקיעת כף לשמור היהדות, כי זה עיקר כוונת הצדיק להכניס בלב הבאים אצלו יר"ש.

(שיח שרפי קודש – ח"ה עמוד סו)

לחיים, או לחיים טובים ולשלום

אמר מרן הרה"ק החוזה מלובלין ז"ל, כששותה אחד לחבירו ואומר לחיים, שאין להשיב טובים לבד, כי לחיים טובים לבד גימטריא קללה, רק ישיב לחיים טובים ולשלום.

(נפלאות הרבי - סימן קמב)

ומה שמשיבים לחיים, כאדם המשיב דרך כבוד לחבירו, כשחבירו אומר לו רציתי לעשות כך וכך, והוא יושיבו 'תעשה לחיים ולשלום'.

(מטה משה - אות שמט)

לחיים לברכה ולהצלחה

דודי הרב הצדיק הקדוש מו"ה אברהם זללה"ה מסטרעטין היה דרכו בקודש להשיב 'לחיים ולברכה והצלחה' בשלחנו בשב"ק כשנתנו לו לחיים, ואמר על זה כי הצלחה הוא לשון מבקע, כפירוש התרגום (בראשית כב, ג) ויבקע וצלה, ומלשון וצלחו הירדן (שמואל-ב יח, יט) כי לפעמים חלילה נסתם מאדם צינור הברכה וחיים, צריך לבקש הצלחה, לצלוח ולפתוח הצינור שלא יהיה נסתם, להמשיך ברכה וחיים.

(אמרי רצון, בורשטין - פרשת ויחי עמוד קסט)

אחד ממקרובי הרה"ק מרוזין זי"ע התאוננו לפניו דדהיקא ליה שעתא בעניני דעלמא כדאגת הפרנסה, צער גידול בנים וכדו'. שאל אותו הרה"ק: 'וכי על דברים אלו ג"כ צריכים לחטריד אותי, הרי דברים הללו אפשר להשיג אצל הייטישע איידן'. וכשנאמרו דבריו לבנו הרה"ק מסאדיגורא זי"ע הסביר: דבשעה שיהודים שותים לחיים ואחד מברך להשני בברכת לחיים, נכלל בזה כמה ענינים. ראשית כמשמעו, שיזכה לחיים ארוכים, ועוד זאת, הוא שולל בברכתו כל אלו דברים שעל ידיהם נחשב האדם כמת, כגון מה שאחז"ל עני חשוב כמת, וכן מי שאין לו בנים (נדרים סד:), נמצא שברכתו כולל ג' ענינים, היינו: ח"יים ב'נים ו'מזונות, ר"ת חב"ו היוצא נמי ר"ת ב'לשון ח'סידיו ו'עבדיו, ולזה נתכוין אבי שאמר: צרכי העולם אפשר להשיג ביי הייטישע איידן ועובדי ה', שישתו יחד לחיים ויתכוונו להאמור.

(נר ישראל, רוזין – ח"ג עמוד קיט)

בשב"ק די באמירת לחיים להמשיך ישועות כמו ע"י תפילה של ימות החול

אבל כן גזרה חכמתו יתברך, שבשב"ק לא יהיה נצרך הישועה לבא ע"י תפלה שיש בה עוד איזה ספק מתקבלת, רק בדרך גזירה כביכול עליו, בבחינת צדיק גוזר בכח קדושת המחשבה, צדיק בן יומו של יום השבת, שהיודע מחשבות יתברך שמו יודע מה עתיד לחשוב. וזהו שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבא וד"ל.

ואולי יש למצוא בזה איזה הבנה במה ששמעתי בילדותי מאיש זקן מופלג אחד, שהזכיר איזה חולי בר מינן לפני רבינו הקדוש הרבי הראשון זצוקל"ה מפה לובלין [החוזה], ושאל אותו על איזה רפואה שצוה הרופא לעשות, והשיב לו יותר טוב שתתן יי"ש להחסידים והם יאמרו לחיים.

יש לומר בזה על פי דברינו הנ"ל, והיינו שיהיה התעוררות הרחמים [בשבת] לא ע"י תפלה שצריכה להיות בדעת צלולה, להתפלל בטוב טעם ודעת לעורר איזה זכות, רק בדרך גזירה להיות גוזר בגזירה מוחלטת, וזה יוכל להיות בלי שום ישוב הדעת, רק גם כמו דרך שכרות, יש כח ביד ישראל להיות צדיק גוזר בכח קדושת השבת שכל ישראל צדיק בן יומו, והקב"ה יודע מה עתיד לחשוב בדעת צלולה ובמחשבות קדושות הנמשכים משבת קודש.

(שבט מיהודה, לובלין - פרשת בשלח בד"ה אבל כן גזרה)

יי"ש אחר דגים כשאין אוכלים בשר אחריו

הגם שפשטות ענין שתיית יי"ש אחר אכילת דגים, הוא משום הפסק בין אכילת דגים לבשר מכל מקום יש ענין בשתיית "לחיים" לאחר אכילת דגים גרידא גם כשאין אוכלים לאחריו בשר, שכן נמצא בספר מקדמון אחד מגדולי ספרד, שבשתיית יין שרף אחרי אכילת דגים, ראוי לכוון הצירוף של שם שד"י, דהיינו ד'גים, י'ין, ש'רף.

מגן אבות (באבוב) עמ' תקכ"ה

שבת בשבתן
ענייני שבת בקודש בפרשת השבוע

המאחרים לצאת מן השבת מתברכים בשמני הארץ

בסוף כתובות אר"ל לדידי חזי לי זבת חלב ודבש דציפורי והוי ט"ז מילין, ובעיר בנימין פ' דאי' בזוה"ק שיש שכר גדול להמאחרים לצאת מן השבת שמברכין אותן יורדי גיהנם בפסוק ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ, וע"כ אנו אומרים במוצאי שבת ויתן לך וכו' ואחז"ל בשבת יהי' חלקי ממכניסי שבת בטברי' וממוצאי שבת בציפורי לפי שהיא יושבת בראש ההר כציפור ומאחרים ביותר לצאת מן השבת לכן מתברכין ביותר משמני הארץ.

(פנינים יקרים)

❧ טהורים ירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים ❧

הרה"ק מצאנז ממשיך ישועה בברכת לחיים על המים

סיפר הגה"צ ר' יצחק שלמה אונגאר אב"ד חוג חת"ס ב"ב ז"ל מה ששמע מהגה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע שהרה"ק מצאנז זי"ע היה מקפיד שלא יעלה על שולחנו הטהור שום משקאות זולת יין או יי"ש או שאר משקאות מחמר מדינה. והנה הוי עובדא פעם אחת ששלח הרה"ק באמצע הסעודה כוס מים פשוטים לאחד מיושבי שולחנו הטהור והוסיף לומר מילתא בטעמא בשם צדיקים שאף על מים פשוטים יש לומר לחיים. (א.ה. עי' בספר 'מרא דשמעתתא' שהביא מה שאמר הגה"ק בעל עטרת יהושע ז"ל בשם זקינו הרה"ק מנאסוייד ז"ל דאפשר לומר לחיים גם על סאד"ע, ואמר בדרך צחות 'ברוך אתה בעי"ר' אם אפשר לברך לחיים על בי"ר, 'ברוך אתה בשד"ה' אפשר ג"כ לברך לחיים על סאד"ע), הדבר עורר תמיהה רבתי אצל החסידים, ולא ידעו פשר השינוי והחידוש במנהגו של הרה"ק מצאנז.

אך תקופה קצרה אחר מעשה זה נתברר כי המשיך הרה"ק ישועה לאותו אדם, והקדים לו רפואה למכה בקדושתו, כי אירע שנפל בנו של האיש ההוא לבאר מים עמוק, והיה נתון בסכנה גדולה שחייו עמדו לו מנגד ר"ל, ובנסי נסים הצליחו למשותו מהמים, ולהשיב נפשו, ואז הבינו כולם שלא לחינם שלח לו הרה"ק מצאנז ברכת לחיים על המים זיעועכי"א.

(רשומים בשמך - עמ' תע"ז)

הקפיד לתת ידו לקטן כגדול באמירת לחיים

וכאשר העמידו יין על השלחן הטהור [אצל הגה"ק בעל האבני נזר זצ"ל] הי' צריך כ"א שנתנו לו יין לשתות לחיים לרבינו הקדוש זצ"ל עם הושטת ידו, ופשט ידו הקדושה לכ"א ואחד קטן כגדול, והי' נראה בחוש שיש לו ענין גדול בזה, וגם הי' אז רשות להזכיר לפניו בשעת אמירת לחיים חולה שיב"ס, או מי שהי' צריך תיכף לישועה גדולה, והי' משיב אז בהתגלות כרואה הכל באספקלריא המאירה.

(אביר הרועים - אות קכב)

רבינו ז"ל הקפיד על מנהג אבוה"ק לשתות דיקא יי"ש ולא יין אחר הדגים

סיפר הגה"ח רבי אליעזר דוד פר"מ ז"ל בעמח"ס מפי ספרים וסופרים אשר בליל שב"ק שלח שנת תשכ"ו בשמחת השבע ברכות של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שהיה בעיר בני ברק, לאחר אכילת הדגים שאל מרן רביה"ק בעל ברך משה ז"ל אם יש בראנפין, ומשמשי הסעודה לא הוה ניחא להו בקשתו כי מנהג המקום לשתות יין ולא יי"ש, אבל כאשר שמע המחותן בעל אמרי חיים בקשת רבינו ציוה תיכף ומיד להביא יין שרף, כדי שיוכל רבינו ז"ל לאחוז מנהג אבותיו בידיו ששתו דיקא יי"ש אחר הדגים.

(זמירות ברך משה, בצל תומר דמתה לתמר טז)

מימרא מהרב הקדוש מקאמינקא זי"ע בענין שתיית לחיים

בספר מגן אבות הביאו מעשה שסיפר אדמו"ר מהר"ש זצ"ל (מבאבוב) מהרה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע ששאל פעם את עמיתו וריעו מרן הרה"ק מצאנז זי"ע, אם כשאוכלים דגים חמוצים ודגים מתוקים יש לשתות יין שרף אחר אכילת כל אחד מהם, (ידוע מנהגו בקודש של הרה"ק מצאנז זי"ע לאכול ב' סוגי הדגים בשב"ק) או די בפעם אחת אחר שניהם. הרה"ק מצאנז הבין שבדעתו לומר ענין של חכמה (כדרכו בקודש), אמר לו, "נו, מה אתם אומרים". נענה הרה"ק מקאמינקא ואמר כי לדעתו תלויה שאלה זו בשאלה אחרת, גבי שבתות הקיץ האחרונות שאומרים בהם ב' פרקים מפרקי אבות, האם יש לומר לאחר כל פרק ופרק המשנה של "רבי חנניא בן עקשיא" וכו', או די לומר פעם אחת אחר שניהם, וכפי שיש לנהוג שם כן יש לנהוג גם כן לענין שתיית יי"ש אחר אכילת ב' סוגי דגים, ומי יעמוד בסוד קדושים.

ופי' קצת על מימרא זה הביא בספר דרך צדיקים (כט.) בשם הגאון מוה"ר אליהו יוסף אבד"ק ראזוואדוב ז"ל לבאר הענין, דהנה ע"י לימוד פרק במסכת אבות נשבר לבו בקרבו מקוצר עבודתו לבוראו, ועל כן מתחיל במשנת "כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב" ומתחזק בזה, וכמו כן שותים יי"ש המחמם את הגוף אחרי אכילת דגים שבטבעם מקררים, והזקוק לחיזוק אחרי לימוד פרק אחד, אומר אז מיד משנת "כל ישראל", וכמו כן מי שנתקרר אחרי אכילת דג אחד שותה מיד יי"ש לפני אכילת הדג השני, ודפח"ח.

ויש לציין מה שאמר פעם רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע בעת שדיברו מענין דברי צחות המפורסמים בשם הרה"ק מקאינקא זי"ע, נענה רבינו ואמר: "איר ווייסט פארוואס דעם קאמינקער רב'ס ווערטליך האבן אזא חן, ווייל זיי זענען מלא קדושה" עכל"ק.

(מגן אבות תרפ"ב)

עֲלֵה נַעֲלֶ"ה!

מיר אלע מוזן הייַ-יאר

העכערן

אונזערע נדבות
צום דינער תשפ"ג

העכערן
דִּי
נדבות

+

העכערן
דִּי
זכותים

תינוך הבנים והבנות פון
אונזערע לעכטיגע דורות

אֶת בִּנְךָ | אֶת יְחִידְךָ | אֲשֶׁר אָהַבְתָּ

וְהַעֲלֵהוּ

דער חינוך אין אלע אפטיילונגען
פון די הייליגע מוסדות איז
פולקאָם

געהעכערט

לְעִילָּ"א מִן כָּל בִּרְכָתָא:
דער טעגליכער נחת וואקסט ב"ה העכער

פִּרְי לְמַעֲלָ"ה:

די געטרייסטע שעות און נייע סדרי הלימוד איינגעפירט
אין די עלטערע קלאסן
ברענגען דעם גאנצן
מערכת הלימודים
אויף גאר העכערע שטאפלען.

וּמִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה: **תַּעֲלֻמ"ו:**

קלויבט אייך אויס

איינס פון די געוואלדיגע זכותים באלפי שעות בהתמדת התורה בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן בטהרה

פנימי תרע"ג בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

תוכן השיחה בביקור כ"ק אדמו"ר מסקאליע שליט"א
בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום ה' פרשת ראה תשפ"א לפ"ק

האדמו"ר מסקאליע: דער רבי האט געקענט מיין זיידן דעם סקאליער רבי"ן (ה"ה כ"ק האדמו"ר רבי דוד יצחק אייזיק מסקאליע זצ"ל)?[1]

רבינו: כ'האב אים געזעהן אין וויליאמסבורג.

האדמו"ר מסקאליע: ער איז נישט געווען אויף די בר מצוה פון רבי"ן?

רבינו: ניין, כ'האב אים אבער געזעהן אמאל, ווען כ'בין געווען א יונגל בין איך אמאל אריין געגאנגען דארט צו אים אין ביהמ"ד.

האדמו"ר מסקאליע: ס'איז אמאל געווען אן אסיפה וואס דער פעטער דער סאטמאר רב ז"ל האט געמאכט, און ער האט גערופן דעם זיידן, און האט אים געשטעלט נעבן זיך, ס'איז געווען א שטארקע הערצה צווישן זיי ביידע, אזוי איז דער זיידע – בדרך כלל – געווען א מענטש פאר זיך.

רבינו: יא, ער איז נישט ארוים געגאנגען [מפתח ביתו].

האדמו"ר מסקאליע: וועז דער סאטמאר רב ז"ל איז אנגעקומען קיין אמעריקא, האט ער געדאוועט אין סקאליע בית המדרש א שטיקל צייט יעדן אינדערפריה, איך רעד אין די וואכן טעג, דער זיידע ז"ל האט געדאוועט פריה, זיבן מיט פופצן, און דער רבי האט געדאוועט דארט יעדן טאג אין בית המדרש שפעטער, זיי האבן געהאט א קשר ידידות.[2]

רבינו: כ'האב געהערט אז דער פעטער ז"ל איז געווען אויף די לויה פון די סקאליע רביצין, און דער פעטער האט נאך געהאלטן פאר"ן דאוונען, און אעפ"כ איז ער געגאנגען, כך שמעתי.

האדמו"ר מסקאליע: יא. ער איז שוין געווען אנגעטוהן אין די תפילין. כ'מיין אז ער האט נאך קיינמאל נישט געטוהן אזא זאך זיך אויסטוהן די תפילין פארן דאוונען צו א לויה.

רבינו: ער איז געגאנגען טאקע אלין קרובים.

מוה"ר שמואל הכהן פריעדמאן חי"ו, משב"ק: איך בין געווען דעמאלטס דארט ביי די לויה.

מ'איז געקומען זאגן אז די לויה גייט אריבער, האט ער אויסגעטוהן דעם טלית און די תפלין, ער האט נאך געהאלטן פאר הודו, און צוריק אהנגעטוהן דעם הוט מיט די רעשוואלקע און איז ארוים געגאנגען צו די לוי', ער איז צוגעגאנגן פון ביהמ"ד (בעדפארד עוו. קארנער ראם סטריט) ביז

---

1 כ"ק אדמו"ר רבי דוד יצחק אייזיק מסקאליע ז"ל - שהיה מזקני גאוו"צ תושבי וויליאמסבורג רבות בשנים - (נפטר ו בשבט תשל"ט) היה בן אחר בן להמגיד מזלאטשוב, נולד בכריד לאביו האדמו"ר רבי ברוך פנחס רביגאוויץ מסקאליע, נכד הבעש"ט הקדוש, ותלמידיו הק' התולדות יעקב יוסף, רב ייבי מאוסטרהא, ורבי ברוך ממעזיבוש ורבי שרגא פייביש מקרעמניץ, והרב הקדוש מחמעלניק, גם היה נכד של הרה"ק ההיכל הברכה מקאמרנא.

בהגיעו לפרקו נשא את נכדתו של האדמו"ר מסטרעטין, לאחר פטירתה נשא בזיווג שני את בתו של רבי משה דוד סג"ל לאנדא מבורשטין בן רבי מאיר סג"ל לאנדא מבורשטין בן רבי מרדכי זיסקינד מסטריא, וחתן רבי נפתלי הירץ סג"ל לאנדא בעל החקר הלכה זצ"ל.

2 האכסניא של רבינו ז"ל בתחילת בואו לאמעריקא בשנת תש"ז הי' בבית הרה"ח ר' מרדכי פליישמאן ע"ה בשכינות לביהמ"ד הנ"ל.

צום סקאליע רבינ׳ם שטוב (בעדפארד עיו. קארנער ראדני סטריט) דארט איז געווען די לוי׳.

ער האט זיך באגעגנט דארט מיט די נאדוועדנא רבי׳ם רבי איתמר׳ל מקרעטשניף (כ״ק האדמו״ר רבי איתמר ז״ל בנו של הרה״ק רבי מאיר מקרעטשניף ז״ל בן הרה״ק הרבי ר׳ מרדכי׳לע מנאדבורנא ז״ל) מיט די דריי זון, זיי זענען אויך געקומען ווייל זיי זענען געווען נאנטע קרובים צום סקאליע רבי׳ן.

רבינו: איך געדענק דעם פעטער ז״ל א צווייטע מאל ווען ער האט זיך געטראפן מיט רבי איתמר׳ל, ער האט געוואוינט אין וואשינגטאון הייטס, דאם איז געווען ביי א התונה, דער עטשעדער רבי (כ״ק הרה״צ רבי נפתלי טייטלבוים זצ״ל) האט התונה געמאכט זיין זוהן ר׳ איציקל (הגה״צ ר׳ יצחק שליט״א רב דביהמ״ד עטשעד בבארא פארק), און די כלה איז געווען א נאדבורנער אייניקל, א בישטינער אייניקל (בת הגה״צ ר׳ מרדכי לייפער ז״ל אדמו״ר מבישטינא), און דער חתן׳ם מאמע איז נישט געווען געזונט, פאר קיין שום איד נישט געזאגט, און די חופה איז געווען נעבן איר בעט, דער פעטער ז״ל (מח רביה״ק ז״ע) איז געווען ביי די חופה, איך בין נאך געווען א בחור איך בין דארט געווען, געדענק איך ס׳איז געווען די קבלת פנים אין שטוב (בדירתו של האדמו״ר מעטשעד ז״ל).

דער פעטער ז״ל איז געזעצן דארט, נעבן אים איז געזעצן רבי איתמר׳ל, און זיינע קינדער דער זוטשקער רבי (האדמו״ר הרה״צ רבי יצחק אייזיק זצ״ל מזוטשקא ב״ב זצ״ל) און דער סטראזשניצער רבי (האדמו״ר הרה״צ רבי ישכר בער זצ״ל שהתגורר בזומ״ם) זענען געזעצן ביים טיש, און ארום די טיש זענען געשטאנען די אייניקלעך דער קליוולאנדער רבי (האדמו״ר הרה״צ רבי יצחק אייזיק שליט״א מקליוולאנד רעננה) וואס האט געוואוינט אין ווילי׳אמסבורג, מיטן מאשויער רב (הרה״צ רבי חיים מאיר זצ״ל), זיי זענען געווען יונגעלייט, זיי האבן נאך געהאט רויטע בערד, זיי זענען געשטאנען ארום, ס׳איז געווען א קבלת פנים, זיי האבן געזינגען ווארימע נאדבורנער ניגונים, און זיך געשאקלט אזוי, דער פעטער ז״ל איז געזעצן און געקוקט אזוי אויף רעכטס און אויף לינקס און זיי באטראכט, ס׳איז זייער אינטערעסאנט געווען, און נאכדעם וואס מ׳האט געענדיגט דעם קבלת פנים האט זיך געעפנט די טיהר און מ׳איז אריין געגאנגען אין די צווייטע שטוב, דארט איז געשטאנען ר׳ יחזקאל שמש (ווערצבערגער ז״ל) מיט א חופה נעבן פענסטער, דארט איז געווען א בעט, דעם התן׳ם מאמע איז געווען אין בעט, און דארט איז געווען די חופה״.

האדמו״ר מסקאליע: דער טאטע דער ברך משה ז״ל האט מיך געפרעגט אמאל, ער איז דאך געווען אזא ענין, ווען ער איז שוין געווען אויף די עלטערע יארן, כ׳בין נאך געווען א יונגערמאן, בין איך געשטאנען אויף די גאם און כ׳האב געזוכט א היטש, און ער איז אדורך געפארן, און אז דער רבי איז געווען אין די קאר פארשטייט זיך אז מ׳האט זיך נישט אפגעשטעלט, האט ער זיך צובייזערט, ער האט געהייסן מ׳זאל צוריק פארן, ווען כ׳בין אריין געקומען האט ער געהאט א קליינע גמרא, לא פסיק פומיה מגירסא, אינמיטן האט ער מיך באמערקט, האב איך אים געזאגט ווער איך בין, האט ער געזאגט, אז אונז זענען מיר קרובים.

רבינו: יא, ווייל די סקאליע רביצין איז געווען א אשכנזי, זי איז געווען רבי יואל אשכנזי׳ם אן אייניקל.[3]

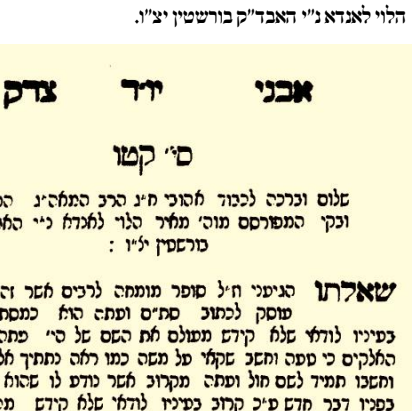
האדמו״ר מסקאליע: דער בורשטינער רב רבי מאיר איז געווען איידעם ביי רבי יואל אשכנזי. דער ייטב לב שרייבט אויף אים ׳התן גיסי׳.

רבינו: יא, אין אבני צדק אין א תשובה דארט (יו״ד סי׳ קט״ו)[4] ער שרייבט אים וועגן א סופר.

---

3 כי חותנו רבי משה דוד הלוי לאנדא ז״ל אב״ד בורשטין, הי׳ חתן רבי יואל אשכנזי ז״ל אב״ד זלאטשוב בעל שו״ת מהר״י אשכנזי בן הגה״ק מואלטשאווא ז״ל וחותנו של מרן הקדושת יום טוב ז״ל.

4 עי׳ בשו״ת אבני צדק (יו״ד סי׳ קט״ו) שכ׳ בזה״ל: שלום וברכה לכבוד אהובי חתן גיסי הרב המאור הגדול החריף ובקי המפורסם מו״ה מאיר הלוי לאנדא נ״י האבד״ק בורשטין יצ״ו.

אבני יו״ד צדק

ס׳ קטו

שלום וכרכה לכבוד אהובי מ״נ הרב המאה״נ המריף ובקי המפורסם מוה׳ מאיר הלוי לאנדא נ״י האבד״ק מרשטין יצ״ו :

שאלתו הגיעני ח״ל סופר מומחה לרבים אשר זה ל״ד שנים בפיניו לוחלי שלח קיבל מעולם את הסם של סי׳ פתה לפם מול התלקים כי טעה ואבד שקלי על מעה כמו רלה נתתיך לנקי׳ לפ״פה ואשבו תמיד לסם מול ופתה מקרוב אשר נודע לו שהוא קודם סי׳ בפיניו דבר חדש ע״כ קרוב בפיניו לוחלי שלח קיבל מעולם ופתה הוא מסתפק מה לעשות כשספרים לתקנם הן אשר פורש חת״י והן כאותן שיעלו מחת״י ואם מחויב להודיע להבעלי שאריכי׳ תיקון . וע״ז השיב מעלתו כי אותן שכותבן לו בכיר ועורן חת״י ויודע בודאי שכ׳ הסם לשם מול ודאי נריכים תיקון ואותר למחוק ע״מ לתקן כמבואר בריאשונים ואחרונים להלכה . אבל כשספרים שכותבן וכשר ומספיק לי׳ פר שקרוב לודאי שלח קיבל י״ם להסתפק אולי יבא אז שהוא שם קרוב רק כהמשך הימים שכתב וכמ״ש התוס׳ נבי שומט

ושאל רבינו: וואר איז געווען זיין פאטער, רבי מאירס פאטער?

האדמו"ר מסקאליע: זיין טאטע האט געהייסן רבי מרדכי זיסקינד לאנדא, ער איז געווען דער ראש בית דין אין סטריא,[5] און רבי ענזיל סטריא'ער איז געווען גאר א קנאפער חסיד,[6] אבער אים האט ער זייער ליב געהאט.[7]

5

בעזהשי"ת

ספר

עטרת מרדכי

בא יבוא פרשת גדולת האי צדיק קדוש ונורא,
קודש הקדשים, צדיק יסוד עולם איש אלקים, מופת הדור,
אספקלריא המאירה דמטטרון גליא ליה
הרה"ק רבי **מרדכי זיסקינד** סג"ל לנדא **מסטריא**
בן הגה"ק רבי יואל משה אבד"ק גולינוי זצוק"ל
זצוקללה"ה זיעוועכ"א
מגדולי תלמידי המשרף הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זי"ע

וגוסף עליו
ליקוטי אמרות טהורות עם אגרות ותשובות

בני ברק
שנת "רבנו מרדכי זיסקינד" [עה"ת] לפ"ק

הגאון רבי מרדכי זיסקינד לאנדא זצ"ל נולד בשנת תקמ"ה בעיר גאליגור לרבי יואל משה שהיה אב בית דין בעיירות גאליגור ולינסק, נקרא על שם זקינו הגאון רבי מרדכי זיסקינד מרוטנבורג מחבר השו"ת "מהר"ם זיסקינד". למד תורה מאביו, ונישא לבתו של הגאון רבי אברהם יוסף תאומים האב"ד בעיר בורשטין, ועבר לגור קרוב לחותנו, בשנות מגוריו בבורשטיין, נהג לנסוע לליסא ללמוד מפי הגאון בעל "נתיבות המשפט וחוות דעת" ז"ל, וכן נסע לעיר לעמבערג ללמוד מפי בעל ה"ישועות יעקב".

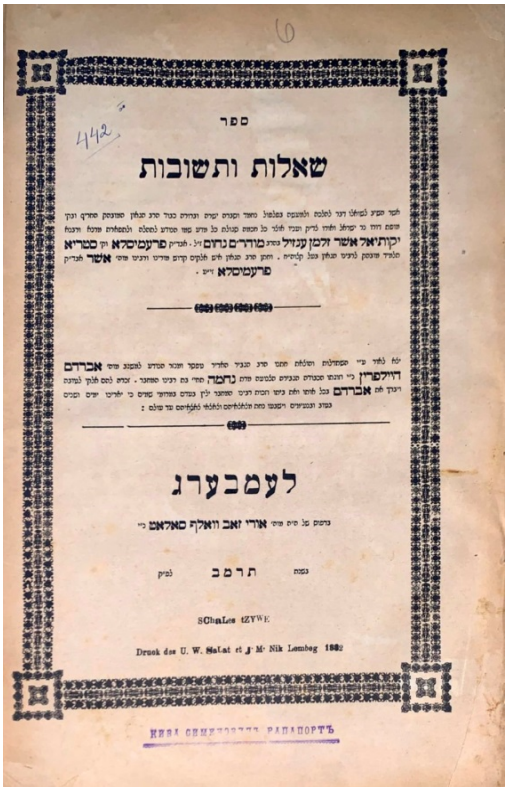
ובחסידות היה מתלמידי הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק שהעריכו מאוד, והיה מתפלל בהתלהבות כדוגמת הרה"ק מסטרעליסק, והיותו חסיד לא הפריעה לו בקשריו עם רבו בעל "נתיבות המשפט", והוא אף זכה לכבוד אצלו. היה נוסע גם להרה"ק מרוזין ולהרה"ק ר"מ מפרעמישלאן, וזכה לכבוד מצד גדולי הצדיקים, והרה"ק מצאנז היה מרבה לספר בשבחו, וכן הרה"ק רבי דוד מזאבליטוב ומחותנו הרה"ק רבי הערש מרימנוב.

אחר פטירת חותנו בשנת תקפ"ה נתמנה לכהן תחתיו ברבנות העיר בורשטין, לאחר מכן עבר לכהן ברבנות העיר סטאניסלוב, ובשנת תקצ"ב אחרי פטירת הגאון רבי יעקב מליסא וסטריא זצ"ל בעל החוות דעת מילא את מקומו בעיר סטריא, שם נהג ברבנות ואדמו"ת, וציבור גדול מכל הגלילות דבקו בו.

מגדולי תלמידיו היו הגאונים רבי יעקב יוקל הירש אב"ד ניימארק בעל מחבר ספר בית יעקב, האגון הנודע רבי יעקב אב"ד רימילוב בעל מחבר ספר שו"ת כוכב מיעקב, רבי בנימין זאב אב"ד זמיגראד, ואגרות רבות מגדולי דורו הופנו אליו והשיב תשובות לכל מרחבי גאליציע. נלב"ע ביום שבת פרשת צו - שבת הגדול י"ב ניסן תרט"ו, והרה"ק מצאנז ז"ל אמר באותו העת 'היום נלקח מאיתנו אור התורה וחשך אור התורה', נטמן בבית הקברות העתיק בסטריא על יד ציון בעל התניבות המשפט, ומקום ציונו הפך לאבן שואבת עד מלחמת עולם השני, שאז נחרש בית הקברות כולו ומקום ציונו לא נודע.

6

הגאון רבי יקותיאל אשר זלמן ענזיל צוזמיר זצ"ל אב"ד פרעמיסלא וסיטרי, תלמיד הקצוה"ח, בעל שו"ת מהראי"ז ענזיל, נולד ביום פטירת אביו ר' נחום אב"ד צוזמיר, נולד בעיר ראזדאל, היה חתן הרב יוסף אשר אהרנבערג אב"ד פרעמישלא, והיה מפורסם לגאון אדיר ולצדיק נשגב, משנת תקע"ה היה רבי ענזיל רב המחוז בסטריא, והחזיק גם ברבנות פשעמישלא מורשת אבותיו בה הושיב כראב"ד את הרב שמואל ואנוויל העלער, רבי ענזיל היה גם סוחר עשיר, חתניו היו גבירים ולומדים, אחד מהם הי' ממלא מקומו בסטריא ה"ה הגאון רבי אליהו מאיר הכהן ראזנבלום, ספר תשובותיו נדפס בשנת תרמ"ב ובתש"ל, רבי ענזיל נפטר בשביעי של פסח כ"א ניסן שנת תרי"ח.

ספר

שאלות ותשובות

יקותיאל אשר זלמן ענזיל מוהרם נחום זי"ע פרעמיסלא זי"ע סטריא
פרעמיסלא זי"ע.

לעמבערג

אברהם דוידספרין נחמה אברהם

תרמב

SChaLes tZVWE

Druck des U. W. SaLat et J. M. Nik Lemberg 1882

KEINE GEWERBLICHE PASSAGIERE

רבינו: יא, וויל דער רבי ענזיל איז געווען א שטארקער מתנגד, אזא מתנגד איז כמעט נישט געווען,[8] עד כדי כך מ'זאגט נאך אז בימיו איז געווען א שאלה, אזוי דערציילט מען, אז איינער איז געווען א נארמאלער מענטש, אבער איין זאך האט ער געהאט אז ער קען נישט זיצן ווייל ער האט זיך איינגערעדט אז ער איז פון גלאז און ער גייט זיך צוברעכן..., אבער אזוי בכלל איז ער געווען נארמאל, א נארמאלער מענטש, ער איז געגאנגען און געקומען און האט געהאנדלט, און דאס ווייב האט זיך געוואלט גט'ן, איז געווען א שאלה מ'האט דן געווען צי ער קען זיך גט'ן צי ער חייסט א שוטה, צי ער איז נישט א שוטה, און די הלכה איז אז א שוטה קען נישט געבן קיין גט, איז געווען די שאלה צי א שוטה לדבר אחד חייסט א שוטה לכל דבר אדער נישט.

בקיצור, אין די רבנישע וועלט איז עס געווען א גרויסע מחלוקה, ס'האט'זיך געטוהן איבערדעם, און מ'האט אנגעפרעגט דעם רבי ענזיל אויך די שאלה, האט ער געזאגט 'א שוטה לדבר אחד איז נישט קיין שוטה לכל דבר', און ער האט געזאגט 'איך האב א ראיה, ווייל חסידים זענען א שוטה לדבר אחד, ומעולם לא שמענו שחסידים לא יוכלו לגרש נשותיהן'....

אזא מתנגד איז ער געווען.

האדמו"ר מסקאליע: יא, ער איז געווען באוואוסט פאר א גרויסער מתנגד.

רבינו: אבער ער איז געווען א גרויסער תלמיד חכם,[9] ער איז געווען א גרויסער עושר אויך און ער איז געווען א גרויסער שתדלן

רבי אייזיקל זידיטשויבער איז געקומען צו אים ער זאל שתדל'ן פאר אים אז ער זאל באפרייט ווערן פון מיליטער, רבי אייזיקל זידיטשויבער איז געווען זייער דערשראקן, און ער איז געווען ביי אים אין שטוב, און ער קוקט אים אן אזא חסידישער געשטעלט ווי אזוי ער האט אויסגעזעהן, האט ער אים געזאגט, 'יונגערמאן, וואס זענט איר אזוי דערשראקן, זאל איך אזוי זיכער זיין אז איר וועט נישט זיין קיין רבי, ווי איך בין זיכער אז איר וועט נישט זיין קיין זעלנער...'.

האדמו"ר מסקאליע: ס'איז דא שארפע בריוו'ן פון אים וועגן דעם שוחט אין בארדיטשוב.

רבינו: יא, דאס איז געווען אן אלטע מחלוקה צווישן דעם רבי ענזיל מיט רבי שלמה קלוגער וועגן דעם שוחט אין בארדיטשוב.[10] רבי שלמה קלוגער איז געווען נוטה צו חסידים,[11] און דער רבי ענזיל איז געווען א גרויסער מתנגד.

7

עיי' בס' צבי לצדיק (תולדות מהרה"ק רבי צבי הירש מויזדטשויב ז"ל, עמ' צ"ח) שהגאון רבי ענזיל אב"ד סטריא שהתנגד להסידות פלט פעם מילים מפיו נגד צדיק מפורסם בזמנו והגאון רבי מרדכי זיסקינד לאגדא ז"ל שהיה ראב"ד בבית דינו והיה מהחסידים, בשמעו הדברים נעשה בשרו חידודין חידודין, פתח ואמר לו, יש לנו כמה סוגי גדולי תורה יש שהוא גדול בהוראה באיסור והיתר, ויש שהוא גדול בקדשים וטהרות, ויש עוד סוג גדול שהוא גדול בדיני אהבת ה' ויראת ה' ואהבת ישראל, ובה בשעה שגדול פלוני מתעסק בסוגיא דטעם כעיקר, ותרתי לריעותא, והתיכה נעשה נבילה, מתעסק גדול זה בסוגיא של את ה' אלקיך תירא ואותו תעבוד ולא אותה, ובסוגיא של ואהבת את ה' אלקיך ועוד סוגיות חמורות כאלו, ובכן מסיים רבי זיסקינד - ידע נא מעלת כבודו שאותו צדיק הינו גאון וחריף עצום בסוגיות של אהבת ויראת ה', ואין לזלזל בכבודו, דברים שיצאו מן הלב נכנסו עמוק ללבו ולא הוסיף עוד לדבר בגנות של צדיקים.

וכ"כ ידוע הסכמתו הנלהבה שכתב על הפי' 'תפלה ישרה' בסידור הנקרא ראדוויל או בארדיטשוב.

8

עיין בס' אמרי יהודה על המועדים (בסוה"ס עמ' רפ"ז) שכתב בזה"ל: זה כתב מורי הרב הגאון הצדיק בק"ק סעקעלהיד בעת שהיה כאן, בענין אחד שבקשתי ממנו שיכתוב איזה דברים מרבינו הבעש"ט ז"ע, וזה לשון קדשו: הגאון מוהר"א ענזיל אבד"ק סטריא נדמן בצוותא חדא עם הגה"ק מוהר"ר צבי מזידטשויב, ושאל הגאון רבי ענזיל את הרב הק' בזידיטשויב שיסביר לו ענין הבעש"ט, כי התנא רשב"י נוכל להבין הלא הש"ס מלא ממנו וספר זוה"ק ובשאר ספרים הלא נזכר מענין דרכו בקודש איש איש כפי השגתו יבין וישכיל הן רב הן מעט, וכן האר"י זלה"ה הלא הראה דרכי סתרי התורה וגילה רזין דאורייתא, אבל מענין בעש"ט ז"ע אינו מבין מה חידש, ומה הוא הדרך. השיב לו הרב הקדוש מוהר"ר צבי ז"ל כי התנא רשב"י הראה להעולם כי יש בורא עולם, האר"י זלה"ה לימד איך יגיע האדם לבורא עולם, והבעש"ט לימד והסביר להעולם שאינך צריך לילך ולהעתיק ממקומך, כי במקומך תמצאנו, והוטב הדבר מאודד בעיניו, עי"ש.

9

עיין מה שכ' מרן החתם סופר להגאון רבי ענזיל זצ"ל בתשו' חת"ס (או"ח סי' כ"ט) "שלום וכ"ט לרב טוב הגאון הגדול המפורסם נ"י ע"ה זית רענן יפה פרי תואר קרא שמו לשם ולתהלה ולתפארת כמו"ה ענזיל נ"י רב טוב אב"ד ור"מ דק"ק סטרא יע"א. יקרת קדשו הגיעני ואני איני כדאי ששלח מר אלי, אך עונתותו תרבני למיבעי מיני מילתא דבעי טעמא, וזרזני במכתב קדשו וכו' והלילה לי וכו' ובשגם אין מסרבין לגדול בישראל כמוהו, ע"כ חשתי ולא התמהמתי להשיב כיד ה' הטובה...

10

קודם שנתחיל לתאר את הפולמוס הנורא סביב השוחט מבארדיטשוב, נעתיק הקדמת החוקר הרב יקותיאל יהודה גרינוואלד ז"ל בספרו השוחט והשחיטה בספרות הרבנות (עמ' קל"ב), וכותב בזה"ל: כמעט

שאפשר להחליט כי בכל ספרי שאלות ותשובות לא תמצא פולמוס נורא אדות שוחט כפולמוס זה, אשר כמעט רוב גדולי הדור השתתפו בו, השוחט מברדיטשוב הרעיש בזמנו ערים ואמהות בישראל, ידידים נתרחקו, אוהבים נתפרדו, אסרו והתירו התירו ואסרו, איסורים והיתרים פרחו באויר... ומעשה שהיה כך היה:

בעיר אומאן לא רחוקה מעיר בארדיטשוב שמה גר שוחט אחד בשם ר' אברהם ב"ר שלמה, בשנת תקצ"ב עלו בידי חסידי הרב הצדיק רבי משה אבד"ק סאווריין לפנות דרך להשוחט הנ"ל בעיר בארדיטשוב עיר גדולה של חכמים וסופרים, להיות שם שוחט ובודק, ויש לציין שהרה"ק מסאוויראן בעצמו נתקבל כדיין ומורה בעיר הנ"ל אך גם היו גם אלו ששטמוהו והתקוטטו עמו, והשוחט ר' אברהם היה ג"כ חסיד ונאמן להה"ק הנ"ל.

אבל שם בעיר הנ"ל היו שם חסידים מאדמו"רים אחרים אשר היה פירוד לבבות בין שני המחנות. ואחרי שנתקבל ר' אברהם לשוחט פנו מאנשי העיר אל גדולי הדור לבא לעירם לראות ולבדוק את השוחט, כי יצאו כמה וכמה רינונים עליו וכולם ראו שמאז בואו לבארדיטשוב נתרבו הבהמות הכשרות מאשר היו לפניו, וידידיו אמרו שריבוי זה היא מסיבה שהוא אומן גדול ומהיר מאד במלאכתו למעך ולהסיר הסירכות, אכן כמה וכמה יראים ושלמים אמרו כי אי אפשר לשוחט אפילו אם הוא מומחה שבמומחים להוציא כל כך כשרות, וע"כ חשדו שהדבר אינו כשורה. וא' מהרבנים שקיבל מכתבם היה הגאון רבי שלמה קלוגער זצ"ל שהיה אז רב ומגיד מישרים בעיר בראד, והטריח עצמו בטלטולא דאורחא לבוא אחר יום הקדוש לעיר בארדיטשוב ולשפוט בעיניו את כל הנעשה שם.

הגאון רש"ק שהה שם בבארדיטשוב כשלשה שבועות, והלך ג' פעמים לבקר בבית המטבחיים וחקר ובדק אחר תהלוכות השוחט ולא הגיב מאומה, ולא ידעו אם השוחט מצא חן בעיניו או לא. אך כשחזר לביתו שלח מכתב עם לשונות נוראים לאנשי ק"ק בארדיטשוב נגד השוחט הנ"ל עם שמונה נימוקים, וכ' שאסור לאכול משחיטתו, כי הוא בדק אחריו וראה ששחט בקלות יתירה וכן כל הבדיקות שלו נעשים בזלזול נורא, ולכן פסק שצריך להכשיר את הכלים ולסלק את השוחט ממשרתו תיכף ומיד.

כשקבלו אנשי בארדיטשוב מכתבו קמו כולם כאיש אחד ללחום מלחמות ה', ואם כי אחדים התאונגו באהליהם, עם כל זאת השוחט ראה כי בא הקץ לעבודתו, ועזב את העיר.

אחדים מידידיו גמרו לשלחו לעיר סטריא לפצור בהרב דשם שהיה אחד מגדולי הדור רבי ענזיל צוזמיר זצ"ל בעל שו"ת מהריא"ז לעמוד לעזרתו להשפיע על ידידיו גדולי ישראל שהמה ישפיעו על ראשי הקהלה בארדיטשוב להושיבו על כנו, וראה בשו"ת שלו (סימן נ"ב) ושם הוא כותב "בין כסא לעשור בא אלי הרבני הוותיק יראי ה' מוה' אברהם בר' שלמה שו"ב דברדיטשוב, ודמעתו על לחיו, חמס ושוד יקרא על הג' שלמה קלוגער אשר ארח לחברה עם אלה אשר עמדו להכריחו מארץ החיים על לא חמס בכפו, ובידו מכתב עוד מאחד מגדולי הרבנים אהובנו מנוער שמה מעוררינו לצאת לישע העלוב ההוא, ואם כי ידעתי כי בעוה"ר חוצפא יסגי בכל יום... הקשבתי לעצת מתי סודי ואנשי שלומי באמרם שאיו לנו להחשיך עצמנו מלהוכיח את זולתנו כי אם במקום סכנה... ואמרתי ויהיה מה, אחוצה את דברי אל העדה בכללה, והאמת יהי' העד לעצמו השומע ישמע והחדל יחדל ואנכי את נפשי הצלתי"....

ואז התחיל מהומה גדולה כאשר הגאון רבי ענזיל מסטריא זצ"ל אשר היה מפורסם בגדלותו בתורה התחיל לשלוח מכתבים לכל גדולי הדור, ולא חשך שבט לשונו לשפוך דברים בוטים נגד הגאון מהרש"ק באופן נורא ואיום, ומכאן ההבערה ללהב יצאת במלוא עוזה. והרבה גדולי הדור היו מעורבים בה כגון הגאון רבי אהרן משה טויבש זצ"ל אב"ד יאס בעל שו"ת תועפות ראם, הגאון רבי אברהם תאומים זצ"ל בעל שו"ת חסד לאברהם, הגאון רבי משה שלמה אב"ד נאשלעסק ופארצעווע בעל שו"ת חשק שלמה, הגאון רבי אלעזר הורוויטץ זצ"ל אב"ד ווינא בעל שו"ת יד אליעזר, והגאון המהר"ם א"ש ועוד.

האדמו"ר מסקאליע: דער רבי מרדכי זיסקינד איז אבער יא געווען א חסיד, ער פלעגט פארן צו רבי אורי סטרעליסקער, רבי אורי האט אים געזאגט, 'מרדכי' הייסטו ווייל דו ביזסט א ניצוץ פון מרדכי הצדיק, און א 'זיס-קינד' ביזסטו...

זיין פאטער [הגאון ר' יואל משה] איז געווען רב אין לינסק, אונז זענען מיר איניקלעך פונעם חקר הלכה אויך, רבי נפתלי הערץ,[12] ווייל דעם זיידן'ס שווער רבי משה דוד איז

---

11 בס' תולדות שלמה (עמ' י"ח) מביא נכדו של הגאון ר' שלמה קלוגער זצ"ל שזקנו עוד בימי בחרותו היה לו תשוקה נפלאה להכיר את גדולי הדור אשר היו בימיו ולפלפל עמהם בד"ת פא"פ, ועלתה בידו להכירם והתשוקה הלז הבשילו אשכלותיה ביתר שאת ויתר עז בהיותו בק"ק ראווא.

ובס' נפלאות הרבי (עובדות מהרה"ק החוזה מלובלין ז"ל, אות קנ"ג) מובא שסיפר הגאון ר' אברהם בנימין קלוגער זצ"ל שאביו הגאון ר' שלמה קלוגער זצ"ל היה נוסע בבחרותו וגם איזה שנים אחר התנותו להרבי מלובלין זי"ע והיו נותנים לו אנשים הרבה ממיודעיו וממשפחתו כמו גיסו הגאון ר' מרדכי מארדיש זצ"ל הנ"ל פתקאות עם פדיון נפש להרבי מלובלין זי"ע.

ופעם עוד בבחרותו אמר לו הרבי מלובלין מה חפצך בעד טרחך, השיב רבי שלמה קלוגער שאלתי ובקשתי לשמוע פשעטיל טוב מהרבי והיה זה שכרי, ואמר הרבי מלובלין הלא הבחור צדק מאד, ונטל ידיו ואמר לשם יחוד ואמר לו פשעטיל, אחר כך הלך ללותו ואמר הרבי מלובלין לחסידיו כי זה הבחור יהיה גדול בישראל עיי"ש בארוכות.

ובשנת תקע"ד נסתלק הרה"ק רבי יעקב מנאראל זי"ע והגאון ר' שלמה קלוגער זצ"ל נשא עליו מספד מר (נדפס בספרו עין דמעה חלק ו'), גם יש ממנו הספד על הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע, מזה נראה שהגאון ר' שלמה קלוגער זצ"ל היה לו קשרי ידידות עם כמה תלמידי הרבי מלובלין בגלילות אלו וכנראה נסע עמהם להרבי מלובלין זי"ע.

12 הגאון רבי נפתלי הירץ נולד בעיר זאלקווא לאביו רבי יואל משה מיאברוב בנו של רבי מרדכי זיסקינד מסטריא, ונקרא על שם זקינו רבי

געווען בורשטיינער רב נאך רבי מאיר"ל, ער איז געווען אן איידעם ביים חקר הלכה,[13] בזיווג ראשון איז ער געווען אן איידעם ביים סאדיגערער רב. און סאדיגער האט עפעס נישט געשטימט אין ראמעניא דארטן, האט ער זיך געזעצט. אבער ס'איז געבליבן נאך די קריג, איז געווען די איינציגסטע קרובים פון די סקאליער רביצין, פון איר מאמע'ס זייט איז קיינער נישט געבליבן. און זי איז געווען פון דעם צווייטן זיווג, זיין שוויגער האט געהייסן שרה, איר יארצייט איז כ"ו אב, זי איז געווען א טאכטער פונעם חקר הלכה, אונז זענען מיר קרובים מיט דעם ר' הערין פרענקל'ס משפחה.

*

האדמו"ר מסקאליע: איך וועל דערציילן, מיין מאמע'ס טאטע האט געהייסן ר' יעקב לייב הכהן דרעזנער, ר' משה דרעזנער'ס עלטסטער ברודער, ער האט נאך געלערנט ביים רביץ ז"ל אין אורשיווא, זיי זענען געווען פונדערהיים פון סאטמאר, ער פלעגט מיך נעמען צום רביץ פון די פינעף יאר, פינעף יאר אין איין צי.

שפעטער וועז ער האט געוואונט אין די איסט סייד פלעגט ער אריבער קומען איבער די בריק, און ער האט מיך אויפגעהויבן, ער פלעגט דארט זיין, דעמאלטם איז גרויסער עולם געבליבן פון שלום עליכם ביז נאך קידוש, סאיז געווען שוין זייער שפעט, און א חלק עולם איז אהיים געגאנגען, בקיצור, ער האט מיך אויפגעהויבן יעדע וואך און מיר געזאגט, קוק זיך גוט אריין אין די ליכטיגע הייליגע צורה.

רבינו: ער איז נאך געזונט געווען, דאם איז נאך געווען אין די געזונטע יארן הייסט דאם?

האדמו"ר מסקאליע: יא, איך בין שוין געבוירן געווארן אנפאנג די י' יארן.

האט ער מיר געפלעגט צו זאגן, קוק דיך גוט אריין, וויל אזאנס וועסטו נישט זעהן ביז משיח'ס טאג. כ'האב אים אזוי מכיר טובה געווען אויף דעם, יעדע וואך האט ער מיך געגומען, ער איז נישט מיד געווארן.

רבינו: ער איז אייער זיידע געווען?

האדמו"ר מסקאליע: יא, מיין מאמע'ס טאטע.

ער האט געהאט עפעס א מעשה פלא מיטן רביץ ז"ל. ער האט געוואוינט אין סאטמאר, און זיינע עלטערן, זיין טאטע – ער האט געהייסן ר' שמואל מרדכי – און זיין מאמע, האבן זיך אוועק געצויגן קיין אנטווערפן נאך פאר די מלחמה, כ'ווייס נישט פארוואס, אבער דארט האבן זיי זיך אוועק געצויגן וואוינען, דאם איז געווען צוויי–דריי יאר פאר די קריג, און דער זיידע ר' יעקב לייב האט נישט געהאט קיין פרנסה דארט אין סאטמאר, ער האט זיך זייער געמוטשעט דארט, די משפחה איז זיך צואוואקסן, האט ער געוואלט גיין קיין אנטווערפן וואוינען נעבן זיין טאטן, דער רבי האט אים נישט גלאזט, ביז ער האט באקומען א בריוו פון זיין מאמע'ן אז דער טאטע עלטערט זיך און ער האט נישט מיט וועמען צו גיין אין ביהמ"ד, זיי האבן נישט קיינעם דארטן, האט ער עם געוויזן פאר'ן רביץ און דער רבי האט מסכים געווען.

וועז ער איז דארט געווען, און דער דייטש ימש"ז איז אריין געקומען פרייטאג צונאכט'ס דארט אין אנטווערפן, דער זיידע איז צוגעגאנגען צום פענסטער און ארויס געקוקט, ער האט געהערט עפעס א רעש, האט ער געזעהן טאנקען, די גוים זענען געקומען און געוואונען בלומען פאר זיי, הכלל האט ער געזעהן, ער האט דאך געוואוסט וואס דאם מיינט, איז ער געווארן אזוי צורודערט אז ער איז אראפ געפאלן אויף דער ערד און ער האט ג'חלש'ט.

וועז ער איז געליגן אזוי פאר'חלש'ט זעהט ער דעם רביץ, גייט ער גראד צו צום רביץ, און זאגט פארץ רביץ, וואס טוה

נפתלי הירץ סג"ל לאנדא שהיה אב בית דין בווואלין, נשא את זו' הרבנית רעכיל בתו של הגביר רבי ישראל יהודה לייב הויפטמאן מבאליחוב. אביה נתן לה נדוניא גדולה שהחזיקה את בעלה וגם שילמה את הדפסת ספרו. שנים אחדות לאחר החתונה היה סמוך על שולחן חותנו.

בערך בשנת תרכ"ט החל לכהן ברבנות העיר סטרעליסק, כתב קול קורא חריף נגד ההשכלה וההתחברות אליהם. נסתלק בחודש טבת שנת תרנ"ט ונטמן בבית החיים העתיק בעיר סטרעליסק, את מקומו בסטרעליסק מילא בתחילה בנו רבי יחזקאל סג"ל לאנדא, ואחר כך עבר לעיר ליעפסק, ואת מקומו בסטרעליסק מילא אחיו רבי מאיר סג"ל לאנדא מסטרעליסק.

13 בהקדמתו כותב טעם קריאת שם הספר הזה 'חקר הלכה', בזה הלשון: "והנה אם כי למותר הוא להזהיר שלא יסמכו עלי בהוראה להורות כפי הכרעתי כי הכל יודעים אשר יתוש כמוני אין בו כדי סמיכה אכן מחשש דורות הבאים פן יבוא איזה תלמיד אשר לא שמש כל צורכו וירצה להקל מעליו המשא ויקפוץ להורות כפי הכרעתי בחיבור הנוכחי, הנני להזהיר כי לא חברתי חיבור זה להורות הלכה למעשה רק לחקור ולדרוש כתלמיד המסתפק ושואל, ושמו מורה על זה אשר בגלל זה קראתי בשם חקר הלכה כי הוא רק חקר ודרש של ההלכה לא להורות הלכה למעשה, ובעבור זה ימצא לפעמים אשר בערך אחד צידדתי לצד אחד ובערך אחר אצדד להיפוך אשר כמעט נראין הדברים כסותרין, יען כי הוא אינו גמר הכרעה להלכה רק כמראה פנים בהלכה לכאן ולכאן".

איך דא? זאגט אים דער רבי, הייב דיך אויף און פאהר אוועק אבער שוין, עס איז געווען פרייטאג צונאכט'ס, ער האט זיך אויפגעכאפט, מיין זיידע איז נישט געווען דער טיפ, ער איז נישט געווען קיין בעל דמיון, האט ער געטראכט ביי זיך אז עס קען זיין אז פשוט עס זיך אים געדאכט.

האט ער אנגעהויבן וויטער צו טראכטן וואס טוט מען דא? ער האט דאס נישט געקענט דערהייבן, ער איז אראפ געפאלן אויף די ערד נאכאמאל און ג'חל"ש'ט, דאס צווייטע מאל האט ער געזען וויי דער רבי האט אים אהנגעכאפט און געזאגט, כ'האב דיך שוין געזאגט וואס צו טוהן, פארוואס שטייסטו נאך דא? גיי שוין פון דאנעט...

האט ער געזאגט, אז ווען ער האט זיך אויפגעווען, ווען ער האט זיך אויפגעכאפט, האט ער נאך געפילט דעם רבי'ן, ער איז שוין געווען אויף און וואך און האט נאך מרגיש געווען ווי ער דרוקט אים די האנט, האט ער פארשטאנען אז ס'איז נישט קיין דבר פשוט... איז ער געגאנגען און האט בלית ברירה אפגעשווירן פאר די קינדער די פאות, מיין באבע איז געווען א פוילישע, זי האט דאס נישט געקענט דערהייבן, ס'איז געווען שבת, האט זיך אים געזאגט, יעקב לייב, דו ביזסט אראפ פון זינען? וואס איז מיט דיר געשעהן? ער האט נישט געוואלט מיט איהר טענה'ן, ווייל אז ער וועט זאגן דער רבי האט געהייסן, וועט זי זאגן אז ער חלומ'ט. ער האט געטומען אלע קינדער, און האט זיי געהייסן דעם קאפ צודעקן, און זיך אנטוהן אזוי ווי די גוים פלעגן דאך אויך גיין להבדיל צוגעדעקט, זיי זענען געגאנגען צו די באהן און זיי זענען אנטלאפן קיין פראנקרייך. נעבעך די וואס זענען נישט אנטלאפן, די וואס האבן נישט געטוהן צו די זאך, מוצאי שבת איז שוין געווען דערנאך מיט זיי ה"י, שבת נאכמיטאג איז שוין געשטאנען דער דייטש דארטן, יעדער האט זיך געמוזט לעגיטימירן, קיין איד איז נישט געבליבן, די עלטערע אידן האט מען געטומען קיין בערכן און זיי אויסגע'שחט'ן נעבעך, און די יונגערע האט מען דאך געטומען צו די צוואנג'ס ארבעט, מ'האט זיי אריין גערוקט קיין דייטשלאנד, און די אנדערע קיין אוישוויין רח"ל.

ווען דער רבי איז אנגעקומען דאהי מוצאי ראש השנה אין ניו יארק, איז דער זיידע צוגעגאנגען נעמען שלום עליכם פון רבי'ן, דער זיידע האט שוין געהאט א בארד און פיאות, און דער רבי האט דאס געזעהן, יעדער איז דאך נאך געווען אפגעשווירן, ער האט אים אנגעקוקט און געזאגט, יעקב לייב, דו ביזסט דאס? האט דער רבי געשמייכלט.

מיין זיידע האט אנגעהויבן צו פארציילן פאר'ן רבי'ן דאס גאנצע ענין, און דער רבי האט זיך אזוי געמאכט ווי ער איז איינגעשלאפן, ער איז דאך געווען צוגעוואוינט אז דער רבי האט געהאט די תנועה, איז ווען ער האט זיך אויפגעכאפט האט ער נאכאמאל אנגעהויבן צו פארציילן, ביז ער האט געזעהן אז ער האט אים נישט איבער געפרעגט וואס און ווען, איז א סימן אז ער האט עס נישט געוואלט הערן.

אפאר יאר שפעטער, האט מען מיין פעטער, מיין מאמע'ס ברודער, געהרופן אין קארעא, צו די מיליטער.

רבינו: ווען ס'איז געווען די קריג דעמאלטס, און מ'האט גערופן דעם עולם זיך שטעלן, די קארעא מלחמה אין די אהנהייב תש"י יארן.

האדמו"ר מפקאליע: יא און מיין באבע איז געווען א שארפע, איז זי געגאנגען און זי האט געזאגט פאר'ן רבי'ן, וועגן דעם זענען זיי ניצול געווארן אז מ'זאל זיי שלעפן קיין קארעא און אהיים שיקן מיט ארונות, מ'האט זיי נעבעך אהיים געשיקט מיט ארונות, ס'איז געווען א גרויסע קריג. דעמאלטס איז דאך נישט געווען קיין וועג, ער האט געארבעט, ער איז נאך געווען א יונגערמאנטשיק, האט ער זיך נישט געקענט ארויס דרייען. האט דער רבי איר געזאגט, וואס רעדט איר נארישקייטן? ער האט איר נישט אפגעפרעגט, ער האט נאר געזאגט, וואס רעדט איר נארישקייטן? ער וועט דארט קיינמאל נישט אנקומען...

שוין, מיינע פעטער'ס האבן חוזק געמאכט, די פוילישע האבן נישט געקענט גלייבן א רבי'ן, הכלל, מ'האט אים גערופן, ער האט באקומען א צעטל אז ער מוז גיין זיך שטעלן, און ער איז געגאנגען, ער איז שוין געווען דארט, פלוצלינג קומט אריין דארט נאכמיטאג איינער, ער האט זיך געטומען שרייען, וויער עס קען קאכן זאל זיך מעלדן, ער האט געארבעט אין א מילעכיגן רעסטאראנט איך די קאך, האט ער זיך געמאלדן, האט מען אים געפרעגט, דו האסט עפעס א צעטל אז דו האסט זיך געלערנט? זאגט ער, איך דארף האבן א צעטל? איך האב שוין געקאכט דארט אזויפיל יאר, שוין פינעף זעקס יאר וואס איך קאך שוין, און אלע קומען דארט צו גיין נאר ווייל איך קאך דארט, האבן זיי אים אויספראבירט און זיי האבן געזעהן אז ער קען טאקע, האט מען אים אוועק געשיקט קיין ווירדזשיניע אין אמעריקא ערגעץ, און ער איז טאקע קיינמאל דארט נישט אנגעקומען אין קארעא.

רבינו: ווי וואוינט איר, אין בארא פארק?

האדמו"ר מסקאליע: יא, איך בין אבער אויפגעוואקסן אין ווילנא.

איך געדענק ווען איך בין בר מצוה געווארן, דאס איז געווען כסלו צייט, כ'בין געבוירן כ"א כסלו, און דער רבי איז געווען שבת וישלח אין בארא פארק,

רבינו: איך געדענק דעם שבת, דאס איז געווען תשכ"ו.

א' הנוכחים: דעמאלטס איז געווען די מעשה אז דער רבי ז"ל האט אויסגעלאזט פארן רבי'ן 'בת מי זהב'.[14]

האדמו"ר מסקאליע: מיין זיידע האט מיך געזומען דעמאלטס צום רבי'ן, מיין זיידע ז"ל האט נעבעך געהאט פארקינסאן ל"ע, און דער רבי פרעגט אים וואס מאכסטו? זאגט מיין זיידע, כ'בין מזכה את הרבים, וואס הייסטו? דער טוט מיר אהן דאס מאנטל, דער נעמט מיך אין ביהמ"ד, כ'קען נישט גיין אליינס אויף די גאס, כ'האב מורא אז כ'וועל אראפ פאלן, האט דער רבי געזאגט 'א אדם חשוב גייט דאך נישט אליינס אויף די גאס...', האט ער געבעטן פונעם רבי'ן ער זאל מיר געבן א ברכה צו די בר מצוה אז איך זאל אויסוואקסן אן ערליכער איד.

כ'געדענק אז דער רבי איז דעמאלטס געזיצן אזוי ביי א מסכת סנהדרין, ער האט געהאט אנגעטוהן די שווארצע ברילן, גיט ער אים א קוק אהן, און ער ענטפערט פאר מיין זיידן 'ביים בורא כל עולמים האט איך שוין געפועל'ט, יעצט דארף מען זהן ביי אים צו פועל'ן...', אזוי האט ער געזאגט פאר מיין זיידן דעמאלטס...

מיין זיידע ר' יעקב לייב איז געווען א סיגוטער חסיד באמת, איך האב נישט געוואוסט דערפון, נאר כ'בין אמאל געגאנגען שפאצירן אויף אוישן פארק ווען, און ר' מרדכי ווילליגער ז"ל איז אדורך געגאנגען דארטן,[15] ער איז שוין געווען א זקן, אפשר שוין געווען ביי די הונדערט.

רבינו: יא, ער האט שטארק מאריך ימים געווען, ווען ער איז אוועק איז ער געווען ממש הונדערט יאר.

האדמו"ר מסקאליע: יא, און ער איז געווען קלאר, האט ער מיך אנגעהויבן פרעגן ווער איך בין, האב איך אים געזאגט, ווער מיין מאמע איז געווען, זאגט ער מיר, ר' יעקב לייב כ'געדענק אים, ער איז נישט קיין סאטמאר'ער, ער איז דאך א סיגוטער, ער האט אים געדענקט פון סיגוט נאך פון זיינע צייטן, זאגט ער, אוי איז ער געווען א פרומער בחור, ער איז געווען אזוי אדוק אין רבי'ן, נישט פשוט.

האב איך אים פארגעהאלטן, מיין זיידע האט מיר קיינמאל נישט געזאגט אז ער איז געווען אין סיגוט, האט ער מיר געזאגט אז אין דעם ערשטן זמן ווען דער רבי (רבינו הק' ז"ל) האט געעפנט די ישיבה, האט דער עצי חיים געזומען א פופצן צוואנציג בחורים מצויינים, און האט זיי געשיקט צום ברודער לערנען קיין אורשיווא... דאס איז געווען א גרויסער מסירות נפש אווען צו שיקן בחורים מצויינים.

און ער האט מיר געזאגט אז דער רבי האט נאך כמעט גארנישט געהאט דעמאלטס, אבער ס'איז געווען די זעלבע שלש סעודות, די זעלבע שובבי"ם, די זעלבע הקפות, אזוי ווי געהערציג, ביי א קליינעם ציבור פונקט ווי שפעטער ביים גרויסן ציבור.

דעם ערשטן יאר ווען עס איז געקומען די הייליגע טעג, האט ער זיך געזעגנט פון רבי'ן ז"ל כאילו ער פארט אהיים צו די עלטערן קיין סאטמאר, אבער דערווייל איז ער געפארן קיין סיגוט, ווען דער עצי חיים האט אים געזהן האט ער אים אנגעקוקט זייער שארף, ער האט אים געזאגט, כ'האב דיך געשיקט לערנען צו מיין ברודער, פארוואס ביזסטו דא? זאגט ער, דער רבי האט מיך געשיקט לערנען, זאגט אים דער עצי חיים, יום טוב איז לערנען, הקפות איז לערנען, און ראש השנה איז לערנען, אלעם איז לערנען, כ'וויל מער זאלסטו זיך נישט דערווארטן דא צו קומען, ער האט אים אפגעזעגנט מוצאי ראש השנה, און האט אים געזאגט, מער זאלסטו נישט דא קומען.

רבינו: ר' מרדכי ווילליגער איז געווען א שטארקער חסיד פונעם זיידן ז"ל. כ'האב געהערט פון רבי מרדכי ז"ל ער האט געדארפט האבן שריפטן צו קומען קיין אמעריקא, מ'האט געדארפט דעמאלט'ס האבן אן אפידעוויד (תעודת נאמנות) כדי צו קענען קומען, האט דער זיידע געשריבן א בריוו אהער צו איינעם, מ'האט אים דעמאלטס געבעטן ער זאל שרייבן האט ער געשריבן, דאכט'זיך קיין הערסבורג, דארט איז געווען איינער ר' מרדכי שוואריץ ער האט געוואוינט דא אין אמעריקא אין יענע געגנט, האט דער זיידע אים געשריבן א בריוו אז ער זאל זעהן צו שאפן די

14 בשב"ק פרשת וישלח שנת תשכ"ו לפ"ק, שבת מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל בבארא פארק, וכיבדו את כ"ק מרן רבינו שליט"א - בהיותו בחור - בעליה לתורה, ורבינו סיים את הקריאה בתיבות 'בת מי זהב' ומרן ז"ל כדרכו בקודש חייך ואמר: 'רש"י זאגט עשיר היה'.

15 הגה"ח רבי מרדכי ווילליגער זצ"ל, מה"ס פרדס מרדכי עה"ת ומועדים ועוד שא"ס, תלמיד מובהק וחביב למרן העצי חיים ז"ל, ממייסדי קהלת עצי חיים סיגוט בארה"ב עוד בשנות תש"ו/תש"ז לפ"ק

נויטיגע פאפירן פאר ר' מרדכי, דער איד האט זיך נישט אזוי געאיילט און ס'איז אדורך א שטיקל צייט און ער האט נישט געטוהן דערין, האט ער זיך געזאלומט ווי ער זעהט דעם זיידן, ער האלט אים פאהר 'כ'האב דיר געשריבן א בריוו פארוואס טוהסטו נישט דערין?', פארשטייט'זיך ער האט אים באלד ערלעדיגט וואס מ'האט געדארפט.

ר' מרדכי ווילליגער'ס פאטער האט געהייסן ר' משה ווילליגער. ער איז נאך געווען א תלמיד פון זיידן ז"ל דער ייטב לב, און נאכדעם איז ער געווען א חסיד פון קדושת יו"ט, ס'איז אים געבוירן געוואהרן א קינד האט ער מכבד געווען דעם קדושת יו"ט מיט סנדקאות, און דער קדושת יו"ט איז געפארן צום ברית, כ'מיין אז דער ברית איז געווען אין בישטינא, די מוטער איז געווען א חסידות'טע פון רבי מרדכי'לע נאדבורנער, דער פאטער איז געווען א סיגוטער חסיד, און זי האט געוואלט א נאמען געבן נאך רבי מרדכי'לע, און דער פאטער האט נישט געוואלט, ווען ער איז געקומען מכבד זיין דעם קדושת יו"ט מיט סנדקאות און ער איז געקומען צום ברית, תיכף היים אהנקומען האט דער קדושת יו"ט אים געזאגט ער זאל געבן דעם נאמען 'מרדכי' נאך רבי מרדכי'לע נאדבורנער.[16] ער איז טאקע געווען דער ערשטער נאמען נאך רבי מרדכי'לע נאדבורנער.[17]

*

א' הנוכחים: דער סקאליער רבי האט געזעדט איז די ישיבה היינט.

האדמו"ר מסקאליע: קעיה"ר, כ'האב געזעדט אביסל פאר די בחורים. אנגעווארעמט דעם עולם.

הר"ר אלישע הורוויץ הי"ו: דער סקאליע רבי האט אן איידעם אויך געזומען פון די ישיבה, מיינ'ס א אייניקל.

האדמו"ר מסקאליע: יא מיין איידעם ר' חיים ארי' (בן הרה"ח בנש"ק ר' אברהם צבי משה הורוויץ הי"ו מנכבדי קהלתינו הק' בוומסב"ג), א חשובער תלמיד פון די ישיבה.

רבינו: איז ר' אלישע א מחותן אייערע.

האדמו"ר מסקאליע: יא, ברוך ה'.

א' הנוכחים: דער סקאליער רבי האט געזעדט אויך פאר די עלטערע בחורים אין שיעור ד'.

רבינו: ס'איז א שיינע זאך דער שיעור ד', מ'האלט די בחורים אין א מסגרת, ערגעץ אנדערש שיקט מען זיי אוועק אזוי.

האדמו"ר מסקאליע: חלילה מ'טאר דאך נישט מפקיר זיין די בחורים.

וכיבדו רבינו בברכת לחיים

וברכו רבינו: לחיים, ויהיו נא אמרינו לרצון, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל קענען אויפטוהן פאר אידישע קינדער, מעורר זיין צו זיין ערליך, דער אויבערשטער זאל העלפן מיט סייעתא דשמיא, און געזונט בבריאות השלימות עד מאה ועשרים שנה, אן א כתיבה וחתימה טובה.

---

16 בס' פרדס מרדכי (להרה"ג ר' מרדכי ווילליגער זי"ל) כתב כן בתחילת הספר בתולדות המחבר: נולד ביום ט' מרחשון א' וירא שנת תרנ"ו לפ"ק, בעיר בישטינא שבמחוז מארמאריש, כי אביו עבר מסיגעט לבישטינא לתקופה קצרה. הכנסתו לבריתו של אברהם אבינו התקיימה ביום א' פרשת חיי שרה בעיר בישטינא, בהשתתפות הגה"ק בעל הקדושת יו"ט זצ"ל שהגיע במיוחד מעיר סיגעט הסמוכה כדי לשמש בסנדקאות, ויקרא שמו בישראל 'מרדכי' ע"ש הרה"ק ר' מרדכי מנאדבורנא זצ"ל שקבע מקום מושבו בעיר בישטינא ושם מנוחתו כבוד.

המחבר רשם לעצמו דבר נפלא אודות שמו, וז"ל: "ובתוך כך כדי לספר לדורותי היקרים יחי' שכבוד אאמו"ו סיפר לי כמה פעמים, הברית שלי התקיימה ביום א' לפרשת חיי שרה בעיר בישטינא, בעל הקדושת יו"ט זצ"ל הגיע ביום א' מסיגעט הסמוכה להיות הסנדק על ברית מילה שלי. ביום הברית הלך אבי ז"ל לקבל פני בעל הקדושת יו"ט אצל תחנת הרכבת, כשירד מהרכבת קבלו אבי בברכת שלום עליכם, מיד שאל את כבוד אאמו"ו ז"ל אודות איזה שם לחיים רוצה ליתן לי, ענה לו אבי רציתי לדבר מזה עם הרבי שליט"א [זצ"ל], א"ל בעל הקדושת יו"ט אין לך להסתפק בזה ליתן שם מרדכי, לזכר הצדיק הקדוש ר' מרדכל'ע נאדבורנער שנפטר באותו שנה, כי הי' "אן אפענער בעל רוה"ק". ואבי ז"ל סיפר שהיתה גם מצד בעל הקדוי"ט רוח הקודש כי אמי ע"ה השתוקקה מאוד ליתן להבן השם מרדכי ותהי' לפלא.

גופא דעובדא הכי הוי, כמה ימים לפני הברית, אמרה אמו לאביו, שהיות שנולד בבישטנא, מקום מנוחתו של הרה"ק רבי מרדכי'לע מנאדבורנא זי"ע [שנסתלק א' סוכות תרנ"ה], וגם שזכו להסתופף בצילו ולדור בחצר אחת עמו וקירב אותם, ע"כ רצונה שיקראו שמו בישראל בשם 'מרדכי', אבל אביו לא רצה מתחילה לשמוע בקולה, באמרו שאע"פ שיהיה קדוש עליון, אבל אין לנו שייכות להגוע של נדבורנא, אנחנו סיגוטער חסידים ולא נדבורנאער חסידים, אבל היא התעקשה שלכה"פ כשיגיע בעל הקדושת יו"ט להיות הסנדק ישאל חוות דעתו בזה, ואביו אמר אה"כ שלא היה בכלל אצלו ספק לשאול ממנו דבר זה, אבל רבו הקדימו ואמר לו הוראתו, והי' לפלא.

17 עיי"ש בס' פרדס מרדכי הנ"ל מה שסיפר הרה"ח ר' חיים צבי ווילליגער ז"ל, כי נכדיו של הרה"ק ר' מרדכי מנאדבורנא זי"ע לא נקראו בשם מרדכי לבד, רק בתוספות שם, אבל אביו המחבר ז"ל היה הראשון שנתנו לו השם מרדכי בלי תוספות שם, וכנראה ב"ה לא הזיק לאריכות ימים.

מעמד קבלת פנים בעיר מאנטריאל יצ"ו

יום ד' פרשת חיי שרה תשפ"ג לפ"ק
בהיכל ביהמ"ד הגדול במאנטריאל יצ"ו

מיר געפינען די וואך אין די סדרה, ויהיו חיי שרה, די תורה הקדושה פארציילט אונז, שרה אמנו האט געלעבט מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה. שטייט אין מדרש, יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה.

קען זיין אזוי, אין דברי יואל מהדורא תנינא פרשת ואתחנן, ברענגט ער צו בשם דעם זיידן ז"ל דער קדושת יו"ט, ער האט געזאגט, צדיקים בעולם העליון זענען ממשיך אין דעם ענין וואס זיי האבן געטוהן בעולם הזה, די עבודת הקודש וואס זיי האבן געטוהן אויף דעם עולם זענען זיי ממשיך בעולם העליון, די צדיקים וואס זייער עבודה איז געווען לימוד התורה הרבצת התורה, ווען זיי קומען ארויף בעולם העליון איז דא די השגות אין לימוד התורה, שטייגט ער דארט כמעין המתגבר, תורה איז דאך עד אין סוף, שטייגט די השגה, ער איז זיך מדבק באור העליון, און ער קומט צו צו געוואלדיגע מדריגות אין לימוד התורה. ער זאגט, די וואס האבן עוסק געווען אין גמילות חסדים, זיי זענען עוסק בעולם העליון אויך אין גמילות חסדים, וואס הייסט דארט בעולם העליון עוסק צו זיין בגמילות חסדים? זיי זענען ממשיך און זיי זענען משפיע אויף דער וועלט רחמים וחסדים ממקור העליון, פאר די אידן אויף דער וועלט. און די וואס האבן עוסק געווען אין עבודה שבלב זו תפילה, זענען זיי בעולם העליון וויטער מתפלל פאר אידישע קינדער. זאגט ער, כשם שהם תמימים, אין דעם ענין וואס זיי זענען געווען תמימים בעולם הזה, איז ונחלתם לעולם תהיה, די נחלה זענען זיי ממשיך דארט בעולם הבא.

כ'האב געקלערט די ווערטער, ווען מ'קומט אהן אין שטאט קיין מאנטריאל, מאנטריאל האט געהאט די זכיה, דער פעטער ז"ל איז געווען עטליכע מאל א שבת דא, ער האט שובת געווען שבתו דא אין שטאט מאנטריאל, דער טאטע ז"ל איז אויך געווען דא אין מאנטריאל, זייער לעבן כל שנות חייהם איז געווען הרבצת התורה להגדיל כבוד ה' אין די גאנצע וועלט, אויפצושטעלן בתי מדרשות, קהילה קדושה, מוסדות החינוך פאר אידישע קינדער, חינוך הבנים און חינוך הבנות, השפעות קדושות ברוחניות ובגשמיות, מתפלל געווען פאר אידישע קינדער תמיד, זיי האבן געזעהן מזכה צו זיין את הרבים וואס עס איז נאר מעגליך בכל דבר שבקדושה. לאחר פטירתם איז ונחלתם לעולם תהיה, זענען זיי וויטער ממשיך משפיע צו זיין השפעות קדושות ברוחניות ובגשמיות אין די גאנצע וועלט, און אויך דא אין שטאט מאנטריאל, ווי כ'האב געזאגט אז מאנטריאל האט זוכה געווען צו ביקורי הוד בשעתם, די השפעות קדושות איז נמשך עד היום הזה. דאס וואס אונז קומען מיר זיך צוזאם דא אין דעם שיינעם ביהמ"ד, דאס איז זייער השפעה בשעתם, וואס איז נמשך עד היום הזה.

ברוך ה', מ'האט דאס דערמאנט דא, מ'האט אויפגעבויעט א ביהמ"ד לשם ולתפארת, די קהילה איז א קהילה נאה

וחסודה, די אלע כוחות זענען נישט קיין נייע כוחות, דאס איז אלעס זייער השפעה וואס זיי האבן משפיע געווען בימים ההם אויף בזמן הזה, דאס איז ונחלתם לעולם תהיה. די אלע חברי קהילתינו הק', תלמידי חכמים ויראי ה', בעלי בתים חשובים, טייערע יונגעלייט, בחורי חמד, ילדי תינוקות של בית רבן, כולם אהובים כולם ברורים, עוסקים בתורה ובמצוות, מתנהגים בחסידות, חסידישע יונגעלייט, ערליכע אפגעהיטענע שטובער, צניעות'דיגע הייזער, שיעורי תורה אין ביהמ"ד, כולל אברכים מצויינים וואס זיי זיצן און זענען עוסק בהתמדה רבה, אזוי ווי עס פאסט זיך פאר חסידים תלמידי רבותינו הקדושים.

די שמועות טובות פון די קהילה פון דעם ביהמ"ד קומט אן ווייט, און על שמועות טובות מברך הטוב והמטיב, מיר האבן דאס געהערט פון געסט וואס קומען פון ניו יארק אהער, און זיי ברענגען אהיים גריסן פון דעם ביהמ"ד מ'זיצט און מ'לערנט, א שיין הערליכער ביהמ"ד, מנינים מ'דאוונט און מ'לערנט, תורה עבודה וגמילות חסדים.

עס איז מיר א שמחה גדולה צו קומען אויף א באזוך אהער, צו זעהן דעם מראה הגדול, אינו דומה שמיעה לראיה, און זיך צו טרעפן מיט אנשי שלומינו וואס זיי זענען זייער נאנט צום הארץ, כאטשיג ס'איז בריחוק מקום, צו זעהן די הצלחה פונעם ביהמ"ד, פונעם כולל, די מקוה טהרה, הרחבת גבולי הקדושה אין תורה עבודה וגמילות חסדים. נאר צו זאגן יהי רצון שתשרה שכינה במעשי ידיכם, עטץ זאלטס ממשיך זיין אויף דעם וועג וואס מ'האט אונז געלערנט מיט הרחבת הדעת בבריות גופא וכל מילי דמיטב אלעמאל, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן מיר וועלן זוכה זיין מקבל צו זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

מעמד סיום כתיבת האותיות בס"ת

מוצש"ק פרשת חיי שרה שנת תשפ"ג לפ"ק
בשאטער הענקי בקרב קהילתינו הק' במאנטריאל יצ"ו

די געוואלדיגע כח פון א דיבור פון א איד

מיר געפינען אין פסוק פרשת וילך די מצוה פון כתיבת ספר תורה, **ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם.**

קען זיין אזוי, שטייט אין תפארת שלמה פרשת ויקרא, ער טייטשט אויס דעם פסוק אדם כי יקריב מכם קרבן לה', א מענטש וועט ער וויל נתקרב ווערן צום היליגן באשעפער, זאל ער זיך ברענגען א ראיה פון א בהמה, ווי אזוי ווערט א בהמה הקדש, דער מענטש זאגט אויף די בהמה הרי זה קרבן לה', ער האט געזאגט א ווארט דאס זאל זיין א קרבן לה', אויף א דיבור פון א מענטש הרי זה עולה הרי זו שלמים, ווערט דאס הקדש, די בהמה איז נישט נשתנה געווארן, סאיז נישט אנדערש געווארן ווי ס'איז געווען פריער, יעצט איז געווארן די בהמה הקדש, יעצט אז מ'וועט זיך באנוצן מיט דעם איז שוין דא מעילה, מ'דארף ברענגען א קרבן אשם, און ס'איז יעצט כשר פאר א קרבן, און אז מ'וועט עס שעכטן בחוץ וועט מען חייב זיין כרת, ווייל ס'איז קדשים בחוץ, קען זיך א מענטש פון דעם ברענגען א ראיה וואס הייסט א ווארט, ער האט געזאגט א ווארט הרי זה קרבן עולה, ווערט גאנצע הלכות, כמה וכמה ענינים ווערט נשתנה, זעהט מען וואס א ווארט מיינט. קען מען זיך אראפלערנען די חשיבות פון א ווארט אין לימוד התורה, א ווארט אין תפלה, יעדעם ווארט וואס מען דאוונט אדער מען לערנט איז א געוואלדיגע חשיבות. זאגט ער אדם כי יקריב, וען א מענטש וויל נתקרב ווערן צום היליגן באשעפער, מן הבהמה, זאל ער זיך ברענגען א ראיה פון א בהמה וואס איז חל קדושה אויף די בהמה מכח א דיבור, פון בלויז א דיבור, אזוי שטייט אין תפארת שלמה.

כ'האב געקלערט באמת מ'קען זיך א ראיה ברעגען פון מצות כתיבת ספר התורה, מ'דארף שרייבן א ספר תורה אויף פארמעט, מ'קען נישט נעמען סתם פארמעט און שרייבן א ספר תורה, דאס איז נישט כשר, מ'דארף נעמען די פארמעט און מעבד זיין די פארמעט, און וועז מ'ארבעט אויס די פארמעט דארף מען זאגן איך מאך די פארמעט לשם קדושת ספר תורה, אויב זאגט מען נישט אז מ'מאכט עס לשם קדושת ספר תורה, אפילו מען מאכט עס מיט אלע הידורים, איז עס נישט כשר, מ'דארף צו זאגן אז דאס איז געמאכט לשם קדושת ספר תורה, אויב זאגט מען איז עס כשר, טאמער זאגט מען נישט איז עס נישט כשר.

די זעלבע וועז מ'שרייבט, פאר מען שרייבט דארף מען זאגן 'הריני כותב לשם קדושת ספר תורה', און וועז ס'קומט צו שרייבן א שם דארף מען ארויסצוזאגן איך שרייב 'לשם קדושת השם', און אויב מען האט נישט געזאגט איז די ספר תורה איז נישט כשר, זעהט מען וואס הייסט א דיבור וועז א מענטש זאגט עפעס.

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת, מען דארף צו שרייבן, מקיים זיין מצות כתיבת ספר תורה, ולמדה את בני ישראל, זאלסט אויסלערנען אידישע קינדער, שימה בפיהם, וואס הייסט די מויל פון א איד, די כח פון א מויל וועז מ'זאגט, די גאנצע קדושת ספר תורה איז תלוי אין דעם וואס א מענטש זאגט, פון דעם דארף מען ארויסלערנען ולמדה את בני ישראל, די געוואלדיגע כח פון א דיבור פון א איד וואס דאס מיינט.

ס'קען נאך זיין נאך מער, ביי א ספר תורה איז אזוי, מען שרייבט א ספר תורה, מען געט אריין א ספר תורה אין ביהמ"ד, און נאכדעם ליינט מען אין די ספר תורה.

שטייט פון צדיקים, וועז באקומט די ספר תורה די קדושה די שלימות, יעדער פארשטייט אפשר וועז מ'ענדיגט עס שרייבן, אדער וועז מען טראגט עס אריין אין ביהמ"ד. שטייט פון צדיקים, אז די קדושת ספר תורה בשלימות איז ביי די ערשטע קריאה, דאס ערשטע מאל וועז מ'ליינט אין ספר תורה, דעמאלטס ווערט נגמר בשלימות די קדושת ספר תורה.

אין די קדושת ספר תורה איז דא פיר זאכן, מ'רופט עס טנת"א, וואס איז די ראשי תיבות פון ט'עמים נ'קודות ת'גין א'ותיות. ס'איז דא די טעמים וועז מ'ליינט מיט די טראפן, ס'איז דא די נקודות ווי אזוי ס'איז געפינטלט, און ס'איז דא די תגין וואס מ'מאכט אויף די אותיות, און ס'איז דא די אותיות אליין. איז וועז מ'האט געענדיגט שרייבן האט מען געשריבן די אותיות און מ'האט געשריבן די תגין, וועז מ'ליינט דאס ערשטע מאל אין ספר תורה, ליינט מען עס מיט די נקודות און מ'ליינט עס מיט די טעמים, דעמאלטס איז שוין דא די פיר זאכן, דעמאלטס מיט די קריאה ווערט נשלם די קדושה פון ספר תורה.

יעדער פארשטייט די אותיות וואס ווערן געשריבן, דאס איז א מעשה, די תגין איז אויך געשריבן, די נקודות און די טעמים דאס איז וועז ס'ווערט געליינט, וועז מען ליינט אין ספר תורה און מען זאגט ארויס די ריכטיגע נקודות און די ריכטיגע טעמים, דעמאלטס ווערט נגמר די קדושת ספר תורה, וועז מ'האט געשריבן די ספר תורה, איז נאר די מעשה הכתיבה געענדיגט געווארן, אבער די דיבור איז נאכנישט געווען, די קדושת ספר תורה ווערט נגמר בשלימות וועז ס'איז דא א דיבור, זעהט מען פון דעם די גרויסקייט פון א דיבור פון א מענטש.

דאס איז ועתה 'כתבו' לכם את השירה הזאת, מיינט מען די אותיות און די תגין, ולמדה את בני ישראל שימה 'בפיהם', מיינט מען די נקודות און די טעמים, למען תהיה השירה הזאת לעד בבני ישראל, ווי חשוב עס איז א דיבור פון א מצוה אין תורה און תפלה.

די זכיה אז מען קען דאוונען צום הייליגן באשעפער

פון דעם זעהט מען די געוואלדיגע חשיבות פונעם כח התפלה, מ'קומט אין ביהמ"ד, יעדער איד האט די זכיה דריי מאל א טאג צו דאוונען, די געוואלדיגע זכיה וואס א איד האט אז ער קען דאוונען פארן באשעפער.

שטייט פון צדיקים, אין פרשת בראשית שטייט די מעשה פון אדם הראשון די חטא הקדמון, און די נחש האט באקומען א קללה אז ער וועט עסן עפר, פרעגט מען וואס איז דאס א קללה, וואו ער גייט און וואו ער שטייט האט ער צו עסן גענוג, וואס איז דאס א קללה וואס ער האט באקומען, נאר די קללה איז דאס טאקע, וואו ער גייט און וואו ער שטייט האט ער זיין עסן, ער דארף נישט בעטן דעם באשעפער, באשעפער געב מיר פרנסה, דאס אז מ'דארף

נישט בעטן, ער קען נישט בעטן דעם באשעפער, דאס איז א קללה!, א ברכה פון א איד איז, אז יעדן טאג בעט ער דעם באשעפער, אויף געזונט און אויף אלעס וואס ער בעט, איז ער צוגעבינדן צו באשעפער, ער האט א קשר מיטן באשעפער, און דאס איז די גרעסטע ברכה פאר א איד.

וועו א איד קומט קומט אין ביהמ"ד און דאוונט דריי מאל א טאג, דאס דארף נישט זיין לעול ולמשא, אוי איך דארף גיין דאוונענען, דאס איז א ברכה אז איך קען גיין דאוונענען, איך האב די זכיה איך גיי דאוונענען, איך האב די זכיה אז איך קען בעטן דעם באשעפער, און דער באשעפער וויל מיר אויסהערן, דאס איז זייער א גרויסע זכיה פאר א איד.

דארף מען זעהן וואס דאס איז, די גרויסע חשיבות פון א דיבור, און אז מען שמועסט אינמיטן דאוונענען איז דאס פוגם אין דיבור, א דיבור מאכט אוים, יעדע שיחה קלה ביים דאוונענען איז דאס פארקערטע. און וועו מען רעדט דברים בטלים צו דברים אסורים, דאס איז אויך אלעס דיבורים, א דיבור איז זייער א ערנסטע זאך, דאס איז ביי תפלה.

און די זעלבע איז ביי לימוד התורה, יעדע שורה גמרא וואס א איד האט די זכיה צו לערנען, איז א גרויסע זכיה, א געוואלדיגער ענין, מיטן מויל זאגט מען ארויס א שורה גמרא, די הייליגע גמרא!.

אז מען רעדט יעצט צו די מאנטרעאלע אידן, איז א געוואלדיגע חוב פאר אלע חברי קהלתינו אנשי שלומינו, צוקומען אין ביהמ"ד דאוונענען, און דאוונענען כראוי, מרישא ועד גמירא, יעדעס ווארט אין סידור איז א זכיה אז מ'קען זאגן, און אן א הפסק שיחה, און אויפן קול מיט אן התלהבות.

און די זעלבע איז, מען זאל זיך משתתף זיין אין שיעורי תורה אינדערפרי אדער ביי די נאכט, בקביעות גמור.

הייליגן דאס מויל אז מען זאל קענען לערנען מיט דעם תורה

קען נאך זיין נאך ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם.

דער ערוגת הבשם אין פרשת במדבר ברענגט צו א מהר"ל, די קלף אויף וואס מ'שרייבט א ספר תורה, דארף זיין מעובד לשמה, און די קלף באקומט א קדושה, וויל מ'האט געשריבן דערויף א ספר תורה, די מויל פון א איד וואס לערנט תורה שבעל פה, איז אזוי ווי די קלף פון די ספר תורה, אזוי ווי די קלף דארף זיין מעובד לשמה, אזוי אויך די מויל פון א מענטש דארף זיין לשם קדושת תורה שבעל פה. און דער ערוגת הבשם טייטשט מיט דעם די משנה אין אבות (פ"ב מי"ב) והתקן עצמך ללמוד תורה, דו זאלסט זיך מתקן זיין צו לערנען תורה, דאס הייסט וועו א איד וויל לערנען תורה דארף ער מתקן זיין דאס מויל ער זאל קענען לערנען תורה, וויל די מויל באקומט א קדושה פון לערנען תורה.

קדש עצמך במותר לך

ווי אזוי איז מען מקדש דאס מויל אז דאס זאל זיין א הייליג מויל, זאגט דער ערוגת הבשם אז מ'איז מקיים קדושים תהיו, קדש עצמך במותר לך, איז מען מקדש דאס מויל במותר לך, א מענטש דארף צו עסן א מענטש דארף צו טרינקען, אבער אז מ'עסט ווי א ערליכער איד, און מ'טרינקט ווי א ערליכער איד, לצורך בריאת הגוף, דאס ברענגט אריין קדושה אויפן מויל, אבער טאמער נוצט מען דאס מויל מרבה צו זיין תאות אכילה, מיט אלע מיני מעדנים, קען מען נישט אזוי מקדש זיין דאס מויל, אזוי שטייט אין ערוגת הבשם.

און דאס קען זיין פשט אין תוספות אין כתובות דף ק"ד, עד שאתה מתפלל שיכנסו דברי תורה לתוך גופו, תתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו. אז מען איז מתפלל מען זאל קענען לערנען תורה מיטן מויל, דארף מען מתפלל זיין ס'זאל נישט אריינגיין מעדנים אין מויל, וועט דאס מויל ווערן הייליג, אז דאס מויל וועט ווערן הייליג, איז והתקן עצמך ללמוד תורה, וועט מען קענען זוכה זיין צו לערנען תורה.

איבעריג צו זאגן, איך רעדט יעצט אין מאנטרעאל אין קאנאדע, אונז קום מיר פון אמעריקע, איך מיין אז מיט דעם איז קאנאדע פונקט ווי אמעריקע, אמעריקע ליגט אין תאוה, מרבה צו זיין תאוה וואס מער. קאנאדע איז גארנישט אונטערשטעליג, ס'איז טאקע דא א גרעניץ, אבער אלע תאות וואס איז דא אין אמעריקא גייט דא אדורך, און דאס הערשט דא אויך אזוי ווי אין אמעריקע. אז מען וויל זוכה זיין צו כתרה של תורה דארף מען זעהן ארבעטן אויף דעם, מרבה זיין תאוה דאס איז מעכב קדושת הפה צו לערנען

תורה, וועגן דעם דארף מען אסאך צו רעדן וואו אידן זענען, אז והיה מחנינו קדוש, מיר זאלן זיין א הייליגע מחנה.

תורה איז די גליק פון א איד

שטייט אין פסוק אין פרשת כי תבוא ושמחת בכל הטוב, דער מדרש זאגט אין טוב אלא תורה, לימוד התורה דאס איז טוב, דאס הייסט דאס גוטע, מענטשן וועלן דאך פרעגן ס׳איז דאך דא אנדערע גוטע זאכן?, זעט אויס אז נישט, אין טוב אלא תורה, אלע אנדערע זאכן זענען נישט טוב, וואס איז טוב, טוב מיינט מען תורה, לימוד התורה דאס איז טוב, ווייל דאס ברענגט אריין שמחה אין א מענטש, דאס ברענגט אריין געהויבנקייט אין א מענטש, אז א איד איז זוכה זיך צו פרייען מיט לימוד התורה, ער האט די זכיה מרגיש צו זיין מתיקות התורה, נעימות התורה, ווייסט ער וואס הייסט ושמחת בכל הטוב אין טוב אלא תורה.

שטייט א פסוק אין תהלים, פקודי ה׳ ישרים משמחי לב, עס זענען דא מענטשן וואס מיינען אז דאס איז א מליצה, ניין, פקודי ה׳ ישרים משמחי לב מיינט מען אז דאס איז א אמת, די פקודי ה׳ ישרים דאס איז משמח א מענטש, דאס ברענגט אריין אמת׳דיגע שמחה אין א מענטש, אן ליימוד התורה איז נישטא קיין שמחה, און מען האט זיך נישט מיט וואס צו פרייען.

וואס מיינט אהבת התורה?

און צו דעם דארף מען האבן א געוואלדיגע זכיה מ׳זאל דאס פארשטיין, מ׳זאל עס משיג זיין וואס מיינט שמחה, וואס מיינט שמחת התורה, וואס מיינט אהבת התורה, מ׳האט ליעב די תורה, ליעב האבן די תורה מיינט מען נישט וועז מ׳זעהט די תורה און מ׳גייט צו און מען געבט א קיש פאר די תורה, נישט דאס מיינט אהבת התורה, אהבת התורה מיינט מען האט א תשוקה, מען האט א ליעבשאפט צו לערנען תורה, דאס מיינט אהבת התורה, אז מ׳האט א שמחה אז מ׳האט די זכיה צו לערנען תורה, און די אהבה צו די תורה האט נישט קיין גבול, און אויב אזוי וועט מען נישט מבטל זיין קיין צייט, מ׳וועט אויסנוצן די צייט, אז נישט איז שערי תירוצים לא ננעלו.

דער זיידע ז״ל דער ישמח משה זאגט (פ׳ תרומה) נחלתי עדותיך לעולם, אייביג, בלי עיכוב, כי ששון לבי המה, ווייל ס׳איז געווען די פרייד פון מיין הארץ, האב איך נישט געהאט קיין תירוצים וואס ס׳זאל מיר שטערן, טאמער דארף איך מיך אבער נייטן איך דארף זיך מוטשען צו גיין לערנען, דעמאלטס איז דא תירוצים אהן א שיעור, יעדן טאג איז דא נייע תירוצים.

דאס וואס איך וויל זאגן דא פאר ציבור יעצט וועז מ׳שרייבט א ספר תורה, א איד האט די זכיה ער איז מקיים די מצוה פון כתיבת ספר תורה, איז אוודאי א גרויסע שמחה, ס׳איז א שמחה פאר דעם איד דעם נדבן וואס ער האט זוכה געווען מסיים צו זיין יעצט מצות כתיבת ספר תורה, וואס דאס איז די לעצטע מצוה פון די תרי״ג מצות, די מצוה תרי״ג, ס׳איז א געוואלדיגע זכיה, איך האב אמאל געזאגט אז דאס איז די טייערסטע מצוה, וועז מ׳זאל אריינטראכטן אין אלע תרי״ג מצות, א אתרוג קאסט געלט,יעדע זאך קאסט געלט, אבער די טייערסטע מצוה איז די מצוה פון כתיבת ספר תורה, דאס איז די מציאות, און אז דער אייבערשטער העלפט און א איד האט די זכיה, ער איז מקיים די מצוה פון כתיבת ספר תורה, איז דאס א געוואלדיגע שמחה, עס איז א געוואלדיגע שמחה פאר אים, א געוואלדיגע שמחה פאר די גאנצע משפחה, ס׳איז א געוואלדיגע שמחה פאר די וואס פרייען זיך מיט אים, א געוואלדיגע שמחה פאר אלע זיינע ידידים אלע וואס קענען אים, און טוען זיך משתתף זיין אין די שמחה, ס׳איז א געוואלדיגע שמחה.

און אונז אלע פרייען מיר זיך מיט מיט די שמחה, מיט דעם בעל השמחה, אונז זענען אים שולדיג, ער איז פון די הנהלת הישיבה פון די ישיבה אין קרית יואל, ער לייגט אריין געוואלדיגע כוחות להגדיל תורה ולהאדירה, ממילא איז דאס אונז א שמחה אז מ׳קען זיך משתתף זיין אין די שמחה פון דעם בעל שמחה.

זאל דער אייבערשטער העלפן אז ער זאל זוכה זיין מקיים צו זיין אלע תרי״ג מצות התורה, אלעם וואס שטייט אין די תורה מתוך עושר וכבוד, מתוך בריאות השלימות, הצלחה מרובה אין אלע זיינע מסחרים, און הצלחה מרובה אין זיין עסקנות, ער זאל זעהן תענוג ונחת פון אלע יוצ״ח קינדער און אייניקלעך, ערליכע לעכטיגע געבענטשטע אידישע דורות, דורות ישרים ומבורכים, ביז מיר וועלן אלע זוכה זיין מקבל זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

חגיגת חנוכת הבית וסעודה של מצוה לגמרה של תורה

בקרב קהלתינו הק' במאנטרעאל יצ"ו
יום א' תולדות תשפ"ג לפ"ק

יעדע בית המדרש האט אין זיך א שטיינדל פונעם בית המקדש

אונז געפינען מיר די וואך אין די סדרה, יעקב אבינו איז אריין געגאנגען נעמען די ברכות פון יצחק אבינו - די הייליגע ברכות פון יצחק אבינו וואס ער האט געבענטשט יעקב אבינו דאס באגלייט כלל ישראל עד סוף כל הדורות, די ברכה פון ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ - געפינען מיר עס שטייט אין פסוק אזוי, וירח את ריח בגדיו ויברכהו, ער האט אים געבענטשט, ויאמר, און ער האט געזאגט, ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'.

שטייט אין מדרש, מלמד אז מ'האט געוויזן פאר יצחק אבינו, דעם ביהמ"ק בנוי חרוב ובנוי, ער האט געזעהן דעם ביהמ"ק אויפגעבויעט, און ס'איז נעבעך חרוב געווארן, און מיטן אויבערשטן'ס הילף ווען דער גואל צדק וועט קומען וועט עס צוריק אויפגעבויעט ווערן, דאס איז געווען די הקדמה, און נאכדעם האט ער אים געבענטשט, ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ, זאגט דער מדרש, ויתן ויחזור ויתן.

קען זיין אזוי, עס שטייט אין אגדת אליהו (פאה פ"ח אגדה י"א) ווען דאס ביהמ"ק איז חרוב געווארן האט דער אייבערשטער צושפרייט די שטיינדלעך און די שטויב פון דעם בית הגדול והקדוש אויף די גאנצע וועלט, אזוי ווי ס'שטייט א פסוק אין איכה (ד א) 'תשתפכנה אבני קודש בראש כל חוצות', עס האט זיך צושפרייט די אבני קודש בראש כל חוצות. און וואו אויף די וועלט עס איז אנגעקומען א שטיינדל פונעם ביהמ"ק אדער א שטיקל שטויב זאמד פונעם מקום המקדש, דארט איז אויפגעבויעט געווארן א ביהמ"ד אדער א שוהל וואו אידן לערנען און וואו אידן דאוונענען. זאגט ער וועגן דעם א ביהמ"ד און א שוהל הייסט א 'מקדש מעט', פארוואס איז עס א מקדש מעט? ווייל עס האט אין זיך 'מעט' עפעס א קלייניקייט פונעם בית המקדש וואס איז אנגעקומען אויף דעם פלאץ, און פון דארט איז געבויעט געווארן א שוהל און א ביהמ"ד. אזוי שטייט אין אגדת אליהו.

מיט דעם האב איך געזאגט איך פארשטיי פשט אין די גמרא (מגילה כט.) עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שיקבעו בארץ ישראל, די בתי כנסיות שוהלן און בתי מדרשות פון חוץ לארץ פון בבל, וועט נקבע ווערן אין ארץ ישראל, פארוואס וועט דאס נקבע ווערן אין ארץ ישראל? דער מהרש"א זאגט, נישט נאר סתם אז ס'וועט נקבע ווערן אין ארץ ישראל, נאר ס'וועט נקבע ווערן אין מקום המקדש, עס וועט זיין אין מקום המקדש, ווי קומט דאס אז ס'זאל נקבע ווערן דייקא אין מקום המקדש?.

ווייל די קדושה פון די בתי כנסיות ובתי מדרשות איז געבויעט אויף א שטיינדל אדער א שטיקל זאמד אדער א שטיקל שטויב וואס איז געקומען פונעם ביהמ"ק וואס איז צושפרייט געווארן אויף די גאנצע וועלט, און וועגן דעם בשעת בנין בית המקדש השלישי, וועט דער אייבערשטער צוריק צוזאמנעמען פון די גאנצע וועלט די אלע שטיינדלעך, די אלע שטיקלעך פון ביהמ"ק וואס איז צושפרייט געווארן אין די גאנצע וועלט, אלעס וועט צוריק קומען צום מקום המקדש, און אז עס וועט צוריק קומען די שטיינדל, וועט עס מיטנעמען מיט זיך דעם גאנצן בנין, דעם גאנצן ביהמ"ד, ווייל דער גאנצער ביהמ"ד איז דאך געווען א מחובר לטהור, דער גאנצער ביהמ"ד האט יונק געווען קדושה פון דעם שטיינדל, פון דעם שטיקעלע בית המקדש, האט עס דאך געהאט א קדושה פון דעם ביהמ"ק, ווען דער אייבערשטער וועט העלפן ווען דער גואל צדק וועט קומען און ס'וועט אויפגעבויעט ווערן דער ביהמ"ק השלישי, וועט אלעס צוריק גיין למקורו הראשון, וועט דאס שטיינדל גיין צוריק צום ביהמ"ק, און מיטנעמען מיט זיך דעם גאנצן מקדש מעט וואס איז געבויעט געווארן און ס'האט געהאט קדושה פון די אבני הקודש, כל המחובר

לקודש איז כקודש, וועט עס מיטגיין צוריק קיין ארץ ישראל.

דאס קען זיין, מ׳האט געוויזן פאר יצחק אבינו ביהמ"ק בנוי וחרוב, מען האט געוויזן פאר יצחק אבינו דאס ביהמ"ק בנוי, וחרוב עס איז נעבעך חרוב געווארן, און עס ווערט צושפרייט די שטיינדלעך, די שטיקלעך פון דעם ביהמ"ק, די ווינט האט דאס צובלאזן אזוי איבעראל, דאס איז צושפרייט געווארן אין די גאנצע וועלט. האט ער געבענטשט יעקב אבינו, ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ, ׳משמני הארץ׳ מיינט מען די אבני הקודש וואס איז געקומען פון ארץ ישראל און עס איז געגאנגען אין די גאנצע וועלט, האט ער אים געבענטשט ויתן לך האלקים מטל השמים, דער מדרש זאגט ׳מטל השמים׳ זה מקרא, ׳משמני הארץ׳ זה משנה, ׳ורוב דגן׳ זה תלמוד, וואו עס וועט אויפגעבויעט ווערן א ביהמ"ד און אידן וועלן לערנען מקרא, אידן וועלן לערנען משנה, אידן וועלן לערנען גמרא, זיי וועלן לערנען תלמוד, דאס וועט זיין אויף די שטיינער וואס קומט פון מקום המקדש, דארט וועט מען לערנען מקרא משנה וגמרא.

האט ער געזאגט, ויתן ויחזור ויתן, וועז דער אייבערשטער וועט העלפן דער גואל צדק וועט קומען, דעמאלטס ויתן ויחזור ויתן, וועט עס דער אייבערשטער צוריק ברענגען, ער וועט דאס צוריק טראגן קיין ארץ ישראל, און מיטנעמען מיט זיך דעם גאנצן ביהמ"ד, דעם גאנצן מקדש מעט, אלעס וועט ער מיטנעמען, דאס וועט נקבע ווערן אין ארץ ישראל, ווייל דאס איז דער מקור.

וועגן דעם ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ, דער מדרש זאגט, מטל השמים זה ציון, אלעס וועט זיין ויתן ויחזור ויתן, וואו וועט דאס גיין? זה ציון. דאס וועט צוריק גיין קיין ארץ ישראל צום מקום המקדש.

א בנין מפואר בגשמיות וברוחניות

כ׳האב דאס געקלערט אזוי, מ׳האט אויפגעבויעט א ביהמ"ד א בנין מפואר, איז זיכער, אונז גלייבן מיר דאך אין דברי חז"ל, אונז גלייבן מיר אז דער מקום וואו מ׳האט אויפגעבויעט דעם ביהמ"ד איז געפאלן א שטיקעלע, כ׳וויים נישט וויי גרויס, אבער עפעס איז אנגעקומען פונעם בית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו, פון דעם בית הגדול והקדוש איז אנגעקומען אהער, דער אייבערשטער האט דאס צושפרייט אין די גאנצע וועלט, דא איז אנגעקומען, און דא האט מען אויפגעבויעט אזא הערליך ביהמ"ד א בנין מפואר.

ברוך ה׳ מען זעהט אז דאס בית המדרש איז אויסגעוואקסן אויסגעשטיגן, עס איז א בנין מפואר, א שיינער הערליכער בנין בגשמיות, עס איז אבער א בנין מפואר ברוחניות, מען דאוועט דארט אסאך מנינים איבערן טאג, עס איז געווארן א צענטראלע אדרעס אין מאנטרעאל, א איד וואס זוכט א מנין אין א חסידישער ביהמ"ד וואו צו דאוועגען, קומען אידן פון די גאנצע שטאט אהין דאוועגען, מ׳זעהט אז דאס ביהמ"ד ציהט, ווייל דא איז דא א חלק פונעם ביהמ"ק ציהט עס, די נשמה פון יעדן איד ציהט צום מקום המקדש.

עס קומען אידן לערנען, עס קומען אידן דאוועגען, אידן זענען זיך קובע עתים לתורה, מ׳זיצט ביי די נאכט אין מ׳לערנט, ברוך ה׳ עס איז דא שיין ביהמ"ד ווי מ׳האט געזאגט א בנין מפואר, וואס הייסט דאס א בנין מפואר? שיינע וועגט? ניין! א בנין מפואר איז טייטש אז עס זיצן אידן און לערנען, עס איז אנגעפילט מיט לומדי תורה, דאס איז א בנין מפואר, א שיין בנין, היא הודה היא זיוה היא הדרה, אידן קומען און זיצן און לערנען.

די מצוה פון ׳ומקדשי תיראו׳ אכטונג געבן אויף קדושת בית המדרש

און פארשטייט זיך אז מ׳הייבט אן אריין צו טראכטן, אז א ביהמ"ד האט אין זיך א שטיינדל פונעם מקום המקדש, מ׳קען זיך פארשטעלן אז מ׳וויסט דא אויף דער מקום איז דא עפעס פונעם בית המקדש, דער בית המקדש איז געווען אויפן הר המוריה, פארוואס הייסט דאס הר המוריה? שמשם יצאה ׳הוראה׳ לעולם, שמשם יצאה ׳יראה׳ לעולם, א שטיינדל פון ביהמ"ק דאס ברענגט אריין תורה אין אידישע הערצער, דאס ברענגט אריין יראת שמים אין אידישע הערצער, משם יצאה יראה לעולם, פון דארט איז ארויס געקומען א יראה און א פחד.

עס איז דא א מצות עשה ׳ומקדשי תיראו׳ עס איז דא אזא זאך ווי ׳מורא מקדש׳, אז מ׳קומט אריין אין ביהמ"ד דארף מען צו וויסן, דא איז דא א שטיינדל פונעם ביהמ"ק, איז דא א ענין פון ומקדשי תיראו, מען דארף זיין אין ביהמ"ד באימה ופחד, דא איז דא א שטיינדל פונעם ביהמ"ק, דאס דארף ארויס ברענגען ביי מיר א דרך ארץ, א געהויבנקייט,

דאס לערנען דארף זיין געהויבן, דאס דאוועגען דארף זיין געהויבן, איך בין נאנט צו א חלק פונעם ביהמ"ק.

און מען דארף דאס ארויס ברענגען, נישט נאר אין דעם ווינקל, נאר אין אלע ווינקלעך פונעם ביהמ"ד, און כ'וויל דאס טאקע ארויס ברענגען, אפילו אין די ווינקלעך פון ביהמ"ד, דארט וואו עס זיצן אביסל אידן און זיי פארגעסן זיך אביסל און מ'שמועסט, פאר די אידן וויל איך טאקע זאגן, עטץ זאלטס וויסן, עטץ אידן, עטץ זיצט אויך נעבן דעם שטיינדל פונעם ביהמ"ק.

מ'דארף ארויס ברענגען דעם 'ומקדשי תיראו', אביסל יראה און אביסל דרך ארץ ווען מ'זיצט אין ביהמ"ד, מ'דארף צו וויסן אז אין ביהמ"ד שמועסט מען נישט, אין ביהמ"ד רעדט מען נישט, אין ביהמ"ד דאוועגט מען, אין ביהמ"ד לערנט מען, אויף דעם איז געמאכט געווארן א ביהמ"ד, מ'זאל זיצן מיט עהויבנקייט, מיט יראת שמים דארף מען צו זיצן אין ביהמ"ד.

מ'האפט אז מיר וועלן זוכה זיין צו דעם זמן, ווען דאס ביהמ"ד און אלע אנדערע בתי מדרשות - וועו עס וועט קומען דער ריכטיגער זמן און עס וועט נקבע ווערן, עס וועט זיין ויתן ויחזור ויתן, און עס וועט צוריק קומען צום מקום המקדש ממש, עס וועט נקבע ווערן אויפן מקום המקדש.

א מקוה מאכט א איד
פאר א געהויבענעם איד

כ'האב נאך געקלערט ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ. שטייט אין מגלה עמוקות 'מטל השמים' איז בגימטריא 'דעת'.

אין ספרן של צדיקים איז דאך באקאנט דאס ווארט פונעם רבי'ן פון לובלין ז"ל, כל תלמיד חכם שאין בו דעת, א תלמיד חכם וואס האט נישט קיין דעת, אז דעת איז טהרה, האט ער געטייטשט תלמיד חכם שאין בו דעת, א תלמיד חכם וואס האט נישט קיין טהרה, ער לערנט תורה נישט בטהרה חלילה, אזוי האט דער רבי פון לובלין געטיישט.

ויתן לך האלקים מטל השמים, 'מטל השמים' איז בגימטריא 'דעת', דאס הייסט א מקוה, צו דעם ביהמ"ד אז ס'איז ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ, מקרא משנה וגמרא, דארף צו זיין ויתן לך האלקים מטל השמים, דעת, טהרה. מ'האט נישט נאר געבויעט א ביהמ"ד, נאר מ'האט אויך געבויעט א מקוה, אידן זאלן קומען לערנען אידן זאלן קומען דאוועגען, און מ'זאל זיך קענען מטהר זיין, א איד דארף זיך קענען מטהר זיין.

כ'האב נאכגעזאגט דא פאר די בחורים דער גרויסער כח פון א מקוה, ביי א גר פסק'נט מען מל ולא טבל, טאמער האט זיך א גר גע'מל'ט אפילו ער האט זיך מקבל געווען עול התורה והמצוות, אויב ער האט זיך נישט געטובל'ט אין קיין מקוה איז ער נישט קיין איד, ער איז געבליבן א גוי אזוי ווי ביז היינט, דאס הייסט, אלעס האט ער געטוהן, אבער ער האט זיך נישט געטובל'ט, טבילה אין א מקוה האט א כח, עס קען מאכן פון א גוי א איד, עס קען מאכן פון א עכטע גוי א עכטע איד, דאס איז איין טבילה אין די מקוה. כל שכן אז עס קען מאכן פון א איד א געהויבענער איד, אוודאי און אוודאי, אז די תורה וואס ער לערנט איז א געהויבענע תורה, די תפילה וואס ער דאוועגט איז א געהויבענע תפילה, דאס איז דער כח טהרה פון א מקוה.

און דאס איז די ברכה וואס יצחק אבינו האט געבענטשט, עס איז באקאנט אז דער מאור ושמש פרשת אמור זאגט, אז דער בעל שם הקדוש מיטן רבי ר' אלימלך האבן איינגעפירט מ'זאל לערנען און מ'זאל דאוועגען די תורה ותפילה זאלן זיין בטהרה, אויב נישט קען מען נישט צוקומען צו גופו של תורה, דער מאור ושמש ברענגט דאס אזוי אראפ.

אויב מ'וויל אז עס זאל זיין ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש, 'מטל השמים' זה מקרא, 'משמני הארץ' זה משנה, 'ורוב דגן' זה תלמוד, מ'זאל טאקע קענען לערנען, ויתן לך האלקים, דער אייבערשטער זאל געבן, דער אייבערשטער זאל משפיע זיין השפעות רוחניות אין מקרא און אין משנה און גמרא, מוז זיין ויתן לך האלקים 'מטל השמים' דאס מיינט מען 'דעת', טהרה, אז מ'זאל האבן די זכיה צו לערנען תורה בטהרה, און דאוועגען בטהרה.

און דאס האבן אלע חסידישע רבי'ם, אנגעהויבן פונעם בעל שם הקדוש מיטן רבי'ן ר' אלימלך און דער מאור ושמש, זיי האבן דאס איינגעפירט, א חסיד'ישער איד דארף צו וויסן, מען מוז גיין אין מקוה, א איד וואס וויל זיין א געהויבענער איד דארף צו גיין אין מקוה, און מ'זאל לערנען תורה און תפילה בטהרה.

די שבח פון קהלתינו הק׳ אין מאנטרעאל

וויל איך טאקע ארויס ברענגען בשבח קהילתינו, דא איז דא א ביהמ"ד וואס איז מיוחד פאר תורה, אידן דארפן לערנען, און אידן דארפן דאוונענען, און אז מ׳דאוועט שטערט עס דאס לערנען, און אז מ׳לערנט שטערט עס דאס דאוונענען, איז שוין ברוך ה׳ איינגעפירט אז ס׳זאל זיין אן עקסטערער מקום וואו מ׳קען לערנען און וואו מ׳קען דאוונענען, עס זאל נישט שטערן איינם פאר׳ן צווייטן. דא אין מאנטרעאל איז אויך אזוי, דא אין דעם ביהמ"ד איז דא א מקום מיוחד וואו אידן קענען זיצן און לערנען, און וואו אידן קענען דאוונענען, איינער שטערט נישט דעם צווייטן, מ׳קען לערנען מיט הרחבת הדעת.

דאס איז א געוואלדיגע זאך אז עס איז דא א ביהמ"ד וואו יעדע נאכט פילט זיך אן דאס ביהמ"ד מיט חשוב׳ע בעלי בתים, טייערע יונגעלייט, נישט נאר די לומדי תורה, נאר די וואס זענען עוסק במסחר, יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב, ביי די נאכט קומען זיי אין ביהמ"ד און זיי זענען זיך קובע עתים לתורה, היא הודה היא זיוה היא הדרה, דאס איז די שיינקייט פונעם ביהמ"ד, וען אידן וואס זיי פלאגן זיך פאר פרנסה, קומען און זענען עוסק בתורה, דאס איז זייער שיין.

און כ׳דארף נישט צו זאגן, די כולל אברכים פון די קהילה, וואו עס זיצן אברכים מופלגים בתורה ויראת שמים, זיי זיצן בהתמדה און זיי שטייגן במקצועות התורה, טייערע יונגעלייט, חשוב׳ע יונגעלייט, חסיד׳ישע ווארימע יונגעלייט, דאס איז טאקע דער שבח פון אונזער קהילה, תורה עבודה וגמילות חסדים, אויף דעם וועג וואס דער פעטער ז"ל האט אונז גאלערנט, מ׳זאל זיין ערליך און אפגעהיטן, אפגעהיטענע הייזער, אפגעהיטענע שטובער, דער טאטע ז"ל האט דאס ממשיך געווען די אלע יארן וואס ער האט מכהן געווען.

און ברוך ה׳ די קהילה דא, די סאטמאר׳ע קהילה אין מאנטרעאל, שטייט בהנהלת מיין חשובער טייערער שוואגער דער רב דא, דער אייבערשטער זאל אים העלפן ער זאל זיין געזונט און שטארק, ער פירט שיין די קהילה אין אלע ענינים. און עס איז דא אין ביהמ"ד דער דיין פון די קהילה, א חשובער דיין, דער אייבערשטער זאל אים העלפן, און צו אים שטייען מיט מרביצי תורה וואס זיי זענען מרבין תורה אין ביהמ"ד, חשוב׳ע מרביצי תורה, חשוב׳ע אנגעזעהנע בעלי בתים, עוסקים בצרכי ציבור באמונה.

אז מ׳רעדט פון דעם ביהמ"ד, אז מ׳קוקט אן אזא בנין מפואר, פארשטייט יעדער איינער אז דאס האט געקאסט אסאך געלט, עס איז געבויעט געווארן דורך חשוב׳ע נדבנים וואס זיי האבן מנדב געווען גרויסע סכומים מ׳זאל קענען אויפבויען דעם ביהמ"ד, ובראשם האט מען שוין פריער דערמאנט, דער בעל שמחה פון די הכנסת ספר תורה, וואס ער איז געווען דער ראש וראשון מיט זייער א חשוב׳ע נדבה פאר דעם בנין פונעם ביהמ"ד. עס איז כדאי מ׳זאל דערמאנען בהיכל ה׳ זיין חשוב׳ן טאטן וואס מ׳האט פריער דערמאנט דעם שבח פון זיין טאטן, און זיין חשובער זיידע, וואס זיי זענען געווען מחשובי מתפללי ביהמ"ד דא אין מאנטרעאל, זיי האבן זיך אוועק געגעבן נפשם וגופם אויף די בליה פון די קהילה און די מוסדות דא אין מאנטרעאל, וועט ס׳איז נאר א מאנטרעאל׳ער ווייסט, זייער זכרון איז אויסגעקריצט אינעם ביהמ"ד אויף זייער נאמען, און דאס איז זייער שיינקייט, ויהא זכרם ברוך, וועט ס׳קומט אריין אין ביהמ"ד זעהט דאס, און דאס איז בן יכבד אב, א זוהן געבט דעם גרעסטן כבוד, מכבדו בחייו ומכבדו במותו, ער איז מכבד דעם טאטן, ער איז מכבד דעם זיידן, דאס ביהמ"ד וועט אנגערופן אויף זיין נאמען, דאס איז דער שענסטער כבוד וואס מ׳קען געבן פאר א טאטן און פאר א זיידן.

אויך דארף מען דערמאנען לטוב, די עסקנים וואס זיי האבן געהאלפן אויפצובויען אזא בנין, די עסקנים זייער ענערגיש מיט א געוואלדיגע ענערגיע, ס׳איז נישט אזוי גרינג אנגעקומען, עס האט געדויערט יארן, אבער מ׳האט באווזין צו ענדיגן אזא שיינעם בנין, איז באמת קומט זיך זיי אויסצורימען די חשוב׳ע עסקנים, דער אייבערשטער זאל העלפן ישלם השי"ת שכרם בכפליים, פאר די אלע נדבנים און די אלע עסקנים, מיט הצלחה מרובה בכל מעשי ידיהם, ואך טוב וחסד ירדפם כל ימי חייהם.

און אז מ׳רעדט פון א ביהמ"ד, מ׳רעדט פון לימוד התורה, כ׳האב דערמאנט אז יעדע נאכט זיצן חברותות, מ׳האט מיר פריער געווזין א רשימה פון יונגעלייט וואס זיצן און לערנען, טייל לערנען יסודי התורה און טייל לערנען תורתך שעשועי, טייל לערנען אנדערע זאכן, אזוי פארשטיי איך, אידן זיצן און לערנען, וואס מ׳לערנט איז חשוב ביים בורא כל עולמים. עס זיצן בעלי בתים און עס זיצן יונגעלייט, אויף זייער א שיינעם הערליכער אופן, דער אייבערשטער זאל העלפן אין עתיד ווייטער אזוי.

אויפשטיין פארטאגס און לערנען פארן דאוונען

אבער כ׳וויל מעורר זיין אביסל אויף לימוד התורה אינדערפריה, אינדערפריה פארן דאוונען דאס דארף אביסל האבן א תיקון דא אין ביהמ״ד אז עס זאל נתרבה ווערן לומדים נישט נאר ביי די נאכט, כ׳וויל נישט אראפ נעמען פון ביי די נאכט, כ׳וויל נאר זיין ואלה מוסיף על הראשונים, אז מ׳זאל זיך זעהן צו ארגאניזירן עס זאל זיין שיעורי תורה אינדערפריה פארן דאוונען, אין די ווינטער פארטאגס.

כ׳קען זאגן כ׳קום דאך פון קרית יואל, ווער עס קומט צו גאסט קיין קרית יואל זעהט אז אין קרית יואל איז ברוך ה׳ שטארק איינגעפירט דאס אויפשטיין פארטאג׳ס, אידן קומען אין ביהמ״ד, פינעף אזייגער, זעקס אזייגער, איז פיל דאס ביהמ״ד, מ׳זיצט און מ׳לערנט, דארף מען זיך דא אין מאנטרעאל אויך אפלערנען, עס זאל זיין דא אין ביהמ״ד עס זאל זיך ארגאניזירן יונגעלייט וואס זאלן קומען עוסק זיין בתורה.

כ׳זאג דאס אלעמאל פאר כולל יונגעלייט, א כולל יונגערמאן איז נישט דער וואס ער לערנט פון נאכן דאוונען, א כולל יונגערמאן קען נישט זיין נאר אז מ׳לערנט פארן דאוונען כאטשיג צוויי שעה.

דארף מען זעהן אידן זאלן קומען זיך קובע עתים זיין לתורה, איינער פארטאגס איינער אויפדערנאכט, עס זאל נתרבה ווערן לומדי תורה נישט נאר ביי די נאכט, נאר אפילו אינדערפריה.

דא איז דא עסקנים, כ׳האב געזעהן, זיי זענען געווען ביי מיר די נאכט, מ׳האט אראפ געלייגט עסקנים וואס זיי ארבעטן אויף הרבצת תורה, זאלן זיי זעהן צו טוהן גוטע פעולות אז עס זאל נתרבה ווערן לומדי תורה אינדערפריה אויך.

זהירות אין עניני קדושה און צניעות אין שטוב

כ׳וויל דערמאנען מ׳דעדט דא צו א ציבור ביי א חנוכת ביהמ״ד, אין קדושת יו״ט אין פרשת מטות, איז דא א דרשה וואס דער זיידע ז״ל האט געזאגט אין אוהעל אויף א חינוך בית הכנסת אין אוהעל, דער זיידע ז״ל איז געקומען קיין אוהעל בעפאר דעם ישמח משה׳ס יארצייט, ס׳איז געווען דער מנהג אזוי, דער זיידע ז״ל דער ייטב לב איז געקומען יעדעס יאר אויף שבת פאר די יארצייט קיין אוהעל. אזוי האט זיך געפירט דער זיידע ז״ל דער קדושת יו״ט און דער זיידע ז״ל דער עצי חיים, יעדעס יאר, חוץ ווען ס׳איז געווען די ערשטע קריג האט מען אפשר נישט געקענט פארן, אבער יעדעס יאר ווען ס׳איז געקומען דעם ישמח משה׳ס יארצייט איז מען געקומען אויף שבת קיין אוהעל.

איז דא א דרשה אין קדושת יו״ט וואס ער האט דעמאלטס געזאגט, מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל, ער טייטשט אויס, מה טובו ׳אהליך יעקב׳ מיינט מען די בית יעקב אלו הנשים, ׳משכנותיך ישראל׳ דאס מיינט מען די מענער, זאגט ער דארט א מוסר דרשה אויף עניני צניעות, אז די עזרת נשים זאל גיין אנגעטוהן מיט צניעות׳דיגע מלבושים, אויף דעם איז געבויעט די גאנצע דרשה, און ער זאגט אז די מענער דארפן זיין בעל בית אין שטוב, זיי דארפן מעורר זיין אין שטוב, דער מאן דארף האבן א כח אין שטוב, ער זאל זאגן אין שטוב ווי אזוי מ׳זאל גיין אנגעטוהן.

פיל איך אז עס איז יעצט א זמן צו גיין בדרכי אבות, און מעורר זיין אביסל אויף דעם, אויף עניני קדושה וצניעות.

עניני קדושה, מאנטרעאל איז א שיינע אידישע שטאט, כ׳רעד פון אלע קרייזן, ס׳שטעלט זיך צוזאם א שיינע אידישע געגענט, א שיינע אידישע שטאט. ס׳איז אבער א גוי״שע שטאט אויך, מ׳וואוינט ארום געמען מיט גוים און צווישן גוים, און מ׳דארף האבן א געוואלדיגע סייעתא דשמיא צו זיין ערליך און אפגעהיטן, אפגעהיטענע אויגן, די גוים זענען דא אזוי ווי די גוים אין אמעריקא, און אזוי ווי די גוים ערגעץ אנדערש, גוים זענען שפלים, אלע גוים האבן איין פנים, דארף מען זייער נזהר זיין, צו זיין ערליך און אפגעהיטן, און אכטונג געבן אויף די אויגן.

עס איז דא די כלים, יעדער איינער ווייסט, גרויסע כלים און קליינע כלים, וואס מ׳דארף האבן פארן געשעפט, וואס מ׳וויל האבן סתם פאר שוואויל טאג, די כלים דאס איז א געוואלדיגע סכנה, א געוואלדיגע סכנה!, דאס איז א סכנה פאר מענער, און ס׳איז א סכנה פאר נשים, און אוודאי איז דאס א סכנה פאר קינדער פאר בחורים און פאר מיידלעך, פאר יעדן איינעם איז עס א סכנה!, עס האט שוין ליידער אסאך קרבנות געבראנגט, אסאך קרבנות האט דאס

געקאסט, דארף מען זעהן זיך מונע זיין, נישט אריין צו ברענגען אין שטוב די כלים.

און דער מאן און דער טאטע זאל מקפיד זיין אויף די צניעות בני ביתו אין אלע ענינים, אויף מלבושים, און אויף אלעמען.

עס איז דא א שיין ווארט פונעם ריזשינער ז"ל, ער זאגט, 'הכל חייבין בראיה', הכל חייבין, יעדער איז חייב, 'בראיה', זיך אכטונג צו געבן אויף די ראיה, וואס ער טוט מיט די אויגן.

יעדער טאטע זאל זיך אומקוקן וואס טוט זיך אין שטוב

'הכל חייבין בראיה' יעדער טאטע איז מחויב צו קוקן צו זעהן ווי אזוי זיינע קינדער גייען, ווי אזוי דאס ווייב גייט און ווי אזוי די טעכטער גייען, יעדער איינער דארף צו האבן א עינא פקיחא אויף די לבוש. באמת מ'וואלט געדארפט זאגן אביסל מאריך זיין אין דעם, נאר דעם זומער איז שוין אויסגעקומען אין קרית יואל צו רעדן באריכות גדול מעורר צו זיין, אין קרית יואל איז אויך דא א יצר הרע, מ'זאל נישט מיינען אז אין קרית יואל איז בעסער, אין קרית יואל איז דא דער זעלבער יצר הרע וואס איז איבעראל דא. נאר מ'דארף דאך רעדן צו אידישע קינדער, איז אויסגעקומען אין קרית יואל מעורר צו זיין, יעדער קען האבן אן העתקה פון דעם, מ'קען דאס איבער הערן, מ'דארף דאס געבן צו הערן אין שטוב, מ'זאל הערן מער אביסל באריכות אין די פרטי הדברים.

מיטנעמען די קדושת בית המדרש אויך אויף די גאס

דער פעטער ז"ל אין דברי יואל איז דא אין כמה מקומות וואו ער רעדט פון קדושת בית הכנסת, און דארט איז אויך דא די דרשות וואו ער רעדט ביי חינוך בית הכנסת, און טאקע דא אין מאנטרעאל איז אויך דא א דרשה וואס ער האט געזאגט וועו מ'האט באנייט דאס ביהמ"ד דא אין מאנטרעאל, בתוך דבריו פלעגט ער צו זאגן, כל העוסק בתורה בפנים תורתו מכרזת עליו מבחוץ, וועה ס'איז עוסק בתורה אין ביהמ"ד, דארף ער זיך אריין זאפן אזא קדושה פון די תורה, אז ס'זאל זיין מכרזת עליו מבחוץ, וועו ער גייט אין די גאס אינדרויסן זאל עס האבן אויף אים אן השפעה אין די גאס. ער פלעגט צו זאגן הני מילי מעלייתא במילי דבי כנישתא אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ובתי מדרשות, אז וועו מ'גייט אויף די גאס און מ'פירט זיך כהלכה דאס איז די מעלה פון ביהמ"ד, אז נישט איז דא א ירידה, מ'האט געלערנט אין ביהמ"ד און מ'גייט ארויס פון ביהמ"ד, איז געווארן ליידיג דאס ביהמ"ד, אבער אז מ'גייט ארויס פון ביהמ"ד און מ'פירט זיך אינדרויסן אזוי ווי מ'האט געלערנט אין ביהמ"ד, איז עס נישט קיין ירידה פארן ביהמ"ד, אוהב ה' שערי ציון, שערים המצויינים 'בהלכה', אויב מ'פירט זיך אין די גאס כהלכה.

דאס דארף צו זיין נר לרגלינו, די אלע אידן וואס קומען אין ביהמ"ד דאוועגען דארפן דאס צו וויסן, וועו מ'גייט ארויס אין די גאס זאל זיין שערים המצויינים בהלכה, מיט א התנהגות אזוי ווי עס פאסט זיך, אזוי ווי א איד דארף זיך אויפפירן בשווקים וברחובות.

עס איז דא א גמרא, אן אינטערסאנטע גמרא אין ברכות דף מ"ח, די גמרא פארציילט אונז, רבה האט געטראפן אבי ורבא וועו זיי זענען געווען קליינע קינדער, האט ער זיי געפרעגט 'למי מברכין', פאר וועמען מאכט מען א ברכה? האבן זיי געענטפערט 'לרחמנא', פארן באשעפער מאכט מען א ברכה, האט ער זיי געפרעגט, 'ורחמנא היכי יתיב', וואו איז דער באשעפער? האט רבא אויפגעהויבן די הענט צו די דאך און ער האט אים געוויזן אזוי אין די הייעך, 'אביי נפק לברא ואחוי כלפי שמיא' אביי איז ארויס געגאנגען פון שטוב און ער האט געוויזן צום הימל. וואס איז געווען די כוונה?. נאר ער האט געפרעגט 'ורחמנא היכי יתיב', וואו וואוינט דער באשעפער? א איד דארף דאך צו זיין דבוק אינעם באשעפער, וויי אזוי קען מען זיין דבוק אינעם הייליגן באשעפער, האט רבא געוויזן 'לשמי טללא', אז דער שטוב איז אן ערליכער שטוב, דאס ביהמ"ד איז אן ערליך ביהמ"ד, מ'געפינט זיך אין ביהמ"ד און מ'פירט א שיינע ערליכע אידישע שטוב, דארט וואוינט דער באשעפער. אבער אביי האט געזאגט ניין, ער איז נישט געווען צופרידן, 'אביי נפיק לברא ואחוי כלפי שמיא', וועו דו גייסט ארויס אינדרויסן און דארט פירסטו זיך אויף אזוי ווי עס דארף צו זיין, דארט ווייזט מען אז ס'איז דא א באשעפער אויף די וועלט, דעמאלטס געפינט זיך דער באשעפער.

דאס דארף מען צו וויסן, עס איז זייער שיין אז מ׳בויעט שיינע בתי מדרשות, מ׳לערנט און מ׳דאוונט, עס דארף אבער צו זיין ״נפק לברא״, וועו מ׳גייט ארויס אינדרויסן דארף מען צו וויסן ״אחוי כלפי שמיא״, דער באשעפער שטייט און זעהט, שויתי ה׳ לנגדי תמיד, דאס דארף זיין בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

דאס איז דער פשט אין פסוק, ״בשבתך בביתך״ אזוי ווי רבא האט געזאגט ״בשמי טללא״, און ״ובלכתך בדרך״ דאס איז אזוי ווי אבי׳, דאס איז הוויות דאבי׳ ורבא, עס דארף זיין סיי אין שטוב און סיי אינדרויסן.

חינוך הבנים

מ׳דארף זעהן אין שטוב, דער אייבערשטער האט געהאלפן יעדן יונגערמאן, דער אייבערשטער האט אים געבענטשט מיט קינדער, מיט יונגלעך און מיט מיידלעך, מ׳דארף אראפ לייגן כוחות אין חינוך הבנים, אויף יעדן איינעם ליגט א פליכט זעהן אראפ צו לייגן כוחות אין חינוך הבנים, עס גייט נישט פון זיך אליינס, מ׳קען נישט זאגן איך שיק אין חדר כ׳האב א מלמד, כ׳צאהל מלומדות, זאל ער מאכן די ארבעט. ער מאכט די ארבעט, אבער ס׳איז נישט געווג, ער מאכט א האלבע ארבעט, די צווייטע העלפט דארף דער טאטע גומר זיין, דער טאטע דארף זעהן צו לערנען מיט די קינדער, דער טאטע דארף זעהן צו פארהערן די קינדער, דער טאטע דארף זעהן צו רעדן מיטן מלמד, זיך אינטערעסירן, די קינדער זאל זעהן אז דער טאטע אינטערעסירט זיך ווי אזוי ער לערנט, האבן א קשר.

סעודת שבת קודש

וועו מ׳זיצט ביי א סעודת שבת קודש דארף דאס זיין מיט א געהויבנקייט, מ׳דארף זיצן מיטן שטריימל און בעקיטשע בדחילו ורחימו, עס איז א שבת טיש, זינגען שירות ותשבחות, זינגען זמירות מיט די קינדער, נאכזאגן א דבר תורה צי א סיפור פון צדיקים. און דאס איז נישט נאר שבת, נאר דאס איז א גאנצע וואך, מ׳קומט אריין אין שטוב און מ׳זעצט זיך אראפ צום טיש עסן, עסט מען מיט אן הוט און רעקל ווי א חסיד׳ישער איד, מ׳מאכט א ברכה במתינות און מען בענטשט, מ׳שעמט זיך נישט מ׳נעמט א סידור און מען בענטשט פון אינעווייניג, ער זאל בענטשן פון אינעווייניג, אז די קינדער וועלן זעהן דער טאטע בענטשט פון א סידור, וועלן די קינדער אויך בענטשן פון א סידור, און אזוי כאפט מען נישט אפ דאס בענטשן, בענטשט ער ווי אן ערליכער איד.

זיין א סעמפל פאר די קינדער ביים דאוונען

בכלל, וועו מ׳קומט אין ביהמ״ד, אז דער קינד זעהט ווי דער טאטע דאוונט, פארשטייט ער אז ער דארף אויך דאוונען, ער זעהט דעם טאטן קומען באצייטנס - דאס דאוונען הייבט זיך אן ביי מה טובו - און ער שטעלט זיך דאוונען, יעצט דאוונען איך כ׳האב נישט עפעס אנדערש אינזין, דאס קינד זעהט אז דער טאטע דאוונט דעמאלטס דאוונט ער אויך, אז דער טאטע שמועסט ביים דאוונען דעמאלטס מאכט דאס דער קינד נאך, ער וועט נאך מוסיף זיין מדיליה, ער האט דאך נאך א יצר הרע, ער וועט נאך צוליגן פון זיך. און אזוי דארף מען זעהן מחנך צו זיין די קינדער מיט ערליכקייט און אפגעהיטנקייט.

האבן א חסיד׳ישע שטוב

עס איז דא א גרויסער יצר הרע זיך צו מאדערניזירן, דאס איז איבעראל אזוי, דאס איז דער שקר החן והבל היופי, נישט אריין לאזן אין שטוב דאס מאדערניזעם אין אלע ענינים, אין ליין מאטריאל, ניגונים, אינעם גאנצן הילוך החיים, דער גוי׳אישער הילוך החיים, וועו מ׳פארט אויף וואקאציע, ווי אזוי מ׳פארט אויף וואקאציע, אלעם אלעם דאס נעמט ארום דעם מענטש ארום און ארום, מ׳דארף זעהן צו האבן א ערליכע שטוב, א היילגע שטוב, א געהויבענע שטוב, א חסיד׳ישע שטוב, ווי א חסיד׳ישער יונגערמאן פירט זיך, אזוי זאל מען זעהן מחנך צו זיין די קינדער.

דער אייבערשטער זאל העלפן מ׳זאל קענען מחנך זיין און מגדל זיין אלע קינדער לתורה לחופה ולמעשים טובים, מיט נחת און הרחבת הדעת, בבריאות השלימות, דער אייבערשטער זאל העלפן אריכות ימים ושנים, תענוג ונחת פון אלע קינדער, זעהן דורות ישרים ומבורכים בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות, ביז דער אייבערשטער וועט העלפן מיר וועלן זוכה זיין מקבל צו זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר

נתייסדה ע"י כ"ק אדמו"ר הגה"ק
מהרי"ם מ"ב זצוקללה"ה

בני ברק
תש"ע

בנשיאות
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק
שליט"א

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

סימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרננה
נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מריחוק מקום וקירוב הלב למעננו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמת ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל שמחת הולדת נכדתו תחי' למזל טוב

אצל נכדו הרב מנחם שלמה אשכנזי שליט"א
בן חבב"נ הגה"צ רבי חנוך הענ"ך אשכנזי שליט"א
רב ביהמ"ד אבני צדק בקרית יואל יע"א

לרגל שמחת הולדת נכדו נ"י למזל טוב

אצל נכדו הרב ברוך רוקח שליט"א
חתן חבב"נ הגה"צ רבי דוד דוב דושינסקיא שליט"א
רב ביהמ"ד אהל פיגא בקרית יואל יע"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יזכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נזכה במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

ובכן צדיקים יראו וישמחו
וישרים יעלוזו וחסידים ברינה יגילו